

แนวทางส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอหล่มสัก
จังหวัดเพชรบูรณ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอก

ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2566

Extension Guidelines for Parsley Production in Lom Sak District,
Phetchabun Province

Miss. PUNTIP DAMSRISUK

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives

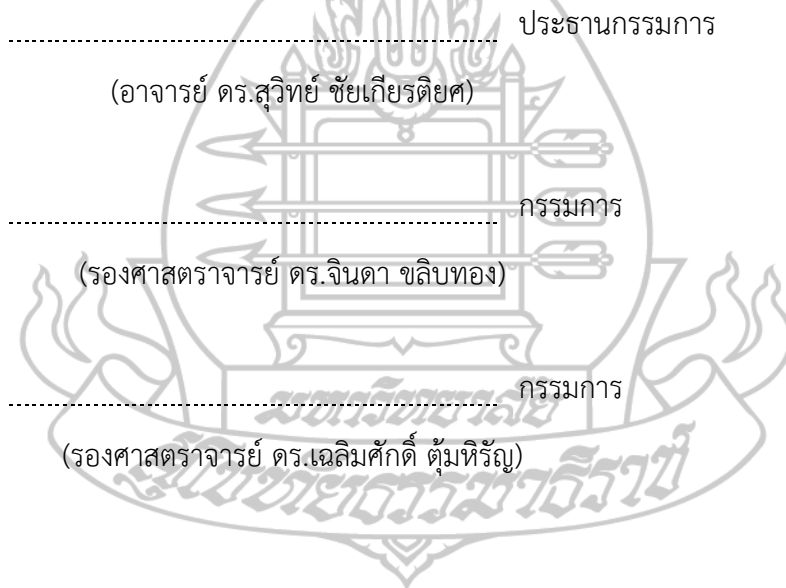
Sukhothai Thammathirat Open University

2023

หัวข้อวิทยานิพนธ์	แนวทางส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอ หล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์
ชื่อและนามสกุล	นางสาวพันธ์ทิพย์ คำศรีสุข
แขนงวิชา / วิชาเอก	ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร
สาขาวิชา	เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา	1. รองศาสตราจารย์ ดร.จินดา ขลิบทอง
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	2. รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม พ.ศ. 2567

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.นราธิป ศรีราม)

ชื่อวิทยานิพนธ์ แนวทางส่งเสริมการผลิตผักซีฟรังของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัด
เพชรบูรณ์

ผู้วิจัย นางสาวพนธ์ทิพย์ คำศรีสุข รหัสนักศึกษา 2659000521

ปริญญา: เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร.จินดา ขลิบทอง (2) รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์
คุ้มศิริณี ปีการศึกษา 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร 2) สภาพการผลิตผักซีฟรังของ
เกษตรกร 3) ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตผักซีฟรังของเกษตรกร 4) ความต้องการและแนวทางส่งเสริมการผลิต
ผักซีฟรังของเกษตรกร

การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบสำรวจ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เกษตรกรผู้ปลูกผักซีฟรังที่ขึ้นทะเบียน
กับสำนักงานเกษตรอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ปี 2566 จำนวน 64 ราย ศึกษาจากประชากรทั้งหมด
เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

ผลการวิจัย พบว่า 1) เกษตรกรร้อยละ 57.8 เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 54.61 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา
ประสบการณ์การปลูกผักซีฟรังเฉลี่ย 9.92 ปี ส่วนใหญ่ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
(GAP) เป็นกลุ่มสมาชิก ธ.ก.ส. ประกอบอาชีพทำนาทั้งหมด มีขนาดพื้นที่ปลูกผักซีฟรังเฉลี่ย 4.58 ไร่ มีจำนวน
แรงงานในครัวเรือน เฉลี่ย 2 คน มีการจ้างแรงงานนอกครัวเรือน และมีแหล่งเงินทุน จาก ธ.ก.ส. 2) ส่วนใหญ่
ปลูกผักซีฟรังในพื้นที่นา พันธุ์ต้นใหญ่ มีการเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เอง และเตรียมแปลงปลูกโดยทำแปลงแบบยกร่อง
ขนาด กว้าง 1.50 ตามความยาวของพื้นที่ (เมตร) ทำโรงเรือนโดยใช้เสาไม้ไผ่ หลังคาคลุมด้วยตาข่ายพรางแสง
ร้อยละ 60 เก็บเกี่ยวจากการนับอายุ และสังเกตสีของใบ โดยการถอนทั้งต้นติดราก จำหน่ายโดยการมัดเป็นกำ
กำละ 0.5 กิโลกรัม บรรจุถุงใส่ ถุงละ 5 กิโลกรัม ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 1,723.54 บาทต่อไร่ ผลผลิตรวมในรอบปี
เฉลี่ย 4,546.88 กิโลกรัมต่อไร่ มีรายได้รวม เฉลี่ย 73,585.94 บาทต่อปี 3) เกษตรกรมีปัญหาระดับมาก ได้แก่
ปุ๋ยเคมีราคาแพง และปัญหาระดับปานกลางในด้านราคาผลผลิตไม่มีเสถียรภาพขึ้นอยู่กับพ่อค้าคนกลาง
4) เกษตรกรต้องการความรู้ในประเด็นการดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวผลผลิต การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว
และการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ผ่านช่องทางการศึกษาดูงานมากที่สุด แนวทางส่งเสริมการผลิตผักซีฟรัง
ได้แก่ การจัดทำแผนการผลิตผักซีฟรัง การจัดโครงการส่งเสริมการปลูกผักซีฟรังผ่านการสนับสนุนองค์ความรู้
กระบวนการผลิต การผลิตเมล็ดพันธุ์ตามหลักวิชาการ ศึกษาดูงานแปลงต้นแบบที่ได้มาตรฐาน และการรวมกลุ่ม
เกษตรกรเพื่อสร้างเครือข่าย ยกย่องสินค้าให้ได้มาตรฐานเกิดการเชื่อมโยงตลาดจนเกิดการพัฒนาเป็นอาชีพ
เกษตรกร โดยผ่านช่องทางสื่อบุคคลจากหน่วยงานราชการ วิธีการส่งเสริม ได้แก่ การศึกษาดูงาน

คำสำคัญ แนวทางการส่งเสริม ผักซีฟรัง การผลิตของเกษตรกร ความต้องการการส่งเสริม

Thesis title: Extension Guidelines for Parsley Production in Lom Sak District,
Phetchabun Province

Researcher: Miss. PUNTIP DAMSRISUK; ID: 2659000521;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural and Development);

Thesis advisors: (1) Dr. jinda khlibtong, Associate Professor;(2) Dr. Chalernsak

Toomhirun, Associate Professor ; Academic year: 2023

Abstract

The objectives of this research were to study 1) general knowledge of farmers 2) parsley production conditions of farmers 3) problems regarding parsley production of farmers 4) needs and extension guidelines in parsley production of farmers.

This research was survey research. The population of this study was 64 parsley production farmers who had registered with Lom Sak district office of agriculture, Phetchabun province in 2023. The study was done with the entire population with no random sampling method. Data were collected by using interview forms and were analyzed by using statistics such as frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean, standard deviation, and ranking.

The results of the research found that 1) 57.8% of farmers were female with the average age of 54.61 years old, completed primary school education, and had the average experience in parsley production of 9.92 years. Most of them received the training about Good Agricultural Practice (GAP). They were BAAC group members. All of them grew rice, had the average parsley production area of 4.58 Rai, and had the average labor in the household of 2 people. They hired labor of outside of the household and had the funding source from BAAC. 2) Most of the farmers grew parsley in the rice field area with large stem variety, kept the seed for their own usage, and prepared the crop by crop bidding with the width of 1.50 and the length as per the length of the area. The greenhouse was made of bamboo pillars with the roof covered by shading net. 60% of them harvested from the age counting and leaf color observation by uprooting the stems with the roots. They sold them by binding them together into sheaf. Each one of them weighed 0.5 kilogram and packaged into transparent bag weighing 5 kilograms. The average cost of production was 1,723.54 Baht/Rai, the average total productivity in a year was 4,546.88 kilogram/Rai, and the total average income was 73,585.94 Baht/year. 3) Farmers faced with the problem at the high level on expensive chemical fertilizer and the problem about the prices of produce are unstable, depending on middlemen was at the moderate level. 4) Farmers needed the knowledge regarding the maintenance, product harvesting, post-harvest practice, and practice according to Good Agricultural Practice through the field trip at the highest level. The extension guidelines for parsley production were such as the creation of parsley production plan, the creation of parsley production extension project through supporting production process knowledge, seed production according to the academic principles, the field trip to the standardized model crops, and the agricultural group gathering for network creation, the level elevation to produce products standard in order to connect markets and let to the development into farming profession through personal media channel from government agencies. The extension method was such as field trip.

Keywords : Extension Guideline, Parsley, Farmer production, Extension need

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์อย่างดี ยิงจากอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก คือ รองศาสตราจารย์ ดร.จินดา ขลิบทอง และรองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ ตุ่มศิริ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม จากสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่กรุณาชี้แนะ ตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตลอดจนแนะแนวทางด้วยความเอาใจใส่ พร้อมทั้งให้คำแนะนำ รวมทั้งติดตามการทำวิทยานิพนธ์อย่างใกล้ชิด ส่งผลให้การทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ประสบความสำเร็จ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่งและขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.สุวิทย์ ชัยเกียรติยศ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้คำแนะนำ ชี้แนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ยิ่งแก่ผู้วิจัย อันทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบคุณ เพื่อนร่วมรุ่นที่คอยแนะนำให้คำปรึกษา ขอขอบคุณ ผู้บังคับบัญชา และเจ้าหน้าที่จากสำนักงานเกษตรอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ทุกท่านที่คอยช่วยเหลือและสนับสนุน และที่สำคัญขอขอบคุณเกษตรกรผู้ปลูกผักชีฝรั่งในพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ทุกท่าน ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าในการให้ความร่วมมือตอบแบบสัมภาษณ์ เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลทำให้การศึกษาครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ประสบการณ์และคุณธรรมในการดำเนินชีวิต เพื่อนนักศึกษาทุกท่าน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ทุกท่านที่ได้กรุณาให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ และให้กำลังใจ

ประโยชน์และคุณค่า อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะยังประโยชน์ต่อการศึกษา และการส่งเสริมการเกษตรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเกษตรกร คุณค่าและความดี อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบแด่บิดา มารดา ครู อาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านไว้ ณ ที่นี้

นางสาวพันธ์ทิพย์ คำศรีสุข

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฌ
สารบัญรูปภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
บริบทอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์	8
การผลิตผักชีฝรั่ง.....	16
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร.....	26
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	36
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	41
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	41
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	41
การเก็บรวบรวมข้อมูล	44
การวิเคราะห์ข้อมูล	45
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	48
ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของเกษตรกรทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ ของเกษตรกร	48
ตอนที่ 2 สภาพการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร.....	54

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่ง ของเกษตรกร	68
ตอนที่ 4 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร	72
ตอนที่ 5 แนวทางการส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร	80
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	86
สรุปการวิจัย	86
อภิปรายผล	91
ข้อเสนอแนะ	100
บรรณานุกรม	103
ภาคผนวก	107
ก แบบสัมภาษณ์การวิจัย	108
ข ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแบบสัมภาษณ์	118
ค ประชากรผู้ปลูกผักชีฝรั่งในอำเภอหล่มสัก การดูแลรักษา และต้นทุนการผลิตผักชีฝรั่งในรอบปี 2566 (บาทต่อไร่)	120
ประวัติผู้วิจัย	128

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 2.1	แสดงแหล่งน้ำอำเภอลำสนัก จังหวัดเพชรบูรณ์.....	10
ตารางที่ 2.2	ข้อมูลจำนวนชุมชน/หมู่บ้านอำเภอลำสนัก.....	11
ตารางที่ 2.3	ข้อมูลการเพาะปลูกพืชที่สำคัญของประชากรอำเภอลำสนัก.....	12
ตารางที่ 2.4	แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอลำสนัก จังหวัดเพชรบูรณ์	14
ตารางที่ 2.5	จำนวนครัวเรือนและพื้นที่ปลูกผักชีฝรั่งในจังหวัดต่าง ๆ.....	16
ตารางที่ 2.6	ราคาขายส่งผักชีฝรั่งตลาดไท รายเดือนประจำปี 2566.....	23
ตารางที่ 2.7	แสดงปฏิทินการทำงานของกลุ่มแปลงใหญ่ผักดำปลาน้ำหวาน.....	24
ตารางที่ 2.8	แสดงต้นทุน/ค่าใช้จ่ายในการเพาะปลูกผักชีฝรั่งต่อไร่ ของแปลงใหญ่ผักดำปลาน้ำหวาน	25
ตารางที่ 3.1	การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความเที่ยง.....	44
ตารางที่ 4.1	สภาพทางสังคมของเกษตรกร.....	48
ตารางที่ 4.2	สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร.....	51
ตารางที่ 4.3	ลักษณะพื้นที่ปลูก ลักษณะดินที่ปลูก และเดือนที่เริ่มปลูก.....	54
ตารางที่ 4.4	พันธุ์ผักชีฝรั่ง แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์.....	55
ตารางที่ 4.5	การเตรียมการก่อนปลูก	56
ตารางที่ 4.6	การปลูก.....	58
ตารางที่ 4.7	การเก็บเกี่ยวและการจัดการ.....	61
ตารางที่ 4.8	สรุปต้นทุนการผลิตผักชีฝรั่งในรอบปี 2566 (บาทต่อไร่).....	64
ตารางที่ 4.9	ผลผลิตในรอบปี 2566.....	65
ตารางที่ 4.10	ระดับของปัญหาในการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกรในพื้นที่ อำเภอลำสนัก จังหวัดเพชรบูรณ์.....	68
ตารางที่ 4.11	ระดับของปัญหาในการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกรในพื้นที่ อำเภอลำสนัก จังหวัดเพชรบูรณ์.....	69
ตารางที่ 4.12	ระดับความรู้ที่ได้รับในการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร ในอำเภอลำสนัก จังหวัดเพชรบูรณ์.....	72
ตารางที่ 4.13	ระดับความต้องการความรู้ในการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร ในพื้นที่อำเภอลำสนัก จังหวัดเพชรบูรณ์.....	73

ตารางที่ 4.14 ระดับความต้องการความรู้ผ่านช่องทางการส่งเสริม
การผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร..... 74

ตารางที่ 4.15 ระดับความต้องการวิธีการส่งเสริมการส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่ง
ของเกษตรกร..... 77

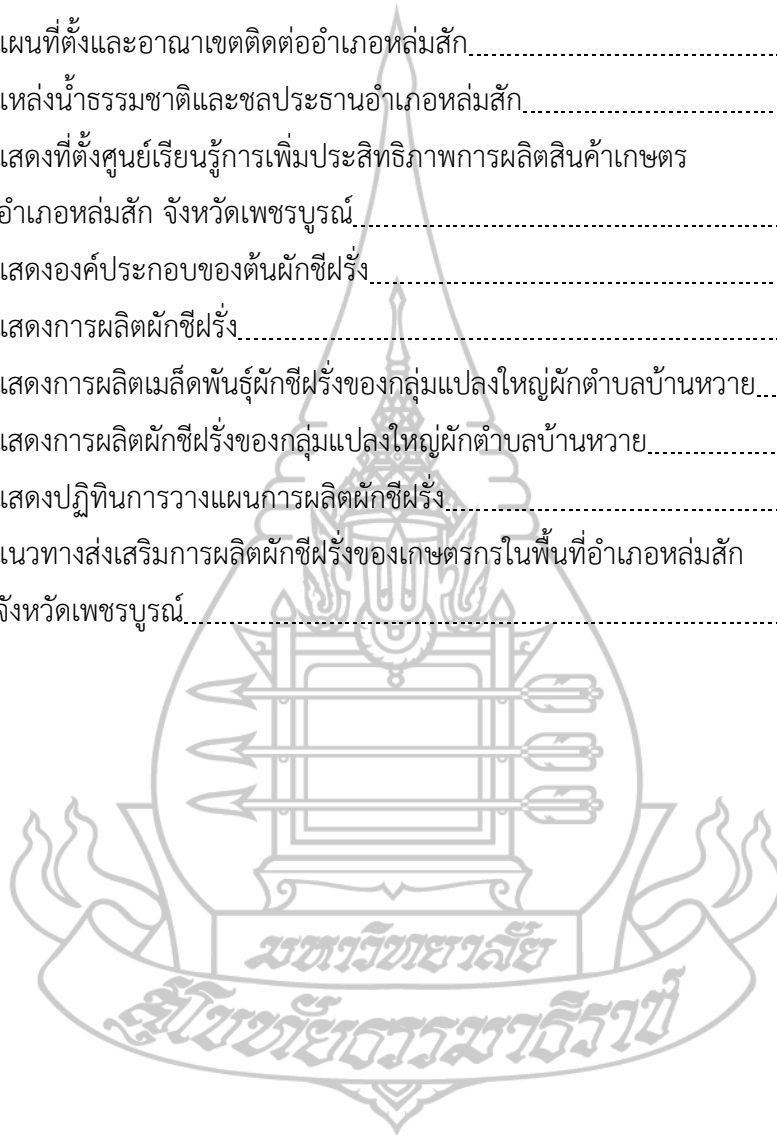
ตารางที่ 4.16 ภาพรวมความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร..... 79

ตารางที่ 4.17 สรุปผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล..... 80

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	4
ภาพที่ 2.1 แผนที่ตั้งและอาณาเขตติดต่ออำเภอหล่มสัก.....	9
ภาพที่ 2.2 แหล่งน้ำธรรมชาติและชลประทานอำเภอหล่มสัก.....	11
ภาพที่ 2.3 แสดงที่ตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์.....	14
ภาพที่ 2.4 แสดงองค์ประกอบของต้นผักชีฝรั่ง.....	19
ภาพที่ 2.5 แสดงการผลิตผักชีฝรั่ง.....	22
ภาพที่ 2.6 แสดงการผลิตเมล็ดพันธุ์ผักชีฝรั่งของกลุ่มแปลงใหญ่ผักตำบลบ้านหวาย.....	25
ภาพที่ 2.7 แสดงการผลิตผักชีฝรั่งของกลุ่มแปลงใหญ่ผักตำบลบ้านหวาย.....	26
ภาพที่ 4.1 แสดงปฏิทินการวางแผนการผลิตผักชีฝรั่ง.....	83
ภาพที่ 4.2 แนวทางส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์.....	84

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ผักซีฝรั่งเป็นผักพื้นบ้าน จัดเป็นพืชสมุนไพรและเครื่องเทศ เป็นพืชล้มลุก มีถิ่นกำเนิดในทวีปอเมริกาใต้และประเทศเม็กซิโก และต่อมามีการนำไปปลูกแพร่หลายในเขตร้อนของประเทศต่าง ๆ สำหรับประเทศไทยมีการปลูกกันแพร่หลายทั่วทุกภาคผักซีฝรั่งมีกลิ่นหอมเฉพาะตัวที่โดดเด่นและสรรพคุณมากมายแตกต่างจากผักชนิดอื่น ๆ เป็นที่ขึ้นชอบนิยมนำมาประกอบอาหาร ผักซีฝรั่งมีคุณค่าทางโภชนาการมากมาย อุดมไปด้วย วิตามิน เอ วิตามิน บี 1 วิตามิน บี 2 วิตามิน บี 3 วิตามิน ซี ธาตุแคลเซียม ธาตุเหล็ก ไนอาซิน น้ำมันหอมระเหย กรดโฟลิก มีสารเบต้าแคโรทีน (Beta-carotene) ที่สูง ซึ่งเป็นสารแอนติออกซิแดนต์ (Antioxidant) หรือสารที่ทำหน้าที่ต่อต้านอนุมูลอิสระ เป็นสารที่ต้านเซลล์มะเร็ง ผักซีฝรั่งมีสรรพคุณทางด้านเภสัชวิทยาหรือทางยาได้หลายอย่างจากการแพทย์แผนไทย เช่น ใบและใบอ่อน ใช้เป็นยาแก้ท้องอืด บำรุงกระดูกและฟัน แก้อาการหวัด แก้ท้องเสีย มีสารต้านอนุมูลอิสระหรือต้านการเกิดเซลล์มะเร็ง ลำต้น ช่วยลดระดับความดันโลหิต บำรุงผิวพรรณ ใช้เป็นยาถ่ายขับลม ทำให้เส้นผมแข็งแรง ราก ช่วยขับเหงื่อ แก้ไข้ ขับปัสสาวะ รักษาแผลพุพอง นอกจากนี้ยังอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องสำอางเริ่มนำผักซีฝรั่งมาใช้ในอุตสาหกรรมมากขึ้น ทั้งทำเครื่องปรุงรสในบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป และการสกัดน้ำมันหอมระเหย

การผลิตผักซีฝรั่ง ซึ่งเป็นพืชที่เจริญเติบโตได้ง่าย โตไว โรคและแมลงรบกวนน้อย ให้ผลตอบแทนสูง โดยประเทศไทยมีศักยภาพในการผลิตที่เหมาะสม เป็นพืชที่ส่วนใหญ่ผลิตเพื่อใช้บริโภคในประเทศ และมีบางส่วนส่งออกต่างประเทศ โดยพื้นที่ปลูกมีกระจายอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศไทย ในปี 2565 มีพื้นที่ปลูกผักซีฝรั่ง จำนวน 3,148.00 ไร่ 916 ครัวเรือน โดยพื้นที่ที่มีการปลูกมากที่สุด ได้แก่ จังหวัดนครปฐม นครสวรรค์ สระแก้ว และจังหวัดเพชรบูรณ์ ตามลำดับ และจากฐานข้อมูลกรมส่งเสริมการเกษตร ในระหว่างปี 2562 ถึง 2564 พบแนวโน้มการลดพื้นที่ปลูกผักซีฝรั่งลง ร้อยละ 30.13 และจำนวนครัวเรือนเกษตรกรลดลง ร้อยละ 9.84 (ระบบฐานข้อมูลกรมส่งเสริมการเกษตร, 2562/63 - 2565/66) ในขณะที่ความต้องการของตลาดมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ทั้งตลาดภายในและภายนอกประเทศ และจากการวิเคราะห์สภาพการผลิต การตลาด รวมถึงศักยภาพการแข่งขัน พบว่าผักซีฝรั่งเป็นพืชที่ภาครัฐ เอกชน และประชาชน ควรเน้นการส่งเสริม

การผลิตเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของตลาด โดยเฉพาะการผลิตผักซีฟรังให้ให้มีคุณภาพ และเพื่อให้ได้ปริมาณเพียงพอต่อความต้องการของตลาด

ปัจจุบันผู้บริโภคให้ความสำคัญกับการเลือกซื้อสินค้าเกษตรที่มีความปลอดภัย ได้คุณภาพและมาตรฐาน ในขณะที่เดียวกันการค้าสินค้าเกษตรระหว่างประเทศได้นำมาตรการด้าน สุขอนามัยพืช (SPS) และความปลอดภัยด้านอาหารมาเป็นเงื่อนไขทางการค้ามากขึ้น เพื่อให้ผลผลิต สินค้าเกษตรเป็นที่น่าเชื่อถือและยอมรับ โดยข้อมูลการส่งออกผักซีฟรังไปต่างประเทศ ปี 2564 จาก เฉพาะที่มีใบรับรองสุขอนามัยพืช จำนวน 80,178.57 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่า 3,859,369.92 บาท โดยส่งออกไปยัง ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี แคนาดา สวิตเซอร์แลนด์ สหราชอาณาจักร ญี่ปุ่น สวีเดน และเยอรมนี ตามลำดับ โดยเดือนที่ส่งออกมาที่สุดคือ เดือนสิงหาคม ธันวาคม กันยายน ตุลาคม และมกราคม ตามลำดับ (กรมวิชาการเกษตร, 2565) สำหรับประเทศไทย พบว่า ราคาสูงสุดเดือน เมษายน 88.00 บาทต่อกิโลกรัม และราคาต่ำสุดเดือนธันวาคม 35.00 บาทต่อกิโลกรัม (ข้อมูลการตลาดของตลาดไท, 2566)

จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นแหล่งปลูกผักซีฟรังที่สำคัญอันดับ 4 ของประเทศไทย ซึ่งมีการ ปลูกมากที่สุดในอำเภอหล่มสักเพียงแห่งเดียว เกษตรกรจำนวน 64 ครัวเรือน จำนวน 252.64 ไร่ (ระบบฐานข้อมูลกรมส่งเสริมการเกษตร, 2565/66) ปลูกแบบจำหน่ายต้นสด มีต้นทุนค่าใช้จ่ายใน การเพาะปลูกต่อไร่ 52,095 บาท/ไร่ รายได้จากการจำหน่าย (900 ถูง ถูงละ 5 กิโลกรัม/รอบการผลิต) 63,000 บาท/ไร่ (ราคาเฉลี่ยต่อถูง 70 บาท หรือ 14 บาท/กิโลกรัม) ผลตอบแทนสุทธิ 10,905 บาท/ไร่ (สำนักงานเกษตรอำเภอหล่มสัก, 2566) ซึ่งผักซีฟรังได้ผลตอบแทนที่คุ้มค่าเหมาะแก่การลงทุน สามารถลดต้นทุนจากการเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ปลูกในรอบถัดไป มีการคมนาคมตลาดกลางขนส่งผลผลิต ทางไกลเกษตรขนาดใหญ่ในอำเภอ สามารถสร้างรายได้ควบคู่กับการปลูกข้าวและหลังฤดูการทำนาปีได้ ถึงแม้ว่าผักซีฟรังเป็นพืชสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรได้ดี จากการสำรวจพื้นที่เบื้องต้น พบว่า ผักซีฟรัง มีการปลูกเป็นเพียงบางพื้นที่และบางกลุ่มเกษตรกรเท่านั้น และมีการจำหน่ายภายในประเทศ ผ่านพ่อค้าคนกลาง ส่งผลให้เกษตรกรประสบปัญหาาราคาผลผลิตตกต่ำ ไม่สามารถกำหนดราคาเองได้ ขาดการวางแผนการผลิตทำให้ผลผลิตล้นตลาดเกิดภาวะขาดทุน

การศึกษาแนวทางส่งเสริมการผลิตผักซีฟรังของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการหาแนวทางการวางแผนการส่งเสริมการผลิต และพัฒนาศักยภาพของผักซีฟรัง รวมทั้งปรับปรุงและพัฒนาวิธีการส่งเสริมการเกษตรให้มีความ เหมาะสมสำหรับเกษตรกรในพื้นที่ให้ดียิ่งขึ้น เพื่อกำหนดแนวทางในการส่งเสริมการผลิตผักซีฟรัง จนเกิดการพัฒนาเป็นอาชีพเกษตรกรต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

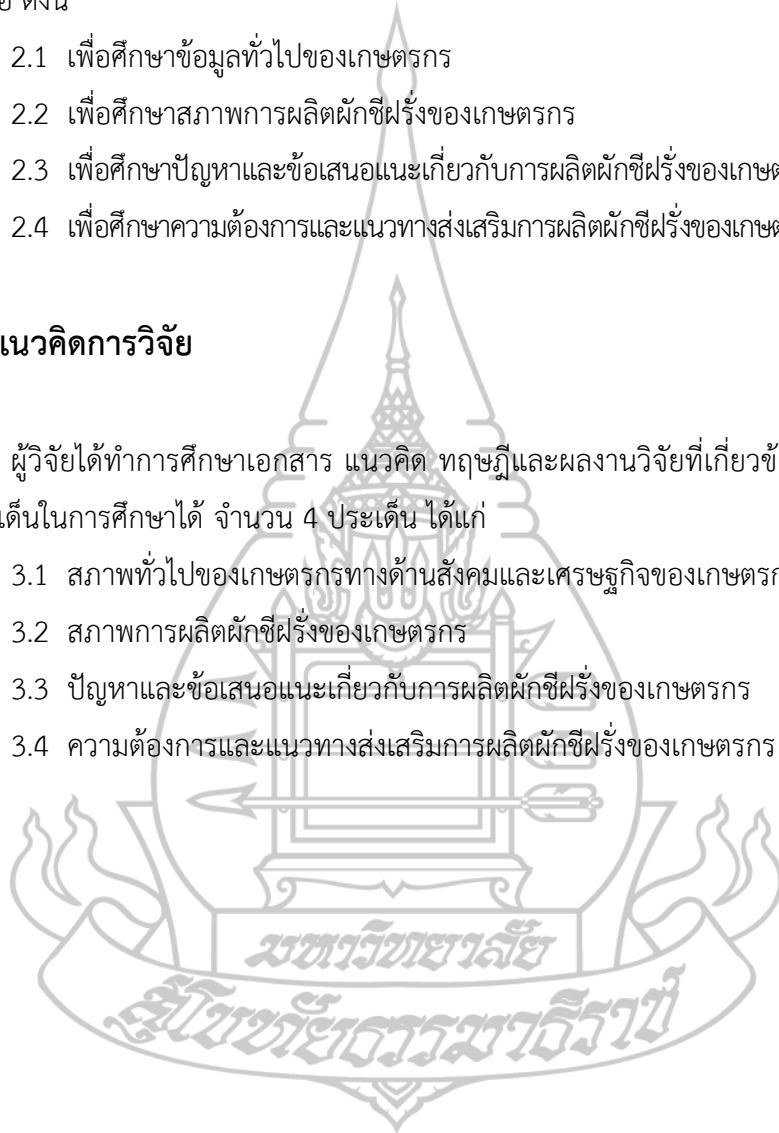
จากความสำคัญ และประเด็นปัญหาการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้จำนวน 4 ข้อ ดังนี้

- 2.1 เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร
- 2.2 เพื่อศึกษาสภาพการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร
- 2.3 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร
- 2.4 เพื่อศึกษาความต้องการและแนวทางส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร

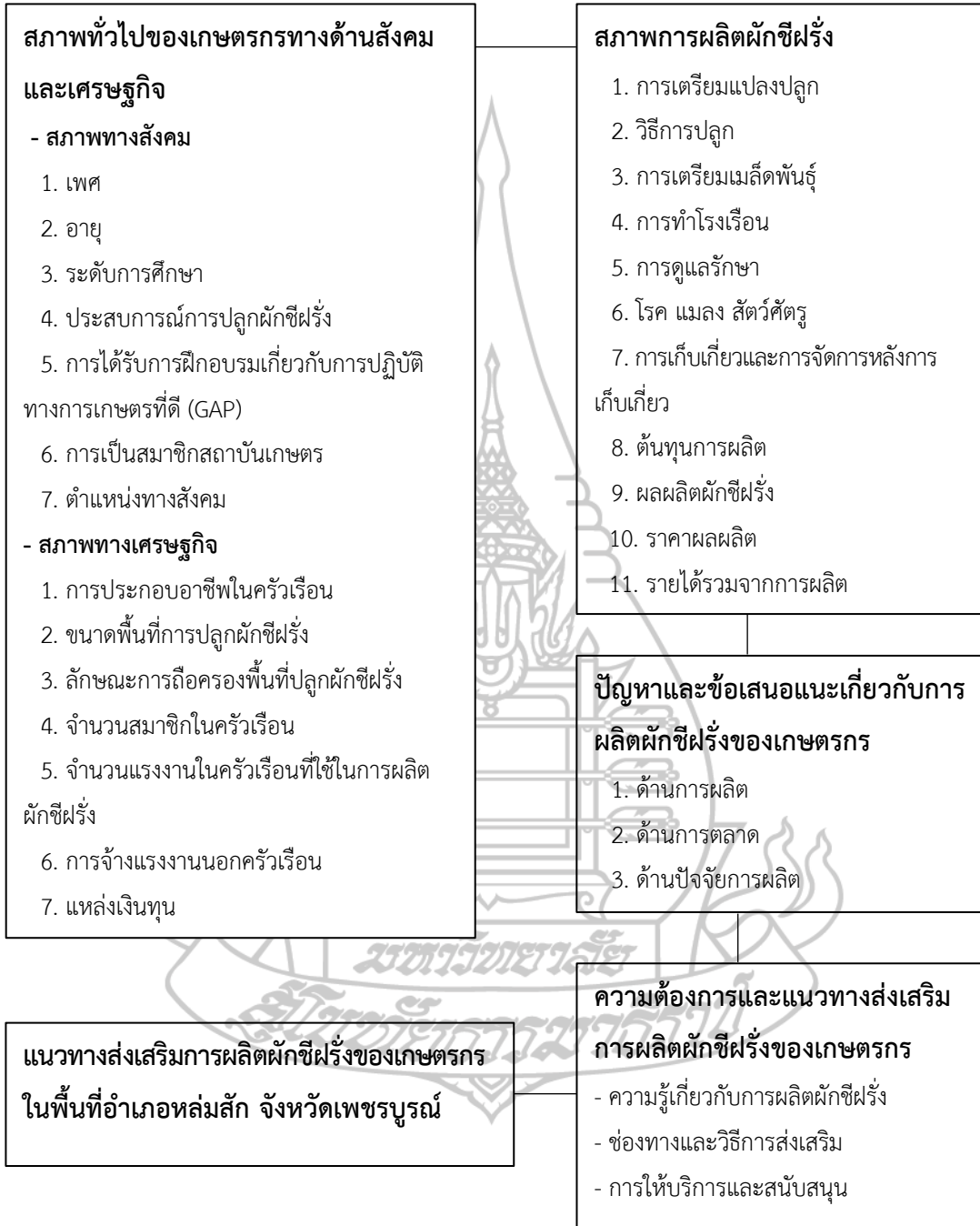
3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมากำหนดประเด็นในการศึกษาได้ จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่

- 3.1 สภาพทั่วไปของเกษตรกรทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตผักชีฝรั่ง
- 3.2 สภาพการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร
- 3.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร
- 3.4 ความต้องการและแนวทางส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร

โดยแสดงในกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ มีขอบเขตการวิจัย จำนวน 4 ข้อ ดังนี้

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาสำหรับการวิจัยครั้งนี้ไว้ในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่

4.1.1 ข้อมูลสภาพทั่วไปของเกษตรกรทางสภาพทางสังคมและสภาพทางเศรษฐกิจ

ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การปลูกผักชีฝรั่ง การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร ตำแหน่งทางสังคม การประกอบอาชีพในครัวเรือน ขนาดพื้นที่การปลูกผักชีฝรั่ง ลักษณะการถือครองพื้นที่ปลูกผักชีฝรั่ง จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานในครัวเรือนที่ใช้ในการผลิตผักชีฝรั่ง การจ้างแรงงานนอกครัวเรือน และแหล่งเงินทุน

4.1.2 **สภาพการผลิต** ได้แก่ การเตรียมแปลงปลูก วิธีการปลูก การเตรียมเมล็ดพันธุ์ การทำโรงเรือน การดูแลรักษา โรค แมลง สัตว์ศัตรู การเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว ต้นทุนการผลิต ผลผลิตผักชีฝรั่ง ราคาผลผลิต และรายได้รวมจากการผลิต

4.1.3 **ปัญหาและข้อเสนอแนะ** ได้แก่ ด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านปัจจัยการผลิต

4.1.4 **ความต้องการและแนวทางการส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่ง** ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักชีฝรั่ง ช่องทางและวิธีการส่งเสริม การให้บริการและสนับสนุน

4.2 ขอบเขตด้านประชากร

การวิจัยครั้งนี้กำหนดขอบเขตประชากร เป็น เกษตรกรผู้ปลูกผักชีฝรั่งที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานเกษตรอำเภอหล่มสัก ประจำปี พ.ศ. 2565/2566

4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้กำหนดพื้นที่ทำการวิจัย เป็น เกษตรกรผู้ปลูกผักชีฝรั่งในพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

4.4 ขอบเขตด้านเวลา

ผู้วิจัยกำหนดระยะเวลาการวิจัยครอบคลุม ระยะการเตรียมการวิจัย ระยะดำเนินการวิจัย และระยะสรุป รายงานผลการวิจัย ตั้งแต่เดือน ตุลาคม 2566 ถึง เดือน กรกฎาคม 2567 รวมระยะเวลา 10 เดือน

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ มีนิยามศัพท์เฉพาะงานวิจัยเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน จำนวน 7 ข้อ ดังนี้

5.1 เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรผู้ปลูกผักชีฝรั่งในพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ และขึ้นทะเบียนกับสำนักงานเกษตรอำเภอหล่มสัก ประจำปี พ.ศ. 2565/66

5.2 สภาพทางสังคม หมายถึง อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การปลูกผักชีฝรั่ง การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร และตำแหน่งทางสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกผักชีฝรั่งในพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

5.3 สภาพทางเศรษฐกิจ หมายถึง การประกอบอาชีพในครัวเรือน ขนาดพื้นที่การปลูกผักชีฝรั่ง ลักษณะการถือครองพื้นที่ปลูกผักชีฝรั่ง จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานในครัวเรือนที่ใช้ในการผลิตผักชีฝรั่ง การจ้างแรงงานนอกครัวเรือน และแหล่งเงินทุนของเกษตรกรผู้ปลูกผักชีฝรั่งในพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

5.4 ผักชีฝรั่ง หมายถึง พืชล้มลุกข้ามปี มีกลิ่นหอม มีการขยายพันธุ์ด้วยเมล็ดหรือแยกต้นหน่อ มีการแตกกิ่งก้านสาขาแยกออกไปที่ละ 2 กิ่ง เท่า ๆ กัน เป็นใบเดี่ยวเวียนรอบลำต้น ใบสีเขียว เป็นมันเงา ดอก มีก้านช่อดอกออกบริเวณกลางกอ ใบประดับแบบรูปหอกมีหนามเล็กน้อย

5.5 สภาพการผลิต หมายถึง ลักษณะพื้นที่ปลูก ลักษณะดินที่ปลูก เดือนที่เริ่มปลูก ช่วงเวลาการปลูกผักชีฝรั่ง พันธุ์ผักชีฝรั่ง แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ การจัดการดินก่อนปลูก การเตรียมแปลงปลูก การทำโรงเรือน การใช้หลังคาคลุมด้วยแสลนพรางแสง วิธีการปลูก การดูแลรักษาแปลง โรค แมลงศัตรู สัตว์ศัตรู การเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว ต้นทุนการผลิต ผลผลิตผักชีฝรั่ง ราคาผลผลิต และรายได้รวมจากการผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกผักชีฝรั่งในพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

5.6 ความต้องการการส่งเสริม หมายถึง ความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักชีฝรั่ง ช่องทางและวิธีการส่งเสริม การให้บริการและสนับสนุนของเกษตรกรผู้ปลูกผักชีฝรั่งในพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

5.7 แนวทางการส่งเสริม หมายถึง ทางปฏิบัติที่วางไว้เป็นแนวทางเพื่อให้ทุกภาคส่วนร่วมมือกันให้ความรู้แก่เกษตรกรผ่านช่องทางและวิธีการที่เหมาะสมเพื่อให้เกษตรกรผลิตผักชีฝรั่ง

6. ประโยชน์ที่ได้รับ

ผลของการวิจัยเรื่อง แนวทางส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งมีประโยชน์ที่จะได้รับใน 4 ด้าน ดังนี้

6.1 ด้านผู้วิจัย เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยในการนำผลการวิจัยใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร ทั้งในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด

6.2 ด้านประชากรเป้าหมาย เป็นประโยชน์แก่เกษตรกรในการนำข้อมูลไปใช้ประกอบการตัดสินใจผลิตผักชีฝรั่งและมีแผนการผลิตผักชีฝรั่งตรงกับความต้องการของตลาด

6.3 ด้านหน่วยงาน เป็นประโยชน์แก่หน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการสนับสนุนส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่ง ตลอดจนพัฒนาผลผลิตให้ได้มาตรฐานและได้รับการรับรองแหล่งผลิต GAP พืช หรือมาตรฐานอื่น ๆ ที่หน่วยงานให้การรับรอง

6.4 ด้านวิชาการ เป็นประโยชน์ด้านวิชาการในการพัฒนาการทำวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตผักชีฝรั่ง เช่น การผลิต การใส่ปุ๋ย การใช้สารเคมี การกำจัดศัตรูพืช เป็นต้น

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาทบทวนวรรณกรรม และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่องแนวทางส่งเสริมการผลิตผักซีฝรั่งของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิด หลักการ ทฤษฎี รวมทั้งการกำหนดประเด็นคำถามในการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการวิเคราะห์และอภิปรายผลการศึกษา ประกอบด้วยสาระสำคัญ จำนวน 4 ประเด็น ดังนี้

1. บริบทอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์
2. การผลิตผักซีฝรั่ง
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร
4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

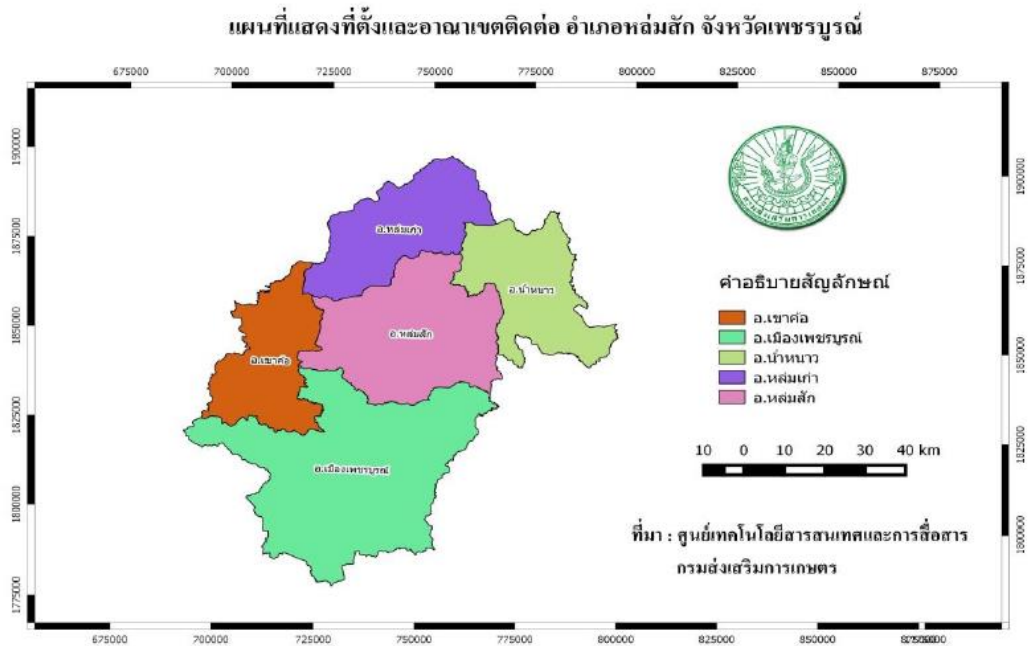
1. บริบทอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

สำนักงานเกษตรอำเภอหล่มสัก (2566-2570) ได้อธิบายถึงสภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ไว้ว่า (ที่มา : แผนพัฒนาการเกษตรอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ปี 2566-2570 (2566, น. 1-56))

1.1 สภาพทางภูมิศาสตร์

อำเภอหล่มสัก ตั้งอยู่ทางทิศเหนือเป็น 1 ใน 11 อำเภอของจังหวัดเพชรบูรณ์ มีเนื้อที่ประมาณ 1,535 ตารางกิโลเมตร (959,375 ไร่) ส่วนกว้างที่สุดจากทิศตะวันตกออก ถึงทิศตะวันตกประมาณ 44 กิโลเมตร และส่วนยาวที่สุดจากทิศเหนือ ถึงทิศใต้ประมาณ 52 กิโลเมตร มีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบเป็นดินร่วนปนดินเหนียว เหมาะสำหรับการปลูกข้าว พืชผัก และพื้นที่ภูเขา ส่วนในเป็นดินร่วนปนทรายและดินเหนียวปนดินทรายเหมาะสำหรับปลูกพืชไร่ เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ถั่วเขียว และไม้ยืนต้น มีการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่นา พืชไร่ ไม้ผล ไม้ยืนต้น และพืชผัก มากที่สุด ห่างจากจังหวัดเพชรบูรณ์ 44 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอ และจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอหล่มเก่าและอำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ และอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภอเมืองเพชรบูรณ์
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

ภาพที่ 2.1 แผนที่ตั้งและอาณาเขตติดต่ออำเภอหล่มสัก

1.2 ลักษณะภูมิอากาศ

1.2.1 ลักษณะภูมิอากาศ ลักษณะภูมิอากาศของอำเภอหล่มสัก อากาศมีลักษณะร้อนชื้น ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ - พฤษภาคม ซึ่งเป็นช่วงฤดูร้อน ในเดือนเมษายนจะเป็นเดือนที่ร้อนที่สุด และในช่วงเดือนสิงหาคม - กลางเดือนกันยายน จะมีฝนตกชุก น้ำป่าไหลหลาก และน้ำท่วมล้นตลิ่ง ระหว่างเดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม จะเป็นช่วงที่มีอากาศหนาว และอุณหภูมิจะเริ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ

1.2.2 ฤดูกาล ฤดูกาลของอำเภอหล่มสัก แบ่งเป็น 3 ฤดู คือ

- 1) ฤดูร้อน ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - พฤษภาคม
- 2) ฤดูฝน เดือนสิงหาคม - กลางเดือนกันยายน
- 3) ฤดูหนาว ช่วงเดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม

1.2.3 ปริมาณน้ำฝน (ค่าเฉลี่ย: หน่วย-มิลลิเมตร) มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยปี 2564-2565 โดยมีปริมาณฝนเฉลี่ยต่อปีที่ 13.04 มิลลิเมตร ตกชุกในช่วงเดือนสิงหาคมของทุกปี มีปริมาณน้ำฝนที่ต่ำสุดในช่วงเดือนมกราคม โดยมีปริมาณ 0.02 มิลลิเมตร และมีปริมาณน้ำฝนที่สูงสุดในเดือนกันยายน โดยมีปริมาณ 5.96 มิลลิเมตร (ที่มา : สถานีวัดอากาศอัตโนมัติสำนักงานเกษตรอำเภอหล่มสัก โดยศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ NECTEC (2566))

1.3 ลักษณะภูมิประเทศ

อำเภอหล่มสัก มีสภาพพื้นที่เป็นพื้นที่ราบขนาดกลาง มีภูเขาขนาด 3 ด้าน คือ ทิศเหนือในพื้นที่ตำบลทำอัญญา ทิศตะวันออกในพื้นที่ตำบลห้วยไร่ บ้านดิว ปากช่อง บ้านกลาง และช่างตะลูต ทิศตะวันตกในพื้นที่ตำบลน้ำก้อ น้ำซุน บุ่งน้ำเต้า และบุงคล้า มีพื้นที่ทั้งหมด 924,646 ไร่ เป็นพื้นที่ที่เป็นภูเขา 432,217 ไร่ คิดเป็นประมาณร้อยละ 30

1.4. เส้นทางคมนาคม

อำเภอหล่มสัก มีการเดินทางระหว่างตำบลและหมู่บ้าน โดยใช้เส้นทาง 1) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 12 ระหว่างจังหวัดพิษณุโลกผ่านอำเภอหล่มสักถึงจังหวัดขอนแก่น 2) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 21 อำเภอหล่มสัก - สระบุรี และ 3) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 203 อำเภอหล่มสัก - จังหวัดเลย เป็นเส้นทางในการเชื่อมต่อขนส่งผลผลิตทางการเกษตร

1.5 แหล่งน้ำที่สำคัญ

อำเภอหล่มสัก เป็นพื้นที่ที่มีแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญ ๆ หลายแห่ง ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 แสดงแหล่งน้ำอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

ประเภท	ชื่อ
1. แหล่งน้ำธรรมชาติ แม่น้ำ ลำคลอง หนองบึง	
1.1 แม่น้ำ 1 แห่ง	- แม่น้ำป่าสัก
1.2 ลำห้วย 3 แห่ง	- ลำห้วยค่ากะเลา ลำห้วยน้ำพุ และลำห้วยบง
1.3 หนองน้ำ 5 แห่ง	- หนองขาม หนองชาหยัง หนองคางคาน หนองบัว และหนองฮีใหญ่
1.4 อ่างเก็บน้ำ 4 แห่ง	- อ่างเก็บน้ำคลองน้ำเต้า อ่างเก็บน้ำช่างตะลูต อ่างเก็บน้ำหนองบอน และอ่างเก็บน้ำห้วยขอนแก่น
2. แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นที่สำคัญ (โครงการชลประทาน)	
2.1 ชลประทาน 3 แห่ง	- ฝ่ายฝั่งซ้ายแม่น้ำป่าสัก ตำบลห้วยไร่ ฝ่ายศรีจันทร์ ตำบลทำอัญญา และอ่างเก็บน้ำห้วยน้ำก้อ ตำบลน้ำก้อ

อำเภอหล่มสักมี แม่น้ำ 1 แห่ง ลำคลอง 11 แห่ง ลำห้วย 102 แห่ง หนอง บึง (ขนาดใหญ่) 25 แห่ง และบ่อบาดาล 220 บ่อ แต่ส่วนใหญ่มีสภาพตื้นเขิน

ภาพที่ 2.2 แหล่งน้ำธรรมชาติและชลประทานอำเภอหล่มสัก

1.6 ขอบเขตการปกครอง

การบริหารราชการ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การบริหารราชการส่วนภูมิภาค แบ่งเขตปกครองออกเป็น 1 อำเภอ แบ่งเป็น 23 ตำบล 251 หมู่บ้าน 1 เทศบาลเมือง 11 ชุมชน และการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นมี 2 รูปแบบ คือ องค์การบริหารส่วนตำบล 19 แห่ง เทศบาลเมือง 1 แห่ง และเทศบาลตำบล 1 แห่ง ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.2 ข้อมูลจำนวนชุมชน/หมู่บ้านอำเภอหล่มสัก

ชื่อ	จำนวน ชุมชน/หมู่บ้าน	ชื่อ	จำนวน ชุมชน/หมู่บ้าน
1. ชุมชนหล่มสัก	11	6. ตำบลท่าอิบุญ	12
2. ตำบลบึงน้ำเต้า	12	7. ตำบลปากดุก	7
3. ตำบลห้วยไร่	13	8. ตำบลบ้านไร่	6
4. ตำบลบ้านกลาง	19	9. ตำบลน้ำเฒ่า	5
5. ตำบลหนองไขว่	15	10. ตำบลตาลเดี่ยว	11

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ชื่อ	จำนวน ชุมชน/หมู่บ้าน	ชื่อ	จำนวน ชุมชน/หมู่บ้าน
11. ตำบลน้ำก้อ	13	18. ตำบลสักหลง	11
12. ตำบลปากช่อง	17	19. ตำบลบ้านหวาย	7
13. ตำบลช้างตะลูด	13	20. ตำบลฝายนาแซง	6
14. ตำบลบุงคล้า	14	21. ตำบลหนองสว่าง	4
15. ตำบลลานป่า	18	22. ตำบลบ้านโสก	7
16. ตำบลน้ำซุน	17	23. ตำบลวัดป่า	12
17. ตำบลบ้านดัว	12		

ที่มา : แผนพัฒนาการเกษตรอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ปี 2566-2570 (2566, น. 2-4)

1.7 ข้อมูลด้านประชากร

อำเภอหล่มสัก ในปี พ.ศ. 2566 มีประชากรอาศัยอยู่ 155,665 คน จำนวนครัวเรือนทั้งหมด 55,856 ครัวเรือน แบ่งเป็นชาย 70,205 คน หญิง 79,965 คน โดยแยกเป็นครัวเรือนเกษตรกร 16,966 ครัวเรือน มีอายุระหว่าง 56-65 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.30 รองลงมาอายุระหว่าง 46-55 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.14 และอายุระหว่าง 36-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 14.33 ตามลำดับประชากรส่วนใหญ่ของอำเภอหล่มสักนับถือศาสนาพุทธ

1.8 ข้อมูลด้านการเกษตร

เกษตรกรในอำเภอหล่มสักประกอบอาชีพหลักเป็นเกษตรกรกรรมกร คือ ทำนา รองลงมา คือ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ยาสูบ พืชผัก ถั่วเขียวพืชมัน และมันสำปะหลัง ตามลำดับโดยพื้นที่การเกษตรส่วนใหญ่ อยู่นอกเขตชลประทานเกือบทั้งหมด ดังตารางที่ 2.3

ตารางที่ 2.3 ข้อมูลการเพาะปลูกพืชที่สำคัญของประชากรอำเภอหล่มสัก

ประเภท	ครัวเรือน	จำนวน (ไร่)
1. ข้าว	14,418	197,604.09
2. ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	1,952	20,073.52
3. ยาสูบ	1,018	5,865.35

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

ประเภท	ครัวเรือน	จำนวน (ไร่)
4. พืชผัก	1,794	4,795.68
4.1 กะหล่ำดอก	163	612.92
4.2 โหระพา	177	544.75
4.3 มะเขือ	179	473.63
4.4 ถั่วฝักยาว	148	381.44
4.5 กระเทียม	175	390.07
4.6 พริก	149	323.19
4.7 หอมแดง	103	287.83
4.8 ผักชีฝรั่ง	64	252.64
4.9 หน่อไม้ฝรั่ง	75	220.57
4.10 ผักอื่น ๆ	561	1,308.64
5. ถั่วเขียวผิวมัน	446	6,755.90
6. มันสำปะหลัง	147	1,911.19

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร (2566)

1.8.1 ลักษณะการถือครองที่ดิน ของเกษตรกรอำเภอหล่มสักส่วนใหญ่เกษตรกรเป็นเจ้าของ จำนวน 11,658 ครัวเรือน รองลงมาคือเช่า จำนวน 7,100 ครัวเรือน และอื่น ๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี) จำนวน 137 ครัวเรือน

1.8.2 ประเภทเอกสารสิทธิ์ (เฉพาะเกษตรกรเป็นเจ้าของ) เกษตรกรอำเภอหล่มสักมีการถือครองที่ดินแบบโฉนด/น.ส.ทุกประเภท จำนวน 10,388 ครัวเรือน รองลงมาคือเอกสารสิทธิ์อื่น ๆ จำนวน 1,520 ครัวเรือน และเอกสารสิทธิ์ประเภท ส.ป.ก. จำนวน 233 ครัวเรือน

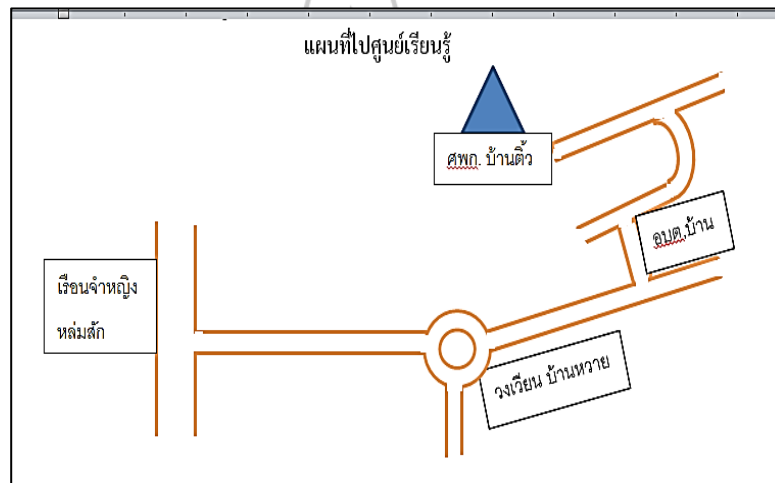
ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร Fast BI Farmer Analytic System of Thailand (2562)

1.9 องค์กรและสถาบันเกษตรกร

1.9.1 กลุ่มเกษตรกร/สถาบัน อำเภอหล่มสักมีกลุ่มส่งเสริมอาชีพเกษตร 13 กลุ่ม กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 13 กลุ่ม กลุ่มยุวเกษตรกร 10 กลุ่ม วิสาหกิจชุมชน 148 แห่ง สหกรณ์จำนวน 3 แห่ง คือ สหกรณ์การเกษตรอำเภอหล่มสัก สหกรณ์ผักน้ำตุ๊กใต้ ต.ปากดุก และสหกรณ์โคนมหล่มสัก ต.ปากช่อง

1.9.2 ศูนย์เรียนรู้และเครือข่าย อำเภอหล่มสัก มีศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) 1 ศูนย์หลัก คือ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ตำบลบ้านดิ้ว พื้นที่อยู่ในเขตชลประทาน กิจกรรมหลัก คือ การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและบรรจุภัณฑ์ เป็นศูนย์เรียนรู้การถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร การลดต้นทุนการผลิตข้าว หลักสูตรเรียนรู้ ได้แก่ ปุ๋ยสั่งตัดและการตรวจวิเคราะห์ดิน การจัดทำบัญชีครัวเรือน บัญชีต้นทุน เศรษฐกิจพอเพียงปราชญ์เกษตรกร (เรื่องการผลิตผักปลอดภัย) การบริหารจัดการกลุ่ม และการจัดทำแผนธุรกิจ และศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เครือข่าย 29 ศูนย์ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน 2 ศูนย์ และศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน 1 ศูนย์

ภาพที่ 2.3 แสดงที่ตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่มา : ระบบการรายงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร (2566)

1.9.3 กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ อำเภอหล่มสัก มีกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ จำนวน 12 กลุ่ม ดังตารางที่ 2.4

ตารางที่ 2.4 แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

ลำดับ	ชื่อแปลงใหญ่	กิจกรรม	เกษตรกร (ราย)	พื้นที่ (ไร่)
1	แปลงใหญ่ข้าวตำบลบ้านดิ้ว	ผลิตข้าว	217	1,604
2	แปลงใหญ่ข้าวตำบลท่าอิฐ	ผลิตข้าว	113	1,131
3	แปลงใหญ่ผักตำบลปากดุก	ปลูกผักปลอดภัย	30	148
4	แปลงใหญ่ส้มโอหวานตำบลลานป่า	ปลูกส้มโอหวาน	80	856

ตารางที่ 2.4 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อแปลงใหญ่	กิจกรรม	เกษตรกร (ราย)	พื้นที่ (ไร่)
5	แปลงใหญ่ข้าวชลประทานตำบลบ้านดัว	ผลิตข้าวปลอดภัย	35	318
6	สหกรณ์โคนมหล่มสัก จำกัด	โคนม	21	565
7	แปลงใหญ่ผักตำบลปากช่อง	ปลูกผักกาดขาวปลี	51	408.25
8	แปลงใหญ่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ตำบลบุงน้ำเต้า	ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ หลังนา (เมล็ดอาหาร สัตว์และตัดต้นสด)	55	500
9	แปลงใหญ่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ตำบลลานป่า	ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ หลังนา (ตัดต้นสด)	55	743
10	แปลงใหญ่ผักตำบลบ้านหวาย	ปลูกผักชีฝรั่ง	33	201.25
11	แปลงใหญ่ผักอินทรีย์ตำบลห้วยไร่	ปลูกผักอินทรีย์	71	317.50
12	แปลงใหญ่ผักปลอดภัย ตำบลบ้านกลาง	การผลิตพืชผักปลอดภัย	35	128.75

ที่มา : แผนพัฒนาการเกษตรอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ปี 2566-2570 (2566, น. 56)

1.10 การอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรม

1.10.1 การอุตสาหกรรม มีโรงงานอุตสาหกรรม ได้แก่ โรงงานชิงตอง โรงสีข้าว
โรงน้ำแข็ง

1.10.2 การพาณิชย์กรรม เป็นศูนย์กลางการซื้อขายสินค้าด้านการเกษตรตลาดใหม่
สี่แยกพ่อบุณผาเมือง ตำบลหนองไขว่ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ เช่น ผัก ผลไม้ และการซื้อขาย
สินค้าอุปโภคบริโภค มีความคล่องตัวมาก มีธนาคารเปิดดำเนินการ จำนวน 8 แห่ง ร้านขายทองคำ
จำนวน 8 ร้าน

2. การผลิตผักซีฝรั่ง

2.1 ข้อมูลทั่วไปของผักซีฝรั่ง

2.1.1 ผักซีฝรั่ง ชื่อวิทยาศาสตร์ *Eryngium foetidum* L. ชื่อวงศ์ UMBELLIFERAE ชื่ออื่น ๆ ผักชีดอย หอมป้อมกุลา(ภาคเหนือ) ผักชีไทย ผักชีใบเลื่อย (ขอนแก่น พิจิตร) ผักหอมเทศ ผักหอมเป (ขอนแก่น เลย) หอมน้อยฮ้อ (อุตรดิตถ์) หอมป้อม หอมเป (ชัยภูมิ) หอมป้อมเปอะ (กำแพงเพชร) เป็นพืชท้องถิ่นในเขตร้อนชื้นของอเมริกาพบทั่วทุกภาคในประเทศไทยตั้งแต่ระดับน้ำทะเลถึง 1,400 เมตร ชอบขึ้นตามที่รกร้างไรดิขึ้นและอุดมสมบูรณ์ ออกดอก ตุลาคม-เมษายน ขยายพันธุ์ด้วยเมล็ด แยกต้นอ่อน การปลูกลงแสงทำให้ใบผักซีฝรั่งมีขนาดใหญ่ขึ้น มีสีเขียวเข้มขึ้น และมีกลิ่นหอมมากขึ้น เป็นพืชผักที่ส่วนใหญ่ผลิตเพื่อใช้บริโภคในประเทศและมีบางส่วนส่งออกต่างประเทศ พื้นที่ปลูกมีกระจายอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศไทย เนื่องจากตลาดมีความต้องการมากขึ้น ทั้งตลาดภายในและภายนอกประเทศ สำหรับผักซีฝรั่งเป็นพืชที่มีเทคนิคในการปลูกแตกต่างจากพืชผักทั่วไป คือไม่สามารถปลูกลงกลางแจ้งได้ เกษตรกรต้องปลูกอยู่ภายใต้ตาข่ายพรางแสง ซึ่งอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้สภาพแวดล้อมเหมาะสมกับศัตรูพืชหลายชนิด เช่น เพลี้ยไฟ แมลงหวี่ขาว และไรแดง (สุเทพ และคณะ, 2553 สำนักวิจัยพัฒนาการอารักขาพืช กรมวิชาการเกษตร) โดยประเทศไทย มีแหล่งปลูกผักซีฝรั่งในระบบฐานข้อมูลกลาง ทะเบียนเกษตรกรกรมส่งเสริมการเกษตร พบว่า คราวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกผักซีฝรั่ง มีพื้นที่ปลูกทุกภาค รวมทั้งประเทศ 916 ครัวเรือน ในพื้นที่ 3,148.00 ไร่ จังหวัดที่พบมาก ได้แก่ จังหวัดนครปฐม นครสวรรค์ สระแก้ว และจังหวัดเพชรบูรณ์ ดังตารางที่ 2.5 ดังนี้

ตารางที่ 2.5 จำนวนครัวเรือนและพื้นที่ปลูกผักซีฝรั่งในจังหวัดต่าง ๆ

ลำดับ	จังหวัด	ครัวเรือน	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)
1	กรุงเทพมหานคร	2	3.50
2	นนทบุรี	4	5.25
3	ปทุมธานี	1	1.00
4	สิงห์บุรี	1	0.50
5	อ่างทอง	1	0.25

ตารางที่ 2.5 (ต่อ)

ลำดับ	จังหวัด	ครัวเรือน	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)
6	กาญจนบุรี	3	3.00
7	นครปฐม	308	916.97
8	ประจวบคีรีขันธ์	1	0.25
9	สุพรรณบุรี	1	1.00
10	ฉะเชิงเทรา	7	4.31
11	ชลบุรี	3	0.75
12	นครนายก	1	0.13
13	สระแก้ว	119	393.28
14	ขอนแก่น	11	12.50
15	ชัยภูมิ	5	15.25
16	นครพนม	8	11.94
17	นครราชสีมา	19	29.00
18	บุรีรัมย์	16	1.94
19	มหาสารคาม	1	0.50
20	เลย	2	2.00
21	ศรีสะเกษ	3	4.00
22	สกลนคร	8	2.00
23	หนองบัวลำภู	5	11.50
24	อำนาจเจริญ	1	0.50
25	อุบลราชธานี	30	48.25
26	นครศรีธรรมราช	2	4.00
27	ปัตตานี	1	0.24
28	พัทลุง	1	0.90
29	ยะลา	1	0.42
30	สงขลา	15	14.75
31	กำแพงเพชร	16	31.69
32	เชียงใหม่	25	113.64

ตารางที่ 2.5 (ต่อ)

ลำดับ	จังหวัด	ครัวเรือน	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)
33	นครสวรรค์	214	1,216.40
34	พิจิตร	1	9.50
35	พิษณุโลก	7	18.50
36	เพชรบูรณ์	68	260.89
37	แม่ฮ่องสอน	1	3.00
38	ลำพูน	1	1.75
39	อุตรดิตถ์	2	2.75
รวมทั้งประเทศ		916	3,148.00

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร (2566)

2.2.2 ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของผักชีฝรั่ง ศุภางค์ ทิพย์พิทักษ์ (2544, น. 35) ได้กล่าวถึง การจำแนกลักษณะทางพฤกษศาสตร์ผักชีฝรั่ง โดยอาศัยรูปร่างของลำต้นเป็นเกณฑ์ พบว่า ผักชีฝรั่งมีการแตกกิ่งก้านสาขาแยกออกไปทีละ 2 กิ่ง เท่า ๆ กัน โดยจะแตกกิ่งแยกออกไปทีละ 2 กิ่งเรื่อย ๆ ไปลำต้น มีลักษณะสั้น อยู่ในระดับผิวดิน ราก เป็นระบบรากแก้ว (Tap root) มีรากแขนง และรากฝอยเจริญร่วมด้วย ใบ เป็นใบเดี่ยวเวียนรอบลำต้น ออกเป็นกระจุกแบบกุหลาบซ้อน (rosette) ใบเป็นรูปหอกกลับ (oblongate) ขอบใบเป็นหยัก มีหนามแบบฟันเลื่อย (serrate) ส่วนปลายใบแหลม ใบสีเขียว เป็นมันเงา ดอก มีก้านช่อดอกออกบริเวณกลางกอ ช่อดอกเป็นแบบช่อซี่ร่ม (umbel) มีใบประดับแบบรูปหอก (lanceolate) มีหนามเล็กน้อย กางออกและโค้งพับลงรองรับช่อในแต่ละช่อดอก มีดอกย่อยขนาดเล็กจำนวนมาก (floret) ดอกเป็นแบบสมบูรณ์เพศ มีกลีบเลี้ยง 5 แฉก เป็นแบบรูปขอบขนานแกมรูปไข่ (ovate - oblong) ยาว 0.5 - 0.75 มิลลิเมตร สีเขียว กลีบดอกมี 5 กลีบ สีขาว เกสรเพศผู้มี 5 อัน อยู่ห่างจากวงกลีบดอก มีก้านชูอับเรณูสีขาว เกสรเพศเมียเป็นแบบเส้นด้าย มี 2 เส้น ไม่มีฐานเกสรเพศเมีย ผล เมื่อแห้งเป็นแบบแยกแล้วแตก (schizocarp) ขนาด 1.5 x 0.75 มิลลิเมตร ผิวไม่เรียบ ผลประกอบด้วย 2 ซีก แยกออกจากกันได้เมื่อสุกแก่ ในแต่ละซีกของผล จะมีเมล็ดอยู่ภายใน โดยแต่ละซีกของผลมีขนาดเล็ก โดยมีความยาวมากกว่าความกว้าง

2.2.3 องค์ประกอบทางเคมี ผักชีฝรั่งปริมาณ 100 กรัม มีคุณค่าทางอาหารให้พลังงานต่อร่างกาย 32 กิโลแคลอรี ประกอบด้วยเส้นใยอาหาร 1.7 กรัม แคลเซียม 21 มิลลิกรัม เหล็ก 2.9 มิลลิกรัม วิตามินเอ 5,250 IU วิตามินบีหนึ่งหรือไทอามีน 0.31 มิลลิกรัม วิตามินบีสอง หรือไรโบฟลาวิน 0.21 มิลลิกรัม วิตามิน บี3 หรือไนอาซิน 0.7 มิลลิกรัม และวิตามินซี 38 มิลลิกรัม (กระทรวงสาธารณสุข, 2535)

2.2.3 สรรพคุณผักชีฝรั่ง มูลนิธิสร้างสุขมุสลิมไทย อ้างถึง สุขาระ (2560) ได้กล่าวถึงสรรพคุณผักชีฝรั่ง ดังนี้

1) ลำต้น ส่วนลำต้นที่เป็นเหง้า นำมาบดใช้ทำบริเวณแผลงัดต่อย ช่วยลดอาการปวดได้ และรับประทานสดเป็นยาขับปัสสาวะ และส่วนลำต้นนำมาตำผสมกับน้ำมันงา นำไปหมกไฟให้สุก นำมาประคบ ช่วยแก้ปวดเมื่อยได้ หรือ นำลำต้นมาต้มกับน้ำใช้ดื่มแก้ไข้มาลาเรีย ใช้เป็นยาถ่าย หรือจะนำลำต้นมาตำแล้วใช้พอกช่วยแก้พิษงู ช่วยฆ่าเชื้อโรค ช่วยขับปัสสาวะ ช่วยทำให้เส้นผม และผิวหนังแข็งแรงขึ้น ช่วยให้ต่อมไทรอยด์ทำงานเป็นปกติ และช่วยลดความดันโลหิต

2) ราก นำมาต้มรับประทานแก้ไข้เป็นหวัด ช่วยขับเหงื่อ ขับปัสสาวะ รวมถึงประโยชน์หลักสำหรับปรุงอาหารเพื่อปรับปรุงกลิ่นรสอาหาร

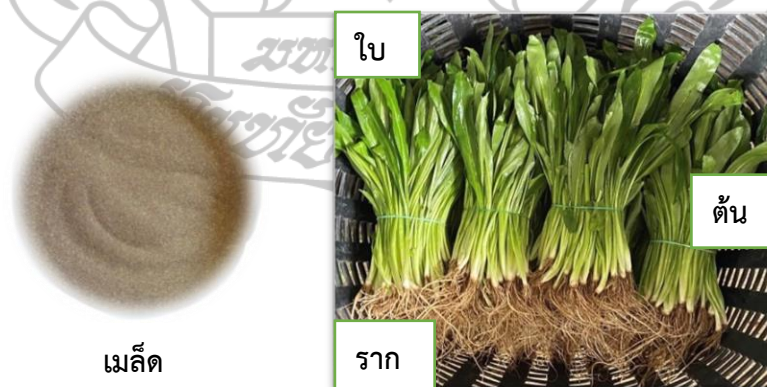
3) ใบ ใช้บดนำมาทารักษาแผล แผลติดเชื้อ แผลอักเสบ รับประทานสดเป็นยาขับปัสสาวะ และนำมาเคี้ยวใช้ระงับกลิ่นปาก รับประทานเป็นยาระบาย แก้ไข้ รักษาหวัด ช่วยเจริญอาหาร รวมถึงการใช้ประโยชน์หลักสำหรับปรุงอาหารเพื่อดับกลิ่นคาวทำให้อาหารน่ารับประทาน

4) ใบและใบอ่อนของผักชีฝรั่ง ใช้นำมาเป็นยา ช่วยแก้อาการท้องอืด ช่วยดับกลิ่นปากได้ดีอีกด้วย เพราะว่าในผักชีฝรั่งมีสารชนิดหนึ่ง ชื่อว่า สารคลอโรฟิลล์ ยังมีสารที่ต้านมะเร็งทำให้ สารก่อมะเร็งในยาสูบบุหรี่เมื่อออกฤทธิ์ได้นั้นเอง

5) ผักชีฝรั่งช่วยให้แม่ที่กำลังให้นมลูกกิน จึงควรให้รับประทานผักชีฝรั่ง เพื่อช่วยให้สามารถทดแทนธาตุเหล็กที่สูญเสียไปได้นั้นเอง

6) ผักชีฝรั่งสามารถนำมาทำเป็นน้ำชาดื่ม โดยนำมาต้มวันละ 2-3 ถ้วย จะช่วยรักษาสมดุลของอารมณ์เราได้เป็นอย่างดี หรืออาจจะนำเอาน้ำที่ได้จากผักชีฝรั่ง แล้วนำมาทาผิวหนังเพื่อรักษาอาการผื่นคันได้ดีอีกด้วย

7) เมล็ดผักชีฝรั่ง โดยการนำมาใช้ทำ Gripe water สำหรับช่วยขับลมในกระเพาะได้ดี

ภาพที่ 2.4 แสดงองค์ประกอบของต้นผักชีฝรั่ง

2.2 การผลิตผักซีฝรั่ง

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนครปฐม (2557) ได้อธิบายการผลิตผักซีฝรั่ง ดังนี้

2.2.1 การเตรียมแปลงปลูก ไถดินลึก 15 - 20 เซนติเมตร เก็บเศษวัชพืช และตากดินไว้ 7 - 10 วัน เพื่อกำจัดศัตรูพืชและเพื่อให้ดินร่วนซุย หากดินมีความเป็นกรดต่าง (pH) ต่ำกว่า 5.5 ให้หว่านปูนขาวอัตรา 100 - 200 กิโลกรัมต่อไร่ แล้วไถกลบ ยกแปลงปลูกกว้าง 1 - 2 เมตร ยาว 20 เมตรหรือตามความยาวของพื้นที่

2.2.2 การดูแลรักษา กำจัดวัชพืช ก่อนปลูกสามารถทำได้ 2 วิธี คือ รดน้ำให้ วัชพืชงอกประมาณ 20 วัน ใช้คราดพรวนดินพร้อมเก็บเศษวัชพืชออกจากแปลงปลูกหรือพ่นสาร กำจัดวัชพืช ได้แก่ อะลาคลอร์ อัตราตามคำแนะนำบนฉลาก ก่อน หว่านเมล็ด 3 - 7 วัน ใส่ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยหมักที่ย่อยสลายอย่างสมบูรณ์อัตรา 1 - 2 ตันต่อไร่ และปุ๋ยเคมีสูตร 16 - 16 - 16 อัตรา 30 - 50 กิโลกรัมต่อไร่ ไถพรวนและปรับผิวหน้าดินให้เสมอ

กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2552) กล่าวว่า ผักซีฝรั่ง ชอบขึ้น ตามที่รุ่มราไรรื่นชื้นและอุดมสมบูรณ์ ออกดอกช่วงเดือนตุลาคม - เมษายน ขยายพันธุ์ด้วยเมล็ด และแยกต้นอ่อน ดังนี้

2.2.3 การขยายพันธุ์ ด้วยการเพาะเมล็ด

2.2.4 วิธีการปลูก การปลูกผักซีฝรั่ง โดยทั่วไปสามารถปลูกได้ 2 วิธี ได้แก่

1) **การหว่านเมล็ด** กำจัดวัชพืชแล้วไถพรวนดิน 2 ครั้ง เสร็จแล้วย่อยดิน และปรับพื้นที่ให้เสมอ ใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก ประมาณ 1,000 กิโลกรัม/ไร่ นำเมล็ดผักซีฝรั่ง มาพรมน้ำแล้วหว่านให้ทั่วแปลง ควรให้น้ำ 3 - 5 วัน/ครั้ง ระวังอย่าให้น้ำขังหรือท่วม เมื่อผักซีฝรั่ง อายุได้ 2 เดือนครึ่ง เริ่มใส่ปุ๋ย 16 - 20 - 0 ผสมกับปุ๋ยสูตร 46 - 0 - 0 อัตรา 50 กิโลกรัม/ไร่ เมื่อเริ่ม มีช่อดอกให้เด็ดช่อดอกออกเพื่อให้ต้นเจริญเติบโตได้ดี

2) **การแยกกอ** ไถพรวนดินแล้วยกแปลงปลูกกว้าง ประมาณ 1 เมตร ยาวประมาณ 20 เมตร ขุดหลุมโดยใช้ระยะปลูก 20 X 20 เซนติเมตร นำต้นพันธุ์ที่เตรียมไว้ มาปลูกลงในหลุมแล้วรดน้ำให้ชุ่ม เมื่อต้นตั้งตัวได้จึงใส่ปุ๋ยคอกและทำการพรวนดินกำจัดวัชพืช การปลูกผักซีฝรั่ง ทั้ง 2 วิธี จะต้องมีการพรางแสง โดยใช้ตาข่ายพรางแสง 60 - 80 % หรือใช้ ทางมะพร้าว แต่ตาข่ายพรางแสงจะมีอายุการใช้งานยาวนานกว่า

2.2.5 โรค แมลง สัตว์ศัตรู ควรมีการสำรวจพืชเป็นประจำ โรคที่อาจพบในผักซีฝรั่ง ได้แก่ โรคเน่าที่ใบ และโคนต้น และโรคใบไหม้ แมลงที่อาจพบในผักซีฝรั่ง ได้แก่ หนอนกินใบ หอยทาก ดังนี้

1) **โรคไหม้** เกิดในฤดูร้อน ป้องกันโดยใช้สารเคมีพวกเบนเลท อัตรา 6 - 12 กรัม/น้ำ 20 ลิตร พ่นบริเวณที่เกิดโรค

2) โรคโคนเน่า มักเกิดในฤดูฝน ป้องกันโดย ยกร่องให้สูง เพื่อระบายน้ำ หลังการคว่ำไถเพื่อให้แสงส่องได้ถึงใช้สารเคมีพวก แอนติโกร 2.1 % อัตรา 30 - 60 กรัม/ น้ำ 20 ลิตร ฉีดให้ทั่วบริเวณที่เกิดโรค

3) หนอนกินใบ หนอนชนิดนี้จะกัดกินใบจนเหลือแต่ก้านใบ ถ้าระบาดมาก ก็จะทำให้ความเสียหายทั้งแปลง โดยตัวเต็มวัยเป็นผีเสื้อกลางคืนขนาดเล็กลำตัวยาวประมาณ 1.2 เซนติเมตร เมื่อกางปีกเต็มทีกว้างประมาณ 2.0 เซนติเมตร หัวสีน้ำตาล ลำตัวสีน้ำตาลอ่อน ปลายปีกหน้า และปีกหลังสีน้ำตาลอมเทาป้องกันกำจัด โดย นำเมล็ดกลางสาตบด 1/2 กิโลกรัม ผสมน้ำ 1 ปี๊บ แช่ 12 ชั่วโมง กรองเอาแต่น้ำนำไปพ่น

4) หอยทาก ป้องกันโดยใช้ปูนขาวโรยแปลง หรือบริเวณโคนต้น ถ้าระบาดมาก ให้ใช้เหยื่อพิษสำเร็จรูปพวกเมรุโวล วางบริเวณหอยระบาด ส่วนผสมเหยื่อพิษ ประกอบด้วย แคลเซียม อาซิเนท 8 ส่วน ปูนดิบ 11 ส่วน ปูนซีเมนต์ 1 ส่วน ผสมเข้าด้วยกันเติมน้ำพอนเป็นก้อนได้

2.2.6 การเตรียมเมล็ดพันธุ์ อัตราการใช้เมล็ดประมาณ 3 กิโลกรัมต่อไร่ นำไปแช่น้ำประมาณ 2-3 ชั่วโมงนำเมล็ดผักชีฝรั่งผึ่งลมให้แห้ง

2.2.7 การทำโรงเรือน ปัจจุบันนิยมทำโรงเรือนโดยใช้เสาที่ทำจากไม้ไผ่และเสาปูน มุงด้วยตาข่ายพรางแสงรอบด้านให้แสงสว่างส่องเข้าภายในโรงเรือนประมาณ 60% ถ้าแสงผ่าน เข้าไปน้อยกว่านั้นประมาณ 70% ขึ้นไป จะทำให้เกิดความชื้นในโรงเรือนมากเป็นเหตุให้เกิดเชื้อรา ส่งผลให้ผักชีฝรั่งเป็นโรคโคนเน่าง่าย แต่หากแสงผ่าน เข้าโรงเรือนมากกว่า 50% ขึ้นไป ก็จะทำให้ ผักชีฝรั่งไม่เติบโต ฉะนั้นเรื่องแสงสว่างในโรงเรือน จึงมีผลต่อการปลูกผักชีฝรั่งมาก และโรงเรือน ควรสูงประมาณ 1.70-2.00 เมตร

2.2.8 การดูแลรักษา

1) การให้น้ำ ให้น้ำอย่างสม่ำเสมอ วันละ 2 ครั้ง เช้าและเย็น การปลูกผักชีฝรั่ง ต้องปลูกระบบร่องน้ำจึงจะได้ผลดี หน้าร่องกว้างประมาณ 6 เมตร หรือ 3 วา ความยาวแล้วแต่พื้นที่ ร่องน้ำกว้างประมาณ 1 เมตร ลึก 1 เมตร ระดับน้ำจะต้องสามารถสูบน้ำเข้า - ออกให้ลระดับน้ำสูง ต่ำในร่องน้ำได้ พอต้นกล้าออกให้โชยน้ำพองประมาณตั้ง ระยะให้น้ำ ห่าง 3-7 วัน ให้ครั้งหนึ่ง จนกระทั่งต้นผักชีฝรั่งอายุ 1 เดือน หยุดให้น้ำ และลดระดับน้ำในร่องลงครึ่งหนึ่ง ปล่องทิ้งไว้ให้ดินแห้ง สักระยะหนึ่ง สังเกตดินแห้งแต่กระแหวพอสมควร ต้นผักชีฝรั่งค่อนข้างเหี่ยวเฉาแล้วให้ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกหว่านให้ทั่วแปลง จากนั้นก็รดน้ำให้ชุ่มเพื่อให้รากดูดซึมน้ำและปุ๋ยขึ้นไปเลี้ยง ลำต้นได้มาก ๆ เพิ่มระดับน้ำในร่องให้ปริ่มหน้าร่อง หลังจากรดน้ำวันแรก วันที่สองให้พักการรดน้ำ จะไปรดน้ำอีกครั้งในวันที่ 3 หลังจากนั้นก็น้ำเข้า - เย็นตามปกติ

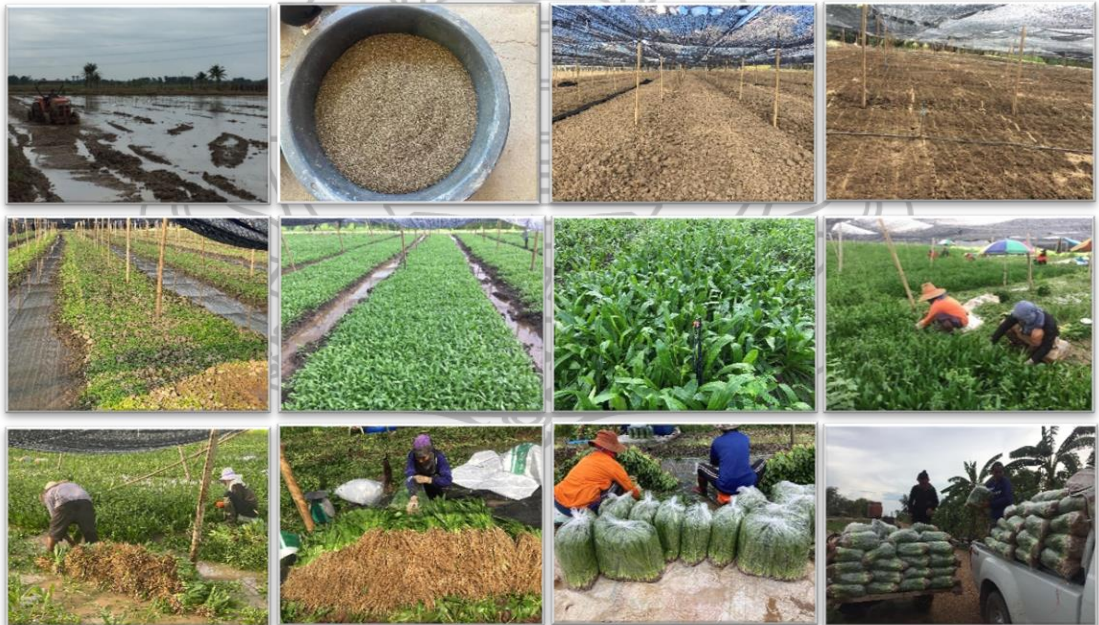
2) การใส่ปุ๋ย ครั้งแรก ใส่ปุ๋ยแอมโมเนียมซัลเฟต (21-0-0) ประมาณ 15-30 กรัม ผสมน้ำ 20 ลิตร อายุประมาณ 30-35 วันหลังหว่านเมล็ด เมื่อเมล็ดผักชีฝรั่งออกเป็นต้นใส่ปุ๋ยสูตร

25-7-7 เพื่อบำรุงต้น หลังจากนี้ให้ดูแลโรคแมลงที่มารบกวน หลังจากถอนต้นครั้งแรกให้หว่านปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยสูตร 25-7-7 บำรุงต้นเล็กที่ยังไม่ได้ขนาดเก็บให้เจริญเติบโต รดน้ำเช้า-เย็น ทิ้งห่างจากเก็บครั้งแรกประมาณ 25 วัน จึงเก็บครั้งที่สอง โดยการเลือกถอนต้นที่ใหญ่ได้ขนาดขายก่อน จากนั้นก็หว่านปุ๋ยสูตรเสมอ 15-15-15 หรือ 16-16-16 ให้ทั่วแปลงรดน้ำให้ชุ่ม ทิ้งห่างไปอีก 25 วัน จึงเก็บครั้งที่สาม หลังถอนต้นต้องใส่ปุ๋ยทุกครั้ง ผักซีฟรังสามารถถอนได้ 4-5 ครั้ง จึงจะหมดแปลง

2.2.9 การเก็บเกี่ยว ผักซีฟรังเริ่มเก็บเกี่ยวเมื่ออายุประมาณ 120 วัน หลังเมล็ดงอกหรือ 30 วันนับจากย้ายลงปลูก การเก็บจะถอนทั้งต้นมีรากติด หรือตัดที่ละต้น ถอนต้นที่ใหญ่ทั้งกอมามัดกำรวมกันแล้วมัดด้วยหนังยางวางไว้ในแปลง พอถอนเสร็จก็เก็บต้นผักซีฟรังที่กำไว้แล้วนำขึ้นมาทำความสะอาดมัดทำให้เรียบร้อย บรรจุหีบห่อผักซีฟรังเพื่อจำหน่าย รอพ่อค้าแม่ค้าเข้ามารับซื้อต่อไป ส่วนใหญ่จะมัดเป็นกำ กำละ 0.5 กิโลกรัม บรรจุถุงใส ถุงละ 5 กิโลกรัม เพื่อนำไปจำหน่าย

2.2.10 ต้นทุนการผลิต สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ข้อมูล ณ วันที่ 15 พฤศจิกายน 2565 ระบุว่า ต้นทุนการผลิตทั้งหมด เป็นจำนวนเงิน 24,310.77 บาท/ไร่/รอบการผลิต ให้ผลผลิตรวม 2,089.33 กิโลกรัม/ไร่/รอบการผลิต ราคาขาย 18.89 บาท/กิโลกรัม ผลตอบแทน 39,467.44 บาท/ไร่/รอบการผลิต ได้กำไร 15,156.67 บาท/ไร่/รอบการผลิต

ภาพที่ 2.5 แสดงการผลิตผักซีฟรัง

ราคาขายส่งผักชีฝรั่งตลาดไท รายเดือนประจำปี 2566 พบว่า ราคาสูงสุด 88.00 บาทต่อกิโลกรัม คือ ในเดือนเมษายน ราคาต่ำสุด 35.00 บาทต่อกิโลกรัม คือ ในเดือนธันวาคม ดังตารางที่ 2.2 ดังนี้

ตารางที่ 2.6 ราคาขายส่งผักชีฝรั่งตลาดไท รายเดือนประจำปี 2566

เดือน	สูงสุด	ต่ำสุด
มกราคม	65.00	55.00
กุมภาพันธ์	52.00	40.00
มีนาคม	76.00	50.00
เมษายน	88.00	70.00
พฤษภาคม	76.00	64.00
มิถุนายน	58.00	45.00
กรกฎาคม	50.00	38.00
สิงหาคม	55.00	42.00
กันยายน	49.00	39.00
ตุลาคม	47.00	37.00
พฤศจิกายน	50.00	40.00
ธันวาคม	45.00	35.00

ที่มา : ตลาดไท (2566)

จากการเก็บข้อมูลพื้นฐานของสำนักงานเกษตรอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า วิธีการตลาดผักชีฝรั่ง มีเกษตรกรให้ความสนใจปลูกไม่น้อยกว่า 20 ปี เนื่องจากเป็นพืชที่สร้างรายได้แก่ครัวเรือนเกษตรกรได้ดี เป็นพืชที่ตลาดมีความต้องการอย่างสม่ำเสมอ จึงมีพ่อค้าคนกลางในชุมชนสั่งซื้อเพื่อส่งขายออกสู่ตลาดทุกวัน

ขั้นตอนการจำหน่ายผักชีฝรั่งของเกษตรกรในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ดังนี้

1. เกษตรกรจะมีร้านค้าที่ส่งประจำที่ตลาดสี่แยกพ่อขุนผาเมือง โดยจะดำเนินการติดต่อล่วงหน้าตกลงราคากับร้านค้าก่อนการตัด เมื่อตกลงราคาได้เกษตรกรก็รวบรวมผลผลิตใส่รถยนต์ หรือรถบรรทุกทางการเกษตร (รถอีแต่น) เพื่อนำผลผลิตส่งให้ร้านค้าที่ตลาดตามที่ตั้งตกลงไว้

2. ผ่านพ่อค้าคนกลางในชุมชนในการนำผักซีฝรั่งออกสู่ตลาด ในอำเภอ จังหวัด และตลาดต่างจังหวัด โดยพ่อค้าคนกลางจะสั่งซื้อล่วงหน้าวันต่อวันกับเกษตรกรผู้ผลิตโดยตรง ตามราคาและปริมาณผลผลิตที่ตกลงกันไว้ ช่วงเวลา 13.00 - 18.00 นาฬิกา ตามเวลานัดหมาย ในแต่ละวัน พ่อค้าคนกลางจะออกมารับสินค้าที่แปลงเกษตรกรหรือที่บ้านเกษตรกร โดยรวบรวมผลผลิตใส่รถยนต์นำผลผลิตส่งไปยังตลาดต่างจังหวัด หรือจะรวบรวมผลผลิตไว้ที่บ้านแล้วจะมีพ่อค้าคนกลางจากต่างจังหวัดมารับซื้อผลผลิตผักซีฝรั่งไป ผลผลิตบางส่วนพ่อค้าคนกลางจะนำออกไปขายที่ตลาดสี่แยกพ่อขุนผาเมือง ช่วงเวลา 23.00 - 03.00 นาฬิกา ซึ่งจะมีพ่อค้าคนกลางจากต่างจังหวัดมาซื้อ ขาย แลกเปลี่ยนสินค้าการเกษตรอื่น ๆ ด้วย ผักซีฝรั่งจะถูกนำส่งต่อไปสู่แม่ค้าขายปลีกอีกทอดหนึ่ง จนถึงผู้บริโภคตามลำดับ โดยการจำหน่ายจะบรรจุถุงละ 5 กิโลกรัม

3. เกษตรกรผู้ปลูกผักซีฝรั่งได้รวมกลุ่มกันจัดตั้งกลุ่มเป็นแปลงใหญ่ชื่อว่า “แปลงใหญ่ผักตำบลบ้านห้วย” ซึ่งพืชหลัก คือ ผักซีฝรั่ง มีการบริหารจัดการกลุ่มโดยแบ่งรอบการตัดผักซีฝรั่งเพื่อไม่ให้ผักซีฝรั่งในอำเภอออกสู่ตลาดมากเกินไป ซึ่งจะส่งผลให้ราคาผลผลิตตกต่ำลง และนำมาขายที่ตลาดสี่แยกพ่อขุนผาเมือง ตลาดส่งผักในอำเภอหล่มสัก และให้สมาชิกกลุ่มทุกคนพัฒนาผลผลิตของตนเองให้ได้รับมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP) เพื่อนำสินค้ามาขายที่ตลาดไท เพื่อเป็นการยกระดับสินค้าเพื่อให้เกษตรกรมีความสามารถในการต่อรองราคามากขึ้น โดยกลุ่มมีการรับซื้อผลผลิตของสมาชิกกลุ่มตามรอบการผลิตของสมาชิกกลุ่มแต่ละรายตามแผนการผลิตของสมาชิกกลุ่มที่ได้วางแผนไว้ กลุ่มจึงมีผลผลิตออกสู่ตลาดทุกวัน อีกทั้ง กลุ่มยังมีการผลิตเมล็ดพันธุ์ผักซีฝรั่งเพื่อขายเป็นรายได้อีกช่องทางหนึ่งด้วย โดยมีปฏิทินการทำงานแปลงใหญ่ผักตำบลบ้านห้วยและต้นทุนการผลิต ดังตารางที่ 2.7-2.8

ตารางที่ 2.7 แสดงปฏิทินการทำงานของกลุ่มแปลงใหญ่ผักตำบลบ้านห้วย

กิจกรรม	เดือน											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
เตรียมดิน	←→											
สร้างโรงเรือน	←→											
หว่านเมล็ด	←→											
ให้น้ำ	←→											
ใส่ปุ๋ย	←→											
ฉีดยากำจัดแมลง			←→									
ฉีกพ่นกำจัดวัชพืช			←→									
เก็บเกี่ยว					←→							

ตารางที่ 2.8 แสดงต้นทุน/ค่าใช้จ่ายในการเพาะปลูกผักซีฟรังต่อไร่ ของกลุ่มแปลงใหญ่ผัก
ตำบลบ้านหวาย

รายการ	จำนวน (บาท)
ต้นทุน	
1. ค่าไถ (ไถตะ ไถพรวน ไถตีดิน)	1,200
2. ค่าเมล็ดพันธุ์	1,750
3. ค่าวัสดุโรงเรือนและค่าแรงสร้างโรงเรือน	8,110
4. ค่าหว่านเมล็ดพันธุ์	100
5. ค่าปุ๋ย (เคมี/อินทรีย์)	3,500
6. ฮอร์โมน (บำรุงใบ)	35
7. ค่าให้น้ำ (ค่าน้ำมัน)	2,120
8. ค่าเก็บเกี่ยว	22,500
9. ค่าถุงบรรจุและหนังยาง	1,530
10. ค่าแรงตนเอง	11,250
รวมต้นทุน	52,095
รายได้	63,000
รายได้จากการจำหน่ายผลผลิต (900 ถุง/รอบการผลิต) (ราคาเฉลี่ยต่อถุง 70 บาท หรือ 14 บาท/กิโลกรัม)	
ผลตอบแทนสุทธิ	
รายได้ - ต้นทุนค่าใช้จ่ายทั้งหมด	$63,000 - 52,095 = 10,905$ บาทต่อไร่

ภาพที่ 2.6 แสดงการผลิตเมล็ดพันธุ์ผักซีฟรังของกลุ่มแปลงใหญ่ผักตำบลบ้านหวาย

ภาพที่ 2.7 แสดงการผลิตผักซีฝรั่งของกลุ่มแปลงใหญ่ผักตำบลบ้านหวาย

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร

การวิจัยเรื่อง แนวทางส่งเสริมการผลิตผักซีฝรั่งของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเกษตร ดังนี้

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการ

3.1.1 ความหมายเกี่ยวกับความต้องการ

พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554, น. 468) ให้ความหมาย ความต้องการไว้ดังต่อไปนี้ ความต้องการ คือความอยากได้ ใครได้หรือประสงค์จะได้ ความต้องการ เป็นสิ่งที่มนุษย์แสดงออกทางพฤติกรรมเพื่อสนองความปรารถนาของตนเอง โดยความต้องการนี้แบ่งได้เป็นกลุ่มใหญ่ได้ 2 ประเภท คือ ความต้องการทางด้านร่างกายหรือความต้องการทางด้านพื้นฐาน และความต้องการทางด้านจิตใจและสังคม

ชุตติกาญจน์ คำน่า อ้างถึงใน ทองคำ พิลากรณ์ (2554) ได้สรุปความต้องการว่า ความต้องการ คือ ความอยากได้ของมนุษย์ จึงแสวงหาในสิ่งที่ต้องการ เมื่อได้ในสิ่งที่ต้องการแล้วก็จะเกิดความต้องการในสิ่งใหม่อีก โดยไม่มีที่สิ้นสุด จนกระทั่งเกิดความพึงพอใจ แต่ถ้าไม่ได้ในสิ่งที่ต้องการจะเกิดความไม่พอใจ

3.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (2564, น. 4-14) ได้กล่าวถึงทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สรุปได้ดังนี้

3.2.1 ทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Need) ได้เสนอทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการของมนุษย์ (hierarchy of human needs) โดยเชื่อว่ามนุษย์จะถูกกระตุ้นโดยความต้องการแต่ละขั้นจนเกิดความพอใจ ซึ่งสามารถลำดับได้ดังนี้

- 1) *ความต้องการทางกายภาพ (physiological needs)* หมายถึง ความต้องการปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต เช่น ปัจจัย 4 ได้แก่ อาหาร น้ำ เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค เป็นต้น
- 2) *ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (safety needs)* เป็นความต้องการที่จะมีชีวิตที่มั่นคงปลอดภัยในการดำรงชีวิต
- 3) *ความต้องการทางสังคม (social needs)* เป็นความต้องการความรักและการเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม โดยมนุษย์เข้าไปอยู่ในกลุ่มใดก็ต้องการให้ตนเป็นที่รักและยอมรับในกลุ่มที่ตนอยู่
- 4) *ความต้องการการยกย่อง (esteem needs)* เป็นความต้องการที่ต้องการให้คนอื่นยอมรับยกย่อง เชิดชูและเคารพนับถือจากสังคม ซึ่งความต้องการในขั้นนี้จะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจใจตนเอง
- 5) *ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (self-actualization Needs)* เป็นความต้องการระดับสูงสุด โดยเป็นความต้องการที่จะประสบความสำเร็จขั้นสูงสุดที่ตนเองสามารถทำได้ ซึ่งโดยทั่วไปจะมีน้อยคนที่สามารถกระทำได้

3.2.2 ทฤษฎีความต้องการของแมคเคลแลนด์ เดวิด แมคเคลลีแลนด์ (David McClelland, 1917 - 1998) เป็นนักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ได้เสนอทฤษฎีความต้องการจากการเรียนรู้ (learned needs theory) โดยมีแนวคิดที่มนุษย์มีการเรียนรู้ความต้องการจากสังคมที่เกี่ยวข้อง จนมีความต้องการที่ถูกก่อตัวและพัฒนาตลอดช่วงชีวิตของตน แมคเคลลีแลนด์ได้กำหนดความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

- 1) *ความต้องการความสำเร็จ (need for achievement)* เป็นความต้องการที่จะทำงานได้ดีขึ้น มีประสิทธิภาพ มีมาตรฐาน มีผลงานและบรรลุเป้าหมายที่พึงปรารถนา ลักษณะพฤติกรรมจะออกมาเป็น การกำหนดเป้าหมายการทำงานที่ท้าทายความสามารถ มุ่งความสำเร็จมากกว่ารางวัลหรือผลตอบแทนและต้องการความก้าวหน้า เป็นการรับผิดชอบงานของตนเองมากกว่าการมีส่วนร่วมกับผู้อื่น
- 2) *ความต้องการความผูกพัน (need for affiliation)* เป็นความต้องการที่มนุษย์ต้องการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น และต้องการที่จะรักษาความสัมพันธ์หรือมิตรภาพระหว่างบุคคลนี้ไว้ อย่างใกล้ชิด โดยจะมีพฤติกรรมที่แสดงออกที่อยากให้บุคคลอื่นชื่นชอบชื่นชมตนเอง ชอบมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมงานเลี้ยง งานพบปะสังสรรค์ต่างๆ

3) *ความต้องการอำนาจ (need for power)* เป็นความต้องการที่มนุษย์ต้องการควบคุม มีอิทธิพล รับผิดชอบหรือครอบงำเหนือผู้อื่น โดยอำนาจในที่นี้สามารถแบ่งได้เป็นอำนาจส่วนบุคคล ซึ่งมักเป็นประโยชน์ส่วนตัว กับอำนาจสถาบันซึ่งมักเป็นอำนาจเพื่อมุ่งประโยชน์ส่วนรวม โดยจะมีพฤติกรรมที่ชอบแสวงหาโอกาสในการควบคุมผู้อื่น ชอบการแข่งขัน ชอบการเผชิญหน้า หรือโต้แย้งกับผู้อื่น

3.2.3 ทฤษฎีความต้องการของอัลเดอร์เฟอร์ เคลย์ตัน อัลเดอร์เฟอร์ (Clayton P. Alderfer, 1940 - 2015) เป็นนักจิตวิทยาชาวอเมริกัน เป็นผู้จัดกลุ่มความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 3 กลุ่ม ซึ่งรู้จักกันดังในทฤษฎีที่เรียกว่า ทฤษฎี ERG (ERG theory) ได้แก่ ความต้องการดำรงชีวิตอยู่ (existence needs) ความต้องการความสัมพันธ์ (relatedness needs) และความต้องการก้าวหน้า (growth needs)

1) *ความต้องการดำรงชีวิตอยู่ (Existence Needs: E)* เป็นความต้องการทางร่างกายและความปลอดภัยในชีวิต เพื่อตอบสนองให้มนุษย์มีชีวิตอยู่ต่อไป เปรียบได้กับความต้องการระดับ “ความต้องการทางร่างกาย และความปลอดภัย” ของมาสโลว์

2) *ความต้องการความสัมพันธ์ (Relatedness Needs: R)* เป็นความต้องการของบุคคลที่จะมีมิตรสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง เกี่ยวเนื่องกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลทั้งในที่ทำงานและสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ตรงกับ “ความต้องการทางสังคม” ตามแนวคิดของมาสโลว์

3) *ความต้องการก้าวหน้า (Growth Needs: G)* เป็นความต้องการสูงสุด คือเป็นความต้องการภายในเพื่อพัฒนาตัวเอง เพื่อความเจริญเติบโต การใช้ความสามารถของตัวเองได้เต็มที่ แสวงหาโอกาสในการเอาชนะความท้าทายใหม่ๆ โดยเปรียบได้กับ “ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียง และความต้องการที่จะเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง” ตามแนวคิดของมาสโลว์

จากการศึกษาความหมายและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ความต้องการจะเป็นสิ่งกระตุ้นให้บุคคลมีพฤติกรรมที่แสวงหาสิ่งต่าง ๆ เพื่อสนองความต้องการของตนที่เกิดขึ้นอย่างมีขั้นตอน และต่อเนื่อง เมื่อความต้องการใดได้รับการตอบสนองความต้องการนั้นขั้นต้นแล้ว ความต้องการขั้นถัดไปก็เกิดตามมาไม่มีวันสิ้นสุด เพื่อให้ตนเองสมปรารถนาตามที่ตนต้องการนั้นคือ ความต้องการทางด้านสรีระ ความต้องการทางด้านความปลอดภัย ความต้องการทางด้านความรัก ความต้องการที่จะรู้สึกว่าคุณค่าและเป็นที่ยอมรับนับถือของผู้อื่น จึงเป็นหลักการพื้นฐานในการปฏิบัติของมนุษย์ เพื่อให้ได้ในสิ่งที่ตนเองต้องการ โดยงานวิจัยนี้ได้นำแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการมาใช้ในการกำหนดตัวแปร ดังนี้ ความต้องการด้านความรู้ในการผลิตผักชีฝรั่งในด้านช่องทาง วิธีการ และด้านความต้องการสนับสนุน

3.3 การส่งเสริมการเกษตร

3.3.1 ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร

พัฒนา สุขประเสริฐ (2557, น. 34) สรุปไว้ว่า การส่งเสริมการเกษตร (Agricultural Extension) คือ การใช้ศาสตร์และศิลป์ ในการพัฒนาด้านการเกษตรและสิ่งที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกษตรกรและครอบครัวได้มีปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็น ต่อการดำรงชีวิตอย่างเพียงพอ มีความสามารถในการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่อง จนทำให้มีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ในขณะที่ชุมชนและสังคมก็มีความมั่นคงในด้านอาหาร รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศก็อยู่ในภาวะที่สมดุล และก็เป็นปัจจัยที่ช่วยสนับสนุนต่อการพัฒนาได้เป็นอย่างดี

พงษ์ศักดิ์ อังกลีธี (2563, น. 4-17) กล่าวถึง ความหมายของการส่งเสริมการเกษตรหมายถึง การสนับสนุน เกื้อหนุนทำให้ดีขึ้นคล้ายกับคำในภาษาอังกฤษว่า Support แต่ความหมายมากกว่าการสนับสนุนอย่างผิวเผิน โดยหมายถึง การสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาความรู้ การพัฒนาความรู้ให้สามารถนำไปปฏิบัติพัฒนาได้ แต่ความหมายของ Extension กลับหมายถึง การเผยแพร่ การแพร่กระจายหรือขยายออกไป ซึ่งอาจจะตรงกับความหมายในภาษาอังกฤษที่ว่า Agricultural Extension Education ซึ่งมาจากพื้นฐานของการนำวิทยาการหรือวิชาการจากสถาบันการศึกษา คือ วิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัยไปสู่เกษตรกร เพื่อให้เกิดการพัฒนาความรู้ ให้สามารถดำเนินการผลิตให้ได้ผลผลิตอย่างสูงสุด เป็นไปตามเป้าหมายได้

ดิเรก ฤกษ์ห่วย (2524) อ้างถึงใน พงษ์ศักดิ์ อังกลีธี (2563, น. 4-17) ได้ให้ความหมายของการส่งเสริมการเกษตรว่า การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเป็นกระบวนการในการให้การศึกษาของโรงเรียน รวมไปถึงบริการแก่บุคคลเป้าหมายที่เป็นเกษตรกรและครอบครัว โดยบุคคลเป้าหมายสามารถเรียนรู้ โดยการกระทำด้วยตนเอง เพื่อให้บรรลุผลของการกินดีอยู่ดีของชุมชนโดยรวม ทั้งนี้ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการพัฒนาประชาชนในชุมชน

จากความหมายของการส่งเสริมการเกษตรดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่าการส่งเสริมการเกษตรคือ เป็นกระบวนการพัฒนาความรู้ของเกษตรกรจากการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อมุ่งพัฒนาผลผลิตที่เหมาะสมกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ก่อให้เกิดการพัฒนารายได้เศรษฐกิจ ทำให้ชีวิตครอบครัวเกษตรกรอยู่พอดีกินพอดี และมีความสุขอันเป็นผลต่อการพัฒนาชุมชนชนบทให้มีความมั่นคงและมั่งคั่งในที่สุด

3.3.2 ความสำคัญของการส่งเสริมการเกษตร

พงษ์ศักดิ์ อังกลีธี (2564, น. 4-19) สรุปได้ว่า การพัฒนาการเกษตรเป็นพื้นฐานสำคัญเบื้องต้นของการพัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของชาติ และหากจะตั้งพัฒนาอย่างจริงจัง จำเป็นต้องมุ่งพัฒนาเน้นเกษตรอุตสาหกรรมเพิ่มรายได้อย่างแท้จริง แต่การพัฒนาการเกษตรย่อมอาศัยการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต เพื่อพัฒนาผลผลิตสูงสุดทั้งปริมาณ

และคุณภาพ โดยจำเป็นต้องคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าดังกล่าวแล้ว จำเป็นต้องมีการนำไปถ่ายทอดและส่งเสริมแก่เกษตรกรในการนำไปปฏิบัติ ซึ่งถือว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด

โดยสรุปแล้วจะเห็นว่าการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร มีความสำคัญต่อการพัฒนาผลผลิตชีวิตและสิ่งแวดล้อมในชนบทให้มีความยั่งยืน การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเป็นกระบวนการที่เกี่ยวกัน 3 ฝ่ายหลักคือ ด้านวิชาการ การวิจัยค้นคว้าเทคโนโลยีการผลิต การส่งเสริมพัฒนาความรู้ และเกษตรกรผู้ปฏิบัติ ให้เกิดผลต่อการพัฒนา แต่อย่างไรก็ตามการส่งเสริมหากจะวิเคราะห์แล้วจะพบว่ามีการพัฒนาการและการพัฒนาอย่างเป็นระบบ และรวมถึงการมีส่วนร่วมของเกษตรกร และการพัฒนาเกี่ยวพันไปยังองค์ประกอบอื่น ๆ ด้วย เช่น ชุมชนในชนบท องค์กรประชาชนในท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน และรัฐ

3.3.3 รูปแบบการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

พงษ์ศักดิ์ อังกลีสิทธิ์ (2563, น. 4-17) สรุปได้ว่า รูปแบบการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ดังนี้

1) รูปแบบการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรโดยทั่วไป

(1) การส่งเสริมรูปแบบอย่างเป็นทางการ (Conventional Agricultural Extension Approach) เป็นการทำงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมในลักษณะวันต่อวัน เป็นปกติของการปฏิบัติตามระเบียบราชการเหมือนกันทั่วประเทศ เป้าหมายของการส่งเสริมรูปแบบนี้จะเป็นการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร เพื่อเพิ่มรายได้และคุณภาพชีวิตของเกษตรกร และครอบครัวในชนบทด้วยการบริหารจัดการจะดำเนินการโดยรัฐบาลส่วนกลาง โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นหลัก

(2) การส่งเสริมในรูปแบบของการฝึกอบรมและเยี่ยมเยียน (Training and Visiting System Approach) เป็นรูปแบบและระบบการส่งเสริมจากการพัฒนาเพื่อมุ่งพัฒนาเกษตรกรให้มีความสามารถในการเพิ่มผลผลิตในฟาร์มของแต่ละบุคคล โดยเป็นรูปแบบของระบบมุ่งที่จะให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมได้ใกล้ชิดเกษตรกร โดยการเยี่ยมและให้คำแนะนำแก่เกษตรกรและนำปัญหาเข้าสู่การแก้ไขอย่างเป็นระบบการส่งเสริมแบบฝึกอบรม และเยี่ยมเยียน

(3) การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรโดยสถาบันการศึกษา (Educational Institute Agricultural Extension Approach) เป็นการส่งเสริมในรูปแบบของการดำเนินการโดยมหาวิทยาลัย ซึ่งจะต้องมีหน้าที่ความรับผิดชอบในงานส่งเสริมการเกษตร มีการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการเกษตร โดยบุคลากรในคณะเกษตรศาสตร์ ร่วมกับสถานีวิจัยและฟาร์มทดลองของมหาวิทยาลัยของรัฐ

2) รูปแบบการส่งเสริมทางเลือก (Alternative Approaches)

(1) รูปแบบการส่งเสริมมุ่งพัฒนาผลผลิตการเกษตรเฉพาะอย่าง (Commodity Specialized Approach) เป็นการมุ่งการผลิตเป็นสำคัญ การบริหารจัดการหน่วยเดียว การส่งเสริมจะเน้นเทคโนโลยีการผลิตเพื่อผลผลิต การใช้ทรัพยากรนำเข้า การตลาด และราคาสินค้าเป็น

เป้าหมายสำคัญ การดำเนินการส่งเสริมจะเป็นการใช้ทรัพยากรเพื่อการผลิตซึ่งจัดว่าเป็นการลงทุน การผลิตให้สามารถดำเนินการผลิตอย่างคุ้มค่าในเชิงธุรกิจ ความสำเร็จของการส่งเสริมในรูปแบบนี้จะสามารถวัดได้จากผลผลิตและผลิตภัณฑ์รวมเฉพาะพืชนั้น ๆ เป็นสำคัญ

(2) *การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรแบบมีส่วนร่วม (Agriculture Extension Participatory Approach)* เป็นการส่งเสริมที่คาดว่าเกษตรกรจะมีภูมิปัญญาในการทำการเกษตร โดยเกษตรกรจะมีโอกาสได้เรียนรู้เพิ่มเติมจากความรู้ใหม่ โดยความร่วมมือของเกษตรกรในชนบท การวางแผนโครงการส่งเสริมสามารถดำเนินการโดยองค์กรท้องถิ่น มีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมคอยช่วยให้คำแนะนำ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมผู้ปฏิบัติงานมักจะเป็นคนในท้องถิ่นและจะมีการกระจายการปฏิบัติจากแห่งหนึ่งไปสู่แห่งหนึ่ง ซึ่งเป็นการขยายผลความต้องการของท้องถิ่นนั้น ๆ

(3) *การส่งเสริมในรูปแบบของโครงการ (Project Approach)* การส่งเสริมในรูปแบบ หรือ ระบบนี้เป็นการมุ่งที่จะดำเนินการส่งเสริมที่ต้องการเวลาที่รวดเร็ว ดำเนินการโดยองค์กรของรัฐโดยเฉพาะกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ การส่งเสริมจะไม่มุ่งเฉพาะผลกระทบต่อ การเพิ่มผลผลิตหรือการพัฒนาเกษตรกรในชนบทในเวลาที่กำหนด และผลสำเร็จจะมุ่งไปยัง การเสนอโครงการเข้าสู่การพัฒนาในพื้นที่เฉพาะตามเวลากำหนด

(4) *การส่งเสริมในรูปแบบของการพัฒนาระบบฟาร์ม (The Farming System Development Approach)* เป็นรูปแบบของการส่งเสริมที่มุ่งจะใช้เทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสมกับเกษตรกร โดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อย (Small Farmer) คือ การสนับสนุนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมในการถ่ายทอดความรู้ในการผลิตจากผลการวิจัยที่เหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของเกษตรกรตามสภาพระบบการผลิตในท้องถิ่นนั้น ๆ

(5) *การส่งเสริมในรูปแบบของการร่วมรับผิดชอบในค่าใช้จ่าย (Cost Sharing Approach)* เป็นการคาดหมายว่าการดำเนินการส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาผลผลิตจะเหมาะสมกับความต้องการของท้องถิ่นนั้น โดยค่าใช้จ่ายในการดำเนินการจะเป็นภาระของท้องถิ่นในบางส่วนด้วย แต่เนื่องด้วยเกษตรกรอาจจะมีข้อจำกัดในด้านค่าใช้จ่าย ดังนั้นหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนท้องถิ่นและส่วนกลางจะต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมด ร่วมกัน เพื่อเป็นการสร้างความร่วมมือในการร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่ายและผลประโยชน์ร่วมกัน นักส่งเสริมจะพิจารณาจากบุคคลภายในท้องถิ่น เพื่อลดค่าใช้จ่ายและสามารถปฏิบัติงานในท้องถิ่นได้นาน

(6) *รูปแบบการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรแบบเกษตรพันธสัญญา (Contact Farming Approach)* เป็นรูปแบบที่สามารถสร้างความมั่นใจต่อเกษตรกรผู้ผลิต และเอกชนหรือผู้นำผลผลิตไปดำเนินการพัฒนาและการตลาด จำเป็นต้องมีการทำงานร่วมกับ การพัฒนาภาคการผลิตการเกษตร การส่งเสริมในรูปแบบเกษตรพันธสัญญา เป็นรูปแบบที่มีการดำเนินการมากขึ้นโดยผู้ส่งเสริมจะเป็นฝ่ายเอกชนที่สนับสนุนการผลิตแก่เกษตรกรผู้ผลิต ทั้งด้าน

เทคโนโลยีการผลิต การจัดการ และการรับซื้อผลผลิตที่มีคุณภาพตามที่กำหนด ทั้งนี้ต้องอาศัยความร่วมมือกันในด้านการทำงานตกลงในการผลิตตามข้อกำหนด การจัดซื้อผลผลิตตามราคา ที่ตกลงที่เหมาะสม อันจะเป็นการสร้างเชื่อมั่นต่อทั้งสองฝ่าย

จากรูปแบบการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า รูปแบบการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ประกอบด้วย รูปแบบการส่งเสริมการเกษตรโดยทั่วไป แบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ และรูปแบบการส่งเสริมทางเลือก แบ่งออกเป็น 6 รูปแบบ เป็นกระบวนการส่งเสริมในลักษณะการนำวิธีการเทคโนโลยีการจัดการผลิตไปสู่เกษตรกร (Extension Approaches) ซึ่งเป็นการดำเนินการส่งเสริมในลักษณะต่าง ๆ ที่มองเป็นรูปแบบเพื่อการพัฒนาการเกษตร

3.3.4 วิธีการส่งเสริมการเกษตร

พงษ์ศักดิ์ อังกลสิทธิ์ (2563, น. 4-17) ได้อธิบายถึง วิธีการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สรุปได้ดังนี้

1) วิธีการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรโดยอิงบุคคลเป้าหมายเป็นเกณฑ์ (Number of Target Population Oriented)

(1) วิธีการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล (Individual Method) เป็นการส่งเสริมโดยการให้เกษตรกรหรือบุคคลผู้รับการถ่ายทอดความรู้ ได้เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นอิสระ การถ่ายทอดความรู้ไปสู่เกษตรกรโดยตรงเป็นรายบุคคล จะทำให้ผู้รับความรู้มีโอกาสโดยตรงที่จะปฏิสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมหรือนักวิชาการผู้ถ่ายทอด ทำให้เกิดความสนใจเชื่อมั่น และเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว วิธีการแบบนี้พบว่ามีหลายวิธี และเทคนิคที่นิยมใช้กันมาก ได้แก่ การเยี่ยมไร่่นา และบ้านของเกษตรกร เกษตรกรผู้รับการส่งเสริมมาติดต่อที่สำนักงาน การติดต่อทางโทรศัพท์ การติดต่อกันทางจดหมายส่วนตัว และการติดต่ออย่างไม่เป็นทางการ

(2) วิธีการส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล (Group Method) การส่งเสริมแก่กลุ่มบุคคลจะให้ผลดีในการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ของผู้รับการส่งเสริม จากชั้นสนใจ (interest) ไปสู่การทดลองทำดู (trial) และหากเป็นที่พอใจของกลุ่มแล้ว สมาชิกส่วนใหญ่ในกลุ่มก็อาจก้าวไกลไปถึงขั้นยอมรับ (adoption) เลยก็ได้ วิธีการส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคลนี้ หากมีการจัดเตรียมการเป็นอย่างดี มีเป้าหมายและดำเนินการอย่างมีระบบแล้ว ก็จะทำให้ผลดีอย่างมากต่อการสร้างพลังกลุ่ม สมาชิกของกลุ่มจะมีปฏิริยาสนองตอบต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริม และต่อความคิดทั้งหลายที่สมาชิกในกลุ่มได้แสดงออก ด้วยการกระตุ้น และแนะนำทางอย่างเหมาะสมพลังกลุ่มก็จะช่วยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการกระทำของกลุ่มโดยสมาชิกส่วนใหญ่ของกลุ่มเป็นผู้ผลักดันให้เป็นไปตามสิ่งที่จะยอมรับนั้น การส่งเสริมแบบกลุ่มสามารถจะพิจารณาวิธีการที่มีประสิทธิภาพ และนิยมใช้มากที่สุด คือ การประชุมกลุ่ม การฝึกอบรม การสาธิต และการศึกษาดูงานนอกสถานที่

(3) การส่งเสริมแบบมวลชน (Mass Method) การส่งเสริมแบบมวลชน โดยสื่อสารมวลชนจะช่วยให้การส่งเสริมเผยแพร่ข่าวสารทำให้ประชาชนได้ทราบว่าได้มีสิ่งนั้น ๆ เกิดขึ้นแล้วและก็มีอยู่ บางคนอาจสนใจที่จะศึกษาหารายละเอียดเพิ่มเติมอีก ซึ่งในขั้นนี้สื่อมวลชนก็ยังสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ดีและใช้กับคนจำนวนมาก ๆ ได้อย่างกว้างขวาง สื่อสารมวลชนที่นำมาใช้ในการส่งเสริม ได้แก่ เอกสารหรือสิ่งพิมพ์เผยแพร่ภาพโฆษณาหรือโปสเตอร์ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ และการจัดนิทรรศการ

2) การส่งเสริมโดยอิงวัตถุประสงค์เป็นเกณฑ์ (Purpose Oriented)

(1) การส่งเสริมโดยการเลือกการส่งเสริมเพียงเรื่องเดียว (Single Topic Approach) เป็นการเลือกเรื่องการส่งเสริมเพียงเรื่องเดียวให้เหมาะสมกับท้องถิ่นและให้ผลผลิตสูง ใช้กับบุคคลเป้าหมายที่อยู่ไกลในที่กั้นการ หรือจากการติดต่อจากเจ้าหน้าที่และโลกภายนอก

(2) การส่งเสริมโดยการเลือกเรื่องที่จะส่งเสริมหลาย ๆ เรื่อง เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องพร้อม ๆ กัน (Integrated Approach of Package Approach) เป็นการส่งเสริมให้ผลผลิตอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยการปรับปรุงปัจจัยในการผลิตหลาย ๆ อย่างตามความจำเป็น เหมาะกับกลุ่มบุคคลเป้าหมาย ที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเป็นประจำอยู่แล้วพอสมควร และพร้อมที่จะยอมรับสิ่งปฏิบัติหรือความรู้ใหม่ ๆ

(3) การส่งเสริมโดยการเลือกเรื่องทั้งหมดเกี่ยวกับฟาร์มและบ้านเรือน (Farm and Home approach) ต้องคำนึงว่าฟาร์มและบ้านเรือนรวมกันเป็นหน่วยเดียว และต้องคำนึงว่าทำอะไรจึงจะทำให้การจัดฟาร์มและบ้านเรือนในลักษณะที่ครอบครัวมีรายได้สุทธิสูง ในสถานการณ์และช่วงเวลาหนึ่ง ๆ การเข้าถึงแบบนี้จะทำให้เกษตรกรเกิดการเปลี่ยนแปลงคือมีการทำมาหากินเต็มที่ขึ้น การเข้าถึงแบบนี้เพื่อที่จะให้บุคคลเป้าหมายเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการเพิ่มรายได้ โดยการลงทุนผลิตต่ำสุด และได้กำไรมากที่สุดในการทำงานในบ้านและในฟาร์ม

(4) การส่งเสริมโดยการเลือกท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งเป็นเป้าหมายในลักษณะ Intensive โดยเฉพาะด้านการส่งเสริมเน้นเฉพาะพื้นที่ลักษณะของการผลิตและการเกษตรที่เฉพาะพื้นที่นั้นหรือเป็นไปตามความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่เป็นสำคัญ

3) วิธีการส่งเสริมโดยอิงเจ้าหน้าที่เป็นเกณฑ์ (Change Agent Oriented)

(1) การใช้ Change Agent ที่มีความรู้แบบกว้าง (Generalist Approach) โดยถ่ายทอดแบบกว้าง ๆ หรือทั่วไป ไม่เป็นรายวิชาหรือเฉพาะอย่าง (Specific)

(2) การใช้ทีมนักวิชาการ (Team Approach) กลุ่มผู้นำการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา เช่น พืช ปศุสัตว์ สัตว์ การจัดฟาร์ม เข้าไปในหมู่บ้านเป็นทีม

(3) การใช้เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วย (Interagency หรือ Cooperative Approach) ดำเนินการคล้ายวิธีที่ 2 แต่เจ้าหน้าที่มาจากหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นักส่งเสริม พัฒนาการ เข้าไปร่วมกันทำงาน อาจจะเข้าไปพร้อมกันหรือคนละครั้งก็ได้เพื่อประสานงานกัน

(4) การใช้เจ้าหน้าที่เป็นสื่อมวลชน (Change Agent as Mass Media Approach) โดยการนำเอาสื่อมวลชนต่าง ๆ เช่น วิทยุ หรือสิ่งพิมพ์ โทรทัศน์และอื่น ๆ มาเป็นตัวก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ในความคิดของเกษตรกร

4) วิธีการส่งเสริมโดยอิงเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเกณฑ์ (Information Technology Oriented) ปัจจุบันวิวัฒนาการของเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ การพัฒนาคอมพิวเตอร์ การสื่อสารทางไกล การใช้ระบบดาวเทียมและการวิวัฒนาการส่งข้อมูลผ่านเครื่องส่งอมองกลหรือคอมพิวเตอร์จะเพิ่มประสิทธิภาพการถ่ายทอดมากที่สุดและเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว

5) วิธีการส่งเสริมโดยอ้างอิงชุมชนเป็นเกณฑ์ (Community Oriented) การส่งเสริมการเกษตรในลักษณะของการประสานหน่วยงานทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นลักษณะผสมผสาน (Integrated) กันตามความต้องการและภูมิปัญญาของท้องถิ่นผ่านศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบล ศูนย์การเรียนรู้ประจำตำบล และการถ่ายทอดความรู้ กิจกรรมชุมชน/วิสาหกิจชุมชน/ประชารัฐพัฒนา แบบบูรณาการ

จากวิธีการส่งเสริมการเกษตรดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า วิธีการในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเป็นขั้นตอนการรวมวิธีในการถ่ายทอดความรู้สู่เกษตรกรตลอดจนเทคนิคในการสร้างความรู้แก่เกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพตามสภาพการณ์เพื่อให้เกษตรกรเข้าถึงแหล่งความรู้ในการผลิตผักซีฝรั่งได้

3.3.5 สื่อในการส่งเสริมการเกษตร

1) จินดา ขลิบทอง (2563, น. 50-60) ได้อธิบายสื่อประเภทต่าง ๆ ที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรประกอบด้วยสื่อดังต่อไปนี้

(1) สื่อบุคคล เป็นสื่อที่ทรงอิทธิพลต่อการติดต่อสื่อสาร และการถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมมาตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน สื่อบุคคลประเภทนี้ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน เกษตรตำบล นักส่งเสริมการเกษตร เกษตรกรผู้นำ สำหรับชุมชนที่มีความก้าวหน้าเริ่มมีการใช้สื่อผสม ระหว่างสื่อบุคคล สื่อมวลชน

(2) สื่อกิจกรรม เป็นสื่อที่มีความหลากหลายและยืดหยุ่นในตัวสูง เป็นสื่อที่ประกอบด้วยกิจกรรม และกระบวนการต่าง ๆ ที่มุ่งเน้นสู่จุดประสงค์ที่หลากหลายแตกต่างกัน

(3) สื่อวิทยุโทรทัศน์ ได้แก่ รายการข่าว รายการสัมภาษณ์ รายการสนทนา รายการตอบปัญหา รายการสารคดี รายการดนตรี รายการปกิณกะ

(4) *สื่อวิทยุกระจายเสียง* เป็นสื่อที่มีลักษณะเฉพาะ คือ สามารถส่งสารได้อย่างรวดเร็ว ทันเหตุการณ์ ต้นทุนการผลิตที่ไม่สูงมากนัก ไม่ซับซ้อน

(5) *สื่อสิ่งพิมพ์* ได้แก่ โปสเตอร์ ฟาร์มแม็กกาซีน แผ่นพับ

(6) *สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ* เป็นสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นสื่อที่สามารถเป็นสื่อได้ทั้งสื่อส่วนบุคคล และสื่อมวลชนได้ด้วย

(7) *สื่อสังคม* คือ สื่อสังคม ออนไลน์

2) *เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (2564, น. 14)* กล่าวถึง องค์ประกอบการสื่อสารตามแนวคิดของเบอร์โล ซึ่งเป็นผู้คิดกระบวนการสื่อสาร ที่เรียกว่า SMCR Model ดังนี้

(1) *ผู้ส่งสาร (Source)* โดยอธิบายว่าผู้ส่งสารต้องเป็นผู้ที่มีทักษะความชำนาญในการสื่อสาร โดยมีความสามารถในการเข้ารหัสข้อมูลข่าวสาร มีทัศนคติที่ดีต่อผู้รับสาร เพื่อผลในการสื่อสาร มีระดับความรู้เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารที่จะส่ง และควรมีความสามารถในการปรับระดับของข้อมูลให้เหมาะสม และง่ายต่อระดับความรู้ของผู้รับสาร ตลอดจนมีพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับผู้รับสารด้วย

(2) *ข่าวสาร (Message)* เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องทางด้านเนื้อหา สัญลักษณ์ หรือวิธีการส่งข้อมูลข่าวสารนั้น

(3) *ช่องทางในการส่ง (Channel)* หมายถึง วิธีการที่จะส่งข่าวสาร โดยการให้ผู้รับข่าวสารข้อมูลผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 หรือเพียงส่วนใดส่วนหนึ่ง เช่น การฟัง การดู การสัมผัส การลิ้มรส หรือการได้กลิ่น

(4) *ผู้รับ (Receiver)* ต้องเป็นผู้มีทักษะความชำนาญในการสื่อสาร โดยมีความสามารถในการถอดรหัสข้อมูลข่าวสาร เป็นผู้มีทัศนคติ ระดับความรู้ และพื้นฐานทางสังคม วัฒนธรรม เช่นเดียวกันหรือ คล้ายคลึงกับผู้ส่งสาร จึงจะทำให้การสื่อสารนั้นบรรลุวัตถุประสงค์

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม ประกอบด้วยประเด็นสำคัญ ได้แก่ ความหมายการส่งเสริมการเกษตร ความสำคัญของการส่งเสริมการเกษตร รูปแบบการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม วิธีการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม และสื่อที่ใช้ในงานส่งเสริมการเกษตร สามารถนำมากำหนดตัวแปรในการศึกษา แนวทางส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

4.1 สภาพทั่วไปของเกษตรกรทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตผักซีฝรั่ง

ธีระพงศ์ ฤทธิ์โชติ (2547) ศึกษา สภาพการผลิตผักซีฝรั่งของเกษตรกร :กรณีศึกษา อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่ทำการศึกษาร้อยละ 55.6 เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 49.8 ปี ร้อยละ 84.4 จบระดับประถมศึกษา สมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.7 คน แรงงานเฉลี่ย 1.9 คน การจ้างแรงงานเฉลี่ย 1.6 คน ร้อยละ 34.1 เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 87.4 อาชีพหลัก ทำนา ร้อยละ 63 อาชีพรองทำสวน มีพื้นที่เฉลี่ย 15 ไร่ รายได้ภาคการเกษตรเฉลี่ย 55,048.9 บาท นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 38,649.6 บาท ร้อยละ 86.7 ไม่กู้ยืมเงินเพื่อลงทุน ร้อยละ 86.7 ได้รับความรู้ จากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ร้อยละ 86.7 ปลูกผักซีฝรั่งเพราะมีรายได้ดี ทั้งหมดไม่เคยเข้ารับการอบรม ประสบการณ์การปลูกเฉลี่ย 1.6 ปี ปลูกเฉลี่ยปีละ 2.8 รุ่น พื้นที่ปลูกเฉลี่ย 0.6 ไร่ ได้ผลผลิตเฉลี่ย 4,434.6 กิโลกรัม รายได้เฉลี่ย 34,417.6 บาท ต้นทุนเฉลี่ย 10,623 บาท ร้อยละ 92.6

กวิตา ศรีวรมย์ (2556) ศึกษา สภาพการผลิตและความต้องการการส่งเสริมการผลิต ผักซีฝรั่งของเกษตรกรในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 51.32 ปี มีประสบการณ์ในการปลูกผักซีฝรั่งเฉลี่ย 4.86 ปี ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับมาตรฐานการผลิตการเกษตรที่เหมาะสม การประกอบอาชีพของครัวเรือน คือ ทำนา มีพื้นที่ทำการเกษตรและปลูกผักซีฝรั่งเป็นของตนเองเฉลี่ย 9.99 และ 1.07 ไร่ ตามลำดับ ในรอบปีการผลิตผักซีฝรั่ง 2556 มีต้นทุนต่อไร่เฉลี่ย 40,363.64 บาท ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 4,112.63 กิโลกรัม ราคาจำหน่ายต่อถุง 5 กิโลกรัม เฉลี่ย 133.99 บาท ทำให้มีรายได้ต่อไร่เฉลี่ย 105,594.95 บาท มีสภาพการผลิตและการตลาดผักซีฝรั่ง ปลูกในพื้นที่นา สภาพดินร่วนเหนียว เริ่มการปลูกซ้ำที่เดิม เริ่มในเดือนมกราคม ไถตากดินเฉลี่ย 13.74 วัน ทำแปลงแบบยกร่อง ขนาดกว้าง 1.20 เมตร และตาม ความยาวของพื้นที่ หลังคาโรงเรือนไม่ไผ่คลุมด้วยตาข่ายพรางแสงชนิดร้อยละ 60 ใช้วิธีการหว่าน เมล็ดพันธุ์ในอัตราเฉลี่ยไร่ละ 9.86 กิโลกรัม ปล่อยน้ำชลประทาน ตามร่องแปลงสัปดาห์ละครั้ง กำจัดวัชพืช 1-2 ครั้ง นิยมใส่ปุ๋ยเคมีมากกว่าใส่ปุ๋ยอินทรีย์ เก็บเกี่ยวผลผลิตต่อรอบการผลิตเฉลี่ย 10.04 เดือน เก็บเกี่ยวเดือนเมษายนถึงกุมภาพันธ์ของปีถัดไป โดยสังเกตความอ่อนแก่ของใบและ ขนาดของต้น ใช้วิธีตัดทีละต้นโดยไว้ต่อ

วราภรณ์ โฉมงาม (2561) ศึกษา ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามมาตรฐาน การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ของเกษตรกรผู้ปลูกผักซีฝรั่งในจังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกผักซีฝรั่งจังหวัดนครสวรรค์เป็นเพศหญิงร้อยละ 66.1 อายุเฉลี่ย 54.89 ปี

สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 82.7 มีประสบการณ์การปลูกผักซีฝรั่ง เฉลี่ย 12.72 ปี มีพื้นที่ปลูกผักซีฝรั่ง เฉลี่ย 6.63 ไร่ ช่วงเดือนปลูกได้แก่ มกราคม - เมษายน พฤษภาคม - สิงหาคม และกันยายน - ธันวาคม ปริมาณผลผลิต รุ่นที่ 1 เฉลี่ย 1,828.27 กก./ไร่ รุ่นที่ 2 เฉลี่ย 1,709.21 กก./ไร่ และรุ่นที่ 3 เฉลี่ย 1,000 กก./ไร่ มีต้นทุนการผลิต เฉลี่ย 17,265.48 บาท/ไร่ รายได้จากการปลูกผักซีฝรั่ง เฉลี่ย 23,747.02 บาท/ไร่ ใช้แรงงานในครัวเรือน 1.86 คน

4.2 สภาพการผลิตผักซีฝรั่งของเกษตรกร

สิริรัตน์ แสนยงค์ (2556) ศึกษา โรคผักซีฝรั่งและการแพร่กระจายในพื้นที่ปลูก ตำบลตะเคียนเลื่อน อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ผักซีฝรั่งมีการขยายพันธุ์ด้วยเมล็ดหรือแยกต้นหน่อ (Prasongsap, 2012) เจริญเติบโตได้ดีในดินเหนียว และมีความชื้นสูง การพรางแสงทำให้ใบผักซีฝรั่งมีขนาดใหญ่ขึ้น มีสีเขียวเข้มขึ้นและมีกลิ่นหอมมากขึ้น ซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาด โดยความเข้มของแสงมีผลต่อการเจริญเติบโตและการติดดอกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หากมีการพรางแสงร้อยละ 63 ถึงร้อยละ 73 ส่งผลทำให้การติดดอกล่าช้าลง แต่ทำให้น้ำหนักใบสดเพิ่มขึ้น (Santiago-Santos and Cedeno-Maldonado, 1991) ซึ่งผลการวิจัยพบว่าอาการโรคใบไหม้เกิดจากการเข้าทำลายของเชื้อแบคทีเรีย *Xanthomonas campestris* pv. *campestris* ระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงพฤษภาคม มีการแพร่กระจายโรคใบไหม้เฉลี่ยในพื้นที่คิดเป็นร้อยละ 5.20 ของพื้นที่ ศึกษาการแพร่กระจายโรคใบไหม้เฉลี่ยสูงที่สุดในเดือนพฤศจิกายนและเดือนเมษายน คิดเป็นร้อยละ 8.95 และ 7.65 ของพื้นที่ศึกษา ตามลำดับ โดยผักซีฝรั่งแสดงอาการใบไหม้ภายหลังการปลูก 45 วัน และมีความรุนแรงของโรคเฉลี่ยร้อยละ 7.27 ของทั้งต้น ซึ่งความรุนแรงเฉลี่ยของโรคใบไหม้ในระยะต้นกล้า (1-45 วัน) มีความแตกต่างกับความรุนแรงของโรคในระยะเจริญเติบโต (มากกว่า 45 วัน) อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในการศึกษาพบเชื้อราเข้าทำลายบริเวณโคนต้น และใบผักซีฝรั่ง คือ โรคราเม็ดผักเกิดจากการเข้าทำลายของเชื้อ *Sclerotium rolfsii* โดยเชื้อรา เข้าทำลายต้นผักซีฝรั่งที่มีอายุมากกว่า 45 วัน

เพทาย กาญจนเกสร อุดลย์รัตน์ แคล้วตลาด สุภักดิ์ แสงทวี และศิริจันทร์ อินทร์น้อย (2557) จัดทำโครงการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตพืชผักเพื่อการส่งออก ในการทดสอบพันธุ์และการให้ผลผลิตของผักซีฝรั่ง โดยวางแผนการทดลองแบบ RCB 3 กรรมวิธี 7 ซ้ำ ได้แก่ ผักซีฝรั่งพันธุ์ที่เกษตรกรเก็บเมล็ดพันธุ์เอง, พันธุ์นครสวรรค์ 1 ของบริษัท กอบทอง และพันธุ์ของบริษัทเจียไต๋ จำกัด ณ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนครปฐม ระหว่างเดือนตุลาคม 2555 - กันยายน 2557 โดยเตรียมแปลงทดลองขนาด 2 x 4 เมตร และดำเนินการหว่านเมล็ดพันธุ์ผักซีฝรั่งตามกรรมวิธีที่กำหนดบันทึกข้อมูลวันเพาะเมล็ด วันปลูก และวันที่มีการปฏิบัติดูแลรักษาทุกขั้นตอนตลอดการผลิต วันที่ใส่ปุ๋ยเคมี สารป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืช บันทึกข้อมูลด้านการเจริญเติบโตของผักซีฝรั่งแต่ละพันธุ์โดยทำการสุ่มตัวอย่าง 10 ต้นต่อแปลง เพื่อศึกษาการเจริญเติบโตทางด้าน

ลำต้นและใบ โดยเก็บข้อมูลเมื่อผักชีฝรั่งเริ่มแทงช่อดอก ซึ่งเป็นช่วงที่ผักชีฝรั่งจะหยุดการเจริญเติบโต ด้านจำนวนใบแต่จะเจริญทางด้านแตกกิ่งของช่อดอก พันธุ์ที่ขายทางการค้ามีการเจริญเติบโตช้ากว่า พันธุ์ที่เกษตรกรเก็บรวบรวมด้วยตัวเอง มีการออกดอกเร็วทำให้ระยะเก็บเกี่ยวผลผลิตสั้น โดยพันธุ์ของเกษตรกรให้ผลผลิต 2,486 กก./ไร่ รองลงมาคือพันธุ์นครสวรรค์ 12,214 กก./ไร่ และพันธุ์เจียไต๋ ให้ผลผลิตเฉลี่ยน้อยที่สุด 2,169 กก./ไร่

ศิริพร คล้ายเจริญ (2560) กล่าวว่า การปลูกผักชีฝรั่ง หรือ ที่เราเรียกกันอีกอย่าง ผักชีใบเลื่อยไม่ยุ่งยากนักซื้อเมล็ดพันธุ์มา กก.ละ 1,500 บาท ใช้ปลูกในอัตรา 10 กก./ไร่ ผักชีฝรั่ง จะเริ่มถอนได้ต่อเมื่อมีอายุ 3 เดือนพอดี วิธีการเก็บผักชีฝรั่งจะใช้มือถอนเอาและนั่งถอน ซึ่งจะเลือก ถอนเฉพาะต้นที่โตสมบูรณ์เต็มที่ โดยให้สังเกตว่าต้นจะยาวพอประมาณครึ่งศอก หรือ 25 ซม. มัดด้วยยางวงไว้หนึ่งกำใหญ่ จากนั้นก็เก็บใส่ตะกร้ามาเด็ดใบล่างทิ้งให้เหลือไว้ 2-3 ใบต่อต้นเท่านั้น จะได้ราคาดีมาก เมื่อเด็ดใบล่างออกหมดแล้ว ก็จะไปใส่ถังน้ำ ล้างให้สะอาด 2 น้ำ นำมาบรรจุใส่ถุง ถุงละ 5 กิโลกรัม เก็บทุกวัน วันละ 70-80 กิโลกรัม มัดเป็นกำ กำละครึ่งกิโลกรัม

ศรัณญา สุวรรณเสรีรักษ์ และเก็จวลี ศรีจันทร์ (2564) ศึกษา รูปแบบการจัดการ ห่วงโซ่อุปทานและรูปแบบการตลาด พืชผักปลอดภัยที่เหมาะสมสำหรับเกษตรกร อำเภอแม่แจ่ม จังหวัด เชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการตลาดพืชผักปลอดภัยดั้งเดิม ได้แก่ 1) ด้านผลิตภัณฑ์ น้ำหนัก ไม่ได้มาตรฐาน 2) ด้านราคา ขายปลีก กำละ 10 บาท 3) ด้านการจัดจำหน่าย ผ่านตลาดนัดหน้าอำเภอ 4) ด้านการส่งเสริมการตลาด มีการออกงานแสดงสินค้าและการประชาสัมพันธ์ ความต้องการซื้อ ของลูกค้า ได้แก่ ลูกค้าผู้บริโภคในชุมชน และลูกค้าหน่วยงานในอำเภอแม่แจ่ม ส่วนใหญ่นิยม ซื้อผักพื้นบ้านตามฤดูกาล และยินดีซื้อพืชผักของเกษตรกร ดังนั้น การจัดการห่วงโซ่อุปทานพืชผัก ปลอดภัยที่เหมาะสมสำหรับเกษตรกร ในรูปแบบการตลาด ได้แก่ 1) ด้านผลิตภัณฑ์ผลิตตามความต้องการ ของตลาด 2) ด้านราคา กำหนดราคาโดยเอิร์ท เซฟ 3) ด้านการจัดจำหน่าย ได้แก่ ช่องทางตรง และช่องทางอ้อม 4) ด้านการส่งเสริมการตลาด ควรใช้การประชาสัมพันธ์ และการส่งเสริมการขาย

4.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร

มุกดาร์ศมี สุวรรณพันธ์ (2561) ศึกษา แนวทางส่งเสริมการผลิตพืชผักของเกษตรกร ในพื้นที่ตำบลปะหลาน อำเภอพยุหะคีรี จันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ประเด็นที่ เกษตรกรมีปัญหาในระดับมาก ได้แก่ ปุ๋ยเคมีสารเคมี เมล็ดพันธุ์มีราคาแพง เกษตรกรต้องการความรู้ ระดับมากเกี่ยวกับการจัดการดินและน้ำ เมล็ดพันธุ์ผัก การตลาด ช่องทางการจำหน่าย และการขนส่ง แนวทางการส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ภาครัฐส่งเสริมผ่านสื่อที่เกษตรกรต้องการ ได้แก่ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ จากโทรทัศน์สิ่งพิมพ์จากแผ่นพับ ผ่านวิธีการส่งเสริม คือ การฝึกปฏิบัติ

สรณ ธิติสุทธิ และพุมิสรณ์ เครือคำ (2564) ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการรับการส่งเสริมการปลูกผักอินทรีย์ของเกษตรกร ในตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัญหา อุปสรรค ของเกษตรกรเกี่ยวกับการส่งเสริมการปลูกผักอินทรีย์ ได้แก่ มีพื้นที่ทำการเกษตรน้อยส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เช่า การใช้สารเคมีสะดวกรวดเร็วกว่า ขาดแหล่งทุนและปัจจัย ในการทำการเกษตรอินทรีย์ ขาดความรู้ในการทำเกษตรอินทรีย์และหน่วยงานที่เข้าไปส่งเสริม ขาดการติดตามให้คำแนะนำอย่างต่อเนื่อง และเกษตรกรเสนอแนะว่าโครงการส่งเสริมที่จัดขึ้นควรมี การประชาสัมพันธ์และชี้ให้เห็นประโยชน์ที่เกษตรกรจะได้รับ ควรจัดทำแปลงตัวอย่างเกษตรอินทรีย์ ในชุมชน ควรสนับสนุนปัจจัยการผลิตแก่เกษตรกร ควรจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์ และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรมีการติดตามงานอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง

4.4 ความต้องการและแนวทางส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร

เชิดพงษ์ ชีระจิตต์ และรพี ดอกไม้เทศ (2561) ศึกษา รูปแบบการส่งเสริมการเกษตร และความต้องการในการพัฒนาการผลิตหน่อไม้ฝรั่งของเกษตรกร อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับการส่งเสริมการปลูกหน่อไม้ฝรั่งจากผู้นำ หรือเกษตรกร ผู้นำในชุมชน โดยมีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนได้เข้าไปให้ความรู้บ้าง แต่ไม่มากนัก ซึ่งเมื่อพิจารณาในประเด็นของการใช้สื่อในการส่งเสริม พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับสื่อผ่านทาง โทรทัศน์ และสื่อสิ่งพิมพ์มากที่สุด ในส่วนของความต้องการในการพัฒนาการปลูกหน่อไม้ฝรั่ง พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการให้มีการแก้ปัญหาในเรื่องของโรคและแมลงมากที่สุด โดยเกษตรกรมีความต้องการให้เจ้าหน้าที่และผู้ส่วนเกี่ยวข้องได้เข้าไปส่งเสริมและฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการ ปลูก และการดูแลรักษาหน่อไม้ฝรั่งรวมทั้งความต้องการในการหาพันธุ์ที่เหมาะสมต่อสภาพแวดล้อม และสภาพอากาศในพื้นที่

พุมิสรณ์ เครือคำ (2561) ศึกษา ความต้องการในการส่งเสริมปลูกพืชสวนครัว พื้นบ้านแบบล้านนา ของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีความต้องการในการส่งเสริมปลูกพืชสวนครัวพื้นบ้านแบบล้านนาของเกษตรกรอยู่ในระดับ ความต้องการมาก ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการในการส่งเสริมปลูกพืชสวนครัวพื้นบ้านแบบ ล้านนาของเกษตรกร ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนสมาชิกวัยแรงงานในครัวเรือน รายได้ใน ครัวเรือน การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร การเข้าร่วมการฝึกอบรมและศึกษาดูงานด้าน การเกษตร และประสบการณ์การปลูกพืชผักสวนครัวพื้นบ้านของเกษตรกร

อนุวัฒน์ อยู่สงค์ (2562) ศึกษา การส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยของเกษตรกร ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรมีต้องการส่งเสริมผลิตผักปลอดภัย ของเกษตรกรอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการเลือกเมล็ดพันธุ์การเตรียมดิน การปลูก การให้น้ำ และการให้ปุ๋ย มีปัญหาเกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัยของเกษตรกรด้านความรู้ด้านการผลิต

และมีข้อเสนอแนะเจ้าหน้าที่ควรรอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรโดยตรง และควรมีการบูรณาการในการอบรม ให้ความรู้ด้านมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษา เรื่อง แนวทางส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยมีตัวแปรในการศึกษา ดังนี้

1. ข้อมูลสภาพทั่วไปของเกษตรกรทางสภาพทางสังคมและสภาพทางเศรษฐกิจ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การปลูกผักชีฝรั่ง การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร ตำแหน่งทางสังคม การประกอบอาชีพในครัวเรือน ขนาดพื้นที่การปลูกผักชีฝรั่ง ลักษณะการถือครองพื้นที่ปลูกผักชีฝรั่ง จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานในครัวเรือนที่ใช้ในการผลิตผักชีฝรั่ง การจ้างแรงงานนอกครัวเรือน และแหล่งเงินทุน
2. สภาพการผลิต ได้แก่ การเตรียมแปลงปลูก วิธีการปลูก การเตรียมเมล็ดพันธุ์ การทำโรงเรือน การดูแลรักษา โรค แมลง สัตว์ศัตรู การเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว ต้นทุนการผลิต ผลผลิตผักชีฝรั่ง ราคาผลผลิต และรายได้รวมจากการผลิต
3. ปัญหาและข้อเสนอแนะ ได้แก่ ด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านปัจจัยการผลิต
4. ความต้องการและแนวทางส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่ง ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักชีฝรั่ง ช่องทางและวิธีการส่งเสริม การให้บริการและสนับสนุน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาถึงความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่ง โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย เป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยนี้ได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ เกษตรกรผู้ปลูกผักชีฝรั่งในพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรไว้กับสำนักงานเกษตรอำเภอหล่มสัก ในปี 2566 จำนวนรวมทั้งหมด 64 ราย (ที่มา: ระบบฐานข้อมูลกรมส่งเสริมการเกษตร, 2565/66) ดำเนินการ เก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด โดยไม่มีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ประชากรผู้ปลูกผักชีฝรั่งในอำเภอหล่มสัก (ตารางสรุปรวมภาคผนวก ค หน้า 121)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสัมภาษณ์ มีลักษณะคำถามทั้งแบบปลายปิด (Close-ended Question) และแบบปลายเปิด (Open-ended Question) ผู้วิจัยได้กำหนด (1) ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และ (2) วิธีการสร้างเครื่องมือ โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ มีลักษณะคำถามทั้งแบบปลายปิด และปลายเปิด ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพทั่วไปของเกษตรกรทางสภาพทางสังคมและสภาพทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วยตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การปลูกผักชีฝรั่ง การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร ตำแหน่งทางสังคม การประกอบอาชีพในครัวเรือน ขนาดพื้นที่การปลูกผักชีฝรั่ง ลักษณะการถือครองพื้นที่ปลูก ผักชีฝรั่ง จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานในครัวเรือนที่ใช้ในการผลิตผักชีฝรั่ง การจ้างแรงงานนอกครัวเรือน และแหล่งเงินทุน โดยคำถามมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดและปลายเปิด เพื่อให้เลือกตอบหรือเติมข้อความในช่องว่าง มีจำนวน 14 ข้อ

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร ประกอบด้วยตัวแปร ลักษณะพื้นที่ปลูก ลักษณะดินที่ปลูก เดือนที่เริ่มปลูก ช่วงเวลาการปลูกผักชีฝรั่ง พันธุ์ผักชีฝรั่ง แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ การจัดการดินก่อนปลูก การเตรียมแปลงปลูก การทำโรงเรือน การใช้หลังคาคลุมด้วยแสลอนพรางแสง วิธีการปลูก การดูแลรักษาแปลง โรค แมลงศัตรู สัตว์ศัตรู การเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว ต้นทุนการผลิต ผลผลิตผักชีฝรั่ง ราคาผลผลิต และรายได้รวมจากการผลิต โดยคำถามมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดและปลายเปิด เพื่อให้เลือกตอบหรือเติมข้อความในช่องว่าง มีจำนวน 19 ข้อ

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร ประกอบด้วย ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่ง โดยคำถามมีลักษณะเป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหา กำหนดเป็นคำถามปลายปิด ให้ผู้ตอบเลือกตอบตามมาตราลิเคอร์ต (Likert type scale) ตามประเด็นปัญหา จำนวน 3 ประเด็น ซึ่งมีเกณฑ์กำหนดการประเมิน 5 ระดับ ได้แก่

ไม่มีปัญหา	เท่ากับ	0
ปัญหาน้อยที่สุด	เท่ากับ	1
ปัญหาน้อย	เท่ากับ	2
ปัญหาปานกลาง	เท่ากับ	3
ปัญหามาก	เท่ากับ	4
ปัญหามากที่สุด	เท่ากับ	5

สำหรับข้อเสนอแนะ จะเป็นคำถามประเภทเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์สามารถแสดงความคิดเห็นได้

ตอนที่ 4 ความต้องการและแนวทางส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร ในด้านความรู้ ช่องทางและวิธีการ ประกอบด้วย สภาพพื้นที่ การเตรียมดิน การเตรียมพันธุ์ การสร้างโรงเรือน การปลูก การดูแลรักษา การป้องกันกำจัดโรคและ แมลงศัตรู การเก็บเกี่ยวผลผลิต การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) และความต้องการในด้านการ

ให้บริการและสนับสนุน ซึ่งผู้ตอบเลือกตอบตามมาตราลิกเคอร์ต (Likert type scale) ตามประเด็นความรู้ จำนวน 5 ประเด็น ซึ่งมีเกณฑ์กำหนดการประเมิน 5 ระดับความต้องการ ได้แก่

ต้องการน้อยที่สุด	เท่ากับ	1
ต้องการน้อย	เท่ากับ	2
ต้องการปานกลาง	เท่ากับ	3
ต้องการมาก	เท่ากับ	4
ต้องการมากที่สุด	เท่ากับ	5

2.2 วิธีการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

2.2.1 ทบทวนวรรณกรรม ศึกษาแนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สำหรับใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

2.2.2 กำหนดกรอบของเนื้อหาและข้อคำถาม ให้สอดคล้องกับแนวคิดและวัตถุประสงค์การวิจัย

2.2.3 ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับร่าง

2.2.4 นำเครื่องมือที่จัดทำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบด้านความตรงในเนื้อหา (Content Validity) ได้แก่ ความครอบคลุมด้านเนื้อหาและความถูกต้องตามสำนวนภาษา จากนั้นนำมาแก้ไขและปรับปรุงตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะ

2.3 การทดสอบเครื่องมือ

2.3.1 การตรวจสอบความตรง (Validity) ของแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องสมบูรณ์ ผู้วิจัยต้องนำแบบสัมภาษณ์ แนวทางส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบและพิจารณาความเหมาะสม และให้คำแนะนำแก้ไข

2.3.2 การทดสอบความเที่ยง (reliability) โดยนำแบบสัมภาษณ์ไปทดสอบกับเกษตรกรผู้ปลูกผักชีฝรั่งที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนเกษตรกรในพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งไม่ใช่เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ราย และนำมาหาค่าความเที่ยงโดยใช้วิธีการหาค่า Cronbach's alpha การตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยง โดยค่าความเที่ยงแบบวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) มีเกณฑ์สำหรับการพิจารณาความเที่ยงของเครื่องมือวิจัยควรมีค่าสูงกว่า 0.70 จึงจะถือว่าเครื่องมือวิจัยนั้นมีผลการวัดมีความเที่ยงและเชื่อถือได้

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยนำแบบสัมภาษณ์มาหาความเที่ยงตามวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปปรากฏว่า ได้ค่าความเที่ยง (Reliability) ดังนี้

ตารางที่ 3.1 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความเที่ยง (Reliability Consistency)

n = 30

ข้อคำถาม	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient)	ผลการประเมิน ความเที่ยง
ตอนที่ 3	0.825	ใช้ได้
ตอนที่ 4	0.941	ใช้ได้
รวม 2 ตอน		

จากตารางที่ 3.1 ปรากฏว่าได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของครอ ตอนที่ 3 เท่ากับ 0.825 และตอนที่ 4 เท่ากับ 0.941 ซึ่งพบว่าได้ค่าความเชื่อมั่นมากกว่า 0.7 ดังนั้นแบบสัมภาษณ์ในการวิจัยครั้งนี้ จึงผ่านเกณฑ์การยอมรับได้ ตามที่ Jump, N. (1978) ได้เสนอเกณฑ์การยอมรับสำหรับงานวิจัยเชิงสำรวจไว้ว่า ค่า Cronbach มากกว่าและเท่ากับ 0.7 ซึ่งค่าที่ได้มีความน่าเชื่อถือได้จึงสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 64 คน ระหว่างเดือน ตั้งแต่เดือน เมษายน 2567 ถึงเดือน พฤษภาคม 2567 โดยการสัมภาษณ์ มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

3.1 ประสานงานผู้ที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ประสานงานกับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ และผู้นำชุมชน เพื่อชี้แจงรายละเอียดการวิจัยและขอความร่วมมือในการนัดหมายเกษตรกรเพื่อเก็บข้อมูล

3.2 ชี้แจงรายละเอียดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ชี้แจงรายละเอียด วัตถุประสงค์และความสำคัญของงานวิจัยแก่เกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.2.1 แนะนำตัวผู้เก็บข้อมูล และเน้นย้ำถึงการนำข้อมูลที่ไปวิเคราะห์ และ

นำเสนอข้อมูลในภาพรวม เพื่อเป็นการสร้างความไว้วางใจและความเป็นกันเองกับเกษตรกรผู้ให้ข้อมูล

3.2.2 ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์เห็นประโยชน์ของการวิจัยและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์

3.2.3 ดำเนินการสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล

3.3 ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล

3.3.1 ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ ของแบบสัมภาษณ์ทุกข้อและหากแบบสัมภาษณ์มีข้อมูลไม่สมบูรณ์ สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์ก่อนนำมาใช้

3.3.2 กล่าวขอบคุณ ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณผู้ให้ข้อมูล และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการเก็บข้อมูล

3.4 นำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลแล้วไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยโปรแกรมสำเร็จรูปต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิที่เป็นข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ทั้งหมดจำนวน 64 ชุด นำมาประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่รวบรวมได้มาดำเนินการ ดังนี้

4.1 การตรวจสอบข้อมูล (Editing)

เมื่อได้รับแบบสัมภาษณ์คืนมาแล้ว ได้มีการตรวจสอบ ความสมบูรณ์ของการตอบแบบสัมภาษณ์

4.2 การลงรหัส (Coding)

นำแบบสัมภาษณ์ที่มีความสมบูรณ์ มาลงรหัสตามที่ได้กำหนดรหัสไว้ล่วงหน้า สำหรับคำถามปลายปิด (Closed-end Question) โดยแบ่งส่วนการวิเคราะห์ออกเป็น ส่วน ๆ และสำหรับคำถามปลายเปิด (Open-ended Question) วิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) โดยการวิเคราะห์ความคิดเห็นที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน เพื่อนำมาประกอบการอภิปรายผล

4.3 การประมวลผลโดยคอมพิวเตอร์

นำข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ที่ลงรหัสแล้วมาบันทึกโดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อคำนวณค่าทางสถิติ โดยวิเคราะห์จำนวน 4 ตอน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของเกษตรกรทางสภาพทางสังคมและสภาพทางเศรษฐกิจ

ผู้วิจัยกำหนดใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาในแต่ละประเด็น

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร

ผู้วิจัยกำหนดใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาในแต่ละประเด็น

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร

ระดับความสำคัญของปัญหา เป็นคำถามปลายปิด วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการให้คะแนนและแปลความหมาย มีการให้คะแนนและแปลความหมายผลคะแนนโดยนำค่าเฉลี่ยของคะแนนในแต่ละข้อมาจัดกลุ่มเป็นระดับโดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

ดังนั้น การแปลความหมายระดับปัญหาของการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร จึงเป็นดังนี้

คะแนนน้ำหนัเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.80 หมายถึง มีปัญหาระดับน้อยที่สุด/ไม่มีปัญหา

คะแนนน้ำหนัเฉลี่ยระหว่าง 1.81 - 2.60 หมายถึง มีปัญหาระดับน้อย

คะแนนน้ำหนัเฉลี่ยระหว่าง 2.61 - 3.40 หมายถึง มีปัญหาระดับปานกลาง

คะแนนน้ำหนัเฉลี่ยระหว่าง 3.41 - 4.20 หมายถึง มีปัญหาระดับมาก

คะแนนน้ำหนัเฉลี่ยระหว่าง 4.21 - 5.00 หมายถึง มีปัญหาระดับมากที่สุด

ตอนที่ 4 ความต้องการและแนวทางส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร

ความต้องการการส่งเสริม เป็นคำถามปลายปิด ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีการให้คะแนนและแปลความหมายประเด็นที่มีการให้ค่าคะแนนตามมาตราลิเคอร์ต (Likert type scale) โดยแปลความหมายผลคะแนนโดยนำค่าเฉลี่ยของคะแนนในแต่ละข้อมาจัดกลุ่มเป็นระดับโดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\
 &= \frac{5 - 1}{5} \\
 &= 0.80
 \end{aligned}$$

ดังนั้น การแปลความหมายระดับความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร จึงเป็นดังนี้

คะแนนน้ำหนักเฉลี่ยระหว่าง	1.00 - 1.80	หมายถึง	มีความต้องการน้อยที่สุด
คะแนนน้ำหนักเฉลี่ยระหว่าง	1.81 - 2.60	หมายถึง	มีความต้องการน้อย
คะแนนน้ำหนักเฉลี่ยระหว่าง	2.61 - 3.40	หมายถึง	มีความต้องการปานกลาง
คะแนนน้ำหนักเฉลี่ยระหว่าง	3.41 - 4.20	หมายถึง	มีความต้องการมาก
คะแนนน้ำหนักเฉลี่ยระหว่าง	4.21 - 5.00	หมายถึง	มีความต้องการมากที่สุด

ตอนที่ 5 แนวทางส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากผลการศึกษา ตอนที่ 1- 4 ตามองค์ประกอบของการส่งเสริม ได้แก่ ด้านเจ้าหน้าที่ส่งเสริมด้านข้อมูลข่าวสารความรู้ ด้านช่องทางการส่งเสริม ด้านตัวเกษตรกร และด้านอื่น ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการส่งเสริม ได้แก่ ปริมาณผลผลิต คุณภาพผลผลิต การเพิ่มมูลค่าของผลผลิตและการตลาด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง แนวทางส่งเสริมการผลิตผักซีฝรั่งของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เกษตรกร จำนวน 64 ราย นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของเกษตรกรทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตผักซีฝรั่งของเกษตรกร

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตผักซีฝรั่งของเกษตรกร

ตอนที่ 4 ความต้องการและแนวทางการส่งเสริมการผลิตผักซีฝรั่งของเกษตรกร

ตอนที่ 5 แนวทางส่งเสริมการผลิตผักซีฝรั่งของเกษตรกร

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของเกษตรกรทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

1.1 สภาพทางด้านสังคมของเกษตรกร ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพทางด้านสังคมของเกษตรกรผู้ผลิตผักซีฝรั่งในพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การปลูกผักซีฝรั่ง การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับมาตรฐานการผลิตเกษตรดีที่เหมาะสม ปรากฏดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 สภาพทางสังคมของเกษตรกร

N = 64

ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
หญิง	37	57.8
ชาย	27	42.2

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

	ประเด็น	รวม	ร้อยละ
N = 64			
2. อายุ			
	น้อยกว่าหรือเท่ากับ 40 ปี	5	7.8
	41-50 ปี	16	25.0
	51- 60 ปี	27	42.2
	61 ปีหรือมากกว่า	16	25.0
	ค่าต่ำสุด = 27 ปี	ค่าสูงสุด = 79 ปี	
	ค่าเฉลี่ย = 54.61 ปี	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 9.776	
3. ระดับการศึกษา			
	ไม่ได้รับการศึกษา	3	4.7
	ประถมศึกษา	38	59.3
	มัธยมศึกษาตอนต้น	14	21.9
	มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	7	10.9
	อนุปริญญา/ปวส.	1	1.6
	ปริญญาตรีขึ้นไป	1	1.6
4. ประสบการณ์การปลูกผักชีฝรั่ง			
	น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ปี	13	20.3
	6 - 15 ปี	43	67.2
	มากกว่าหรือเท่ากับ 16 ปี	8	12.5
	ค่าต่ำสุด = 1 ปี	ค่าสูงสุด = 25 ปี	
	ค่าเฉลี่ย = 9.92 ปี	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 5.364	
5. การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติ			
ทางการเกษตรที่ดี (GAP)			
	เคย	36	56.3
	ไม่เคย	28	43.7

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

N = 64

ประเด็น	รวม	ร้อยละ
6. การเป็นสมาชิกกลุ่ม		
ไม่เป็นสมาชิก	3	4.7
เป็นสมาชิก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	61	95.3
กลุ่มสมาชิก ธ.ก.ส.	48	75.0
กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่	20	31.3
กลุ่มสหกรณ์การเกษตร	14	21.9
กลุ่มเกษตรกร/กลุ่มส่งเสริมอาชีพ	7	10.9
กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	4	6.3
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	2	3.1
7. ตำแหน่งทางสังคม		
ไม่มี	58	90.6
มี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	6	9.4
กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	4	6.3
สารวัตรกำนัน	2	3.1
คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน	1	1.6

จากตารางที่ 4.1 สภาพทางสังคมของเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่า

1.1.1 เพศ เกษตรกรร้อยละ 57.8 เป็นเพศหญิง และอีกร้อยละ 42.2 เป็นเพศชาย

1.1.2 อายุ เกษตรกรร้อยละ 42.2 มีอายุ 51 - 60 ปี รองลงมาร้อยละ 25.0 มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี และมีอายุ 61 ปีหรือมากกว่า และร้อยละ 7.8 มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 40 ปี โดยเกษตรกรมีอายุต่ำที่สุด 27 ปี สูงที่สุด 79 ปี อายุเฉลี่ย 54.61 ปี และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 9.776

1.1.3 ระดับการศึกษา เกษตรกรร้อยละ 59.3 มีระดับการศึกษาประถมศึกษา รองลงมา ร้อยละ 21.9 มีระดับศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 10.9 มีระดับศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 4.7 ไม่ได้รับการศึกษา และร้อยละ 1.6 มีระดับการศึกษานุปริญญา/ปวส. และมีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป เท่ากัน

1.1.4 ประสบการณ์การปลูกผักซีฝรั่ง เกษตรกรร้อยละ 67.2 มีประสบการณ์ในการปลูกผักซีฝรั่ง 6 -15 ปี รองลงมาร้อยละ 20.3 มีประสบการณ์ในการปลูกผักซีฝรั่ง น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ปี และร้อยละ 12.5 มีประสบการณ์ในการปลูกผักซีฝรั่ง มากกว่าหรือเท่ากับ 16 ปี โดยเกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกผักซีฝรั่ง ต่ำสุด 1 ปี สูงสุด 25 ปี เฉลี่ย 9.92 ปี และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.364

1.1.5 การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) เกษตรกรร้อยละ 56.3 เคยได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) และอีกร้อยละ 43.7ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP)

1.1.6 การเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรร้อยละ 95.3 เป็นสมาชิกกลุ่ม โดยร้อยละ 75.0 เป็นกลุ่มสมาชิก ธ.ก.ส. รองลงมา ร้อยละ 31.3 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ ร้อยละ 21.9 เป็นกลุ่มสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 10.9 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร/กลุ่มส่งเสริมอาชีพ ร้อยละ 6.3 เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจ และร้อยละ 3.1 เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

1.1.7 ตำแหน่งทางสังคม เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 9.4 มีตำแหน่งทางสังคม โดยร้อยละ 6.3 มีตำแหน่งทางสังคมเป็นกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ร้อยละ 3.1 มีตำแหน่งทางสังคมเป็นसारวัตรกำนัน และร้อยละ 1.6 มีตำแหน่งทางสังคมเป็นคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน

1.2 สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตผักซีฝรั่งในพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ประกอบด้วย ได้แก่ การประกอบอาชีพในครัวเรือน จำนวนพื้นที่ปลูกผักซีฝรั่งทั้งหมด ลักษณะการถือครองพื้นที่ปลูกผักซีฝรั่ง จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานในครัวเรือนที่ใช้ในการผลิตผักซีฝรั่ง การจ้างแรงงานนอกครัวเรือน และแหล่งเงินทุน ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

N = 64

ประเด็น	รวม	ร้อยละ
1. การประกอบอาชีพในครัวเรือน		
ทำนา	64	100.0
2. ขนาดพื้นที่การปลูกผักซีฝรั่ง		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 3.00 ไร่	27	42.2
3.01 - 6.00 ไร่	24	37.5
มากกว่า 6.01 ไร่	13	20.3
ค่าต่ำสุด = 1.00 ไร่ ค่าสูงสุด = 10.75 ไร่ ค่าเฉลี่ย = 4.58 ไร่ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 2.747		

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

	N = 64	
ประเด็น	รวม	ร้อยละ
3. ลักษณะการถือครองพื้นที่ปลูกผักซีฝรั่ง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ของตนเอง	48	75.0
เช่า	17	26.4
ญาติพี่น้อง	3	4.6
4. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
1 - 2 คน	20	31.3
3 - 4 คน	32	50.0
5 - 6 คน	10	15.6
7 - 8 คน	2	3.1
ค่าต่ำสุด = 1 คน ค่าสูงสุด = 7 คน ค่าเฉลี่ย = 3.33 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.523		
5. จำนวนแรงงานในครัวเรือนที่ใช้ในการผลิตผักซีฝรั่ง (รวมตนเอง)		
1 - 2 คน	52	81.3
3 - 4 คน	11	17.2
5 - 6 คน	1	1.5
ค่าต่ำสุด = 1 คน ค่าสูงสุด = 5 คน ค่าเฉลี่ย = 2.00 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.816		
6. การจ้างแรงงานนอกครัวเรือน		
ไม่จ้าง	9	14.1
จ้าง ลักษณะ	55	85.9
จ้างประจำ	1	1.6
จ้างชั่วคราว	54	84.4
7. แหล่งเงินทุน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ช.ก.ส.	53	82.8
ทุนของตนเอง	50	78.1
ญาติพี่น้อง	34	53.1
กลุ่มออมทรัพย์	5	7.8
เพื่อนบ้าน	3	4.7
สหกรณ์การเกษตร	2	3.1
ธนาคารพาณิชย์	1	1.6
กองทุนหมู่บ้าน	1	1.6

จากตารางที่ 4.2 สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่า

1.2.1 การประกอบอาชีพในครัวเรือน เกษตรกรร้อยละ 100 ประกอบอาชีพทำนาทั้งหมด

1.2.2 ขนาดพื้นที่ปลูกผักชีฝรั่ง เกษตรกรร้อยละ 42.2 มีขนาดพื้นที่ปลูกผักชีฝรั่งน้อยกว่าหรือเท่ากับ 3.00 ไร่ รองลงมาร้อยละ 37.5 มีขนาดพื้นที่ปลูกผักชีฝรั่ง 3.01 - 6.00 ไร่ ร้อยละ 12.5 มีขนาดพื้นที่ปลูกผักชีฝรั่ง มากกว่า 9.01 ไร่ และร้อยละ 7.8 มีขนาดพื้นที่ปลูกผักชีฝรั่ง 6.01 - 9.00 ไร่ โดยเกษตรกรมีขนาดพื้นที่ปลูกผักชีฝรั่ง ต่ำสุด 1 ไร่ สูงสุด 10.75 ไร่ เฉลี่ย 4.58 ไร่ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.747

1.2.3 ลักษณะการถือครองพื้นที่ปลูกผักชีฝรั่ง เกษตรกรร้อยละ 75.0 มีการถือครองที่ดินเป็นของตนเอง รองลงมาร้อยละ 26.4 มีการถือครองที่ดินเป็นแบบเช่า และร้อยละ 4.6 มีการถือครองที่ดินเป็นของญาติพี่น้อง

1.2.4 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน เกษตรกรร้อยละ 50.0 มีสมาชิกในครัวเรือน จำนวน 3 - 4 คน รองลงมา ร้อยละ 31.3 มีสมาชิกในครัวเรือน จำนวน 1 - 2 คน ร้อยละ 15.6 มีสมาชิกในครัวเรือน จำนวน 5 - 6 คน และร้อยละ 3.1 มีสมาชิกในครัวเรือน จำนวน 7 - 8 คนโดยเกษตรกรมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนต่ำที่สุด 1 คน สูงที่สุด 7 คน มีค่าเฉลี่ย 3.33 คน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.523

1.2.5 จำนวนแรงงานในครัวเรือนที่ใช้ในการผลิตผักชีฝรั่ง (รวมตนเอง) เกษตรกรร้อยละ 81.3 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนที่ใช้ในการผลิตผักชีฝรั่ง จำนวน 1 - 2 คน รองลงมา ร้อยละ 17.2 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนที่ใช้ในการผลิตผักชีฝรั่ง จำนวน 3 - 4 คน และร้อยละ 1.5 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนที่ใช้ในการผลิตผักชีฝรั่ง จำนวน 5 - 6 คนโดยเกษตรกรมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนที่ใช้ในการผลิตผักชีฝรั่ง ต่ำที่สุด 1 คน สูงที่สุด 5 คน มีค่าเฉลี่ย 2.00 คน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.816

1.2.6 การจ้างแรงงานนอกครัวเรือน เกษตรกรร้อยละ 85.9 มีการจ้างแรงงานนอกครัวเรือน โดยร้อยละ 84.4 เป็นการจ้างแบบชั่วคราว รองลงมาร้อยละ 1.6 เป็นการจ้างแบบประจำ

1.2.7 แหล่งเงินทุน เกษตรกรมีแหล่งเงินทุนในการปลูกผักชีฝรั่ง ร้อยละ 82.8 คือ ธ.ก.ส. รองลงมาร้อยละ 78.1 ทุนตนเอง ร้อยละ 53.1 ญาติพี่น้อง ร้อยละ 7.8 กลุ่มออมทรัพย์ ร้อยละ 4.7 เพื่อนบ้าน ร้อยละ 3.1 สหกรณ์การเกษตร และร้อยละ 1.6 ธนาคารพาณิชย์และกองทุนหมู่บ้าน เท่ากัน

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตผักซีฝรั่งของเกษตรกร

สภาพการผลิตผักซีฝรั่งของเกษตรกร ผลการศึกษาการผลิตผักซีฝรั่งของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอห่มสีก จังหวัดเพชรบูรณ์ ประกอบด้วย ลักษณะพื้นที่ปลูก ลักษณะดินที่ปลูก เดือนที่เริ่มปลูก พันธุ์ผักซีฝรั่ง แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ การจัดการดินก่อนปลูก การเตรียมแปลงปลูก การทำโรงเรือน การใช้หลังคาคลุมด้วยแสลนพรางแสง วิธีการปลูก การดูแลรักษาแปลงโรค แมลงศัตรู สัตว์ศัตรู การเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว ช่วงเวลาการปลูก ผักซีฝรั่งการประกอบอาชีพผักซีฝรั่ง ต้นทุนการผลิต ผลผลิตผักซีฝรั่ง ราคาผลผลิต และรายได้รวมจากการผลิต ปรากฏดังตารางที่ 4.3 - 4.9

ตารางที่ 4.3 ลักษณะพื้นที่ปลูก ลักษณะดินที่ปลูก และเดือนที่เริ่มปลูก

	ประเด็น	รวม	ร้อยละ
N = 64			
1. ลักษณะพื้นที่ปลูก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)			
	พื้นที่นา	54	84.4
	ที่ลุ่ม	18	28.1
	ที่ดอน	1	1.6
2. ลักษณะดินที่ปลูก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)			
	ดินร่วนเหนียว	53	82.8
	ดินร่วนปนทราย	21	32.8
	ดินร่วน	11	17.2
	ดินทราย	4	6.3
3. เดือนที่เริ่มปลูกผักซีฝรั่ง			
	มกราคม	31	48.4
	กุมภาพันธ์	3	4.7
	เมษายน	4	6.3
	พฤษภาคม	1	1.6
	มิถุนายน	13	20.3
	กรกฎาคม	4	6.3
	สิงหาคม	2	3.1
	พฤศจิกายน	2	3.1
	ธันวาคม	4	6.3

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

N = 64

ประเด็น	รวม	ร้อยละ
4. ช่วงเวลาการปลูกผักซีฝรั่ง		
ปลูกตลอดปี	35	54.7
ปลูกหลังนา	24	37.5
ปลูกตลอดปีและหลังนา	5	7.8

จากตารางที่ 4.3 ลักษณะพื้นที่ปลูก ลักษณะดินที่ปลูก และเดือนที่เริ่มปลูก ผลการวิจัยพบว่า

- 1. ลักษณะพื้นที่ปลูก** เกษตรกรร้อยละ 84.4 ปลูกผักซีฝรั่งในพื้นที่นา รองลงมาร้อยละ 28.1 ปลูกผักซีฝรั่งในพื้นที่ลุ่ม และร้อยละ 1.6 ปลูกผักซีฝรั่งในพื้นที่ดอน
- 2. ลักษณะดินที่ปลูก** เกษตรกรร้อยละ 82.8 ลักษณะดินที่ปลูกผักซีฝรั่งเป็นดินร่วนเหนียว รองลงมาร้อยละ 32.8 ลักษณะดินที่ปลูกผักซีฝรั่งเป็นดินร่วนปนทราย ร้อยละ 17.2 ลักษณะดินที่ปลูกผักซีฝรั่งเป็นดินร่วน และร้อยละ 6.3 ลักษณะดินที่ปลูกผักซีฝรั่งเป็นดินทราย
- 3. เดือนที่เริ่มปลูกผักซีฝรั่ง** เกษตรกรร้อยละ 48.4 เริ่มปลูกผักซีฝรั่งเดือนมกราคม รองลงมาร้อยละ 20.3 เริ่มปลูกผักซีฝรั่งเดือนมิถุนายน ร้อยละ 6.3 เริ่มปลูกผักซีฝรั่งเดือนเมษายน กรกฎาคม และธันวาคม เท่ากัน ร้อยละ 4.7 เริ่มปลูกผักซีฝรั่งเดือนกุมภาพันธ์ ร้อยละ 3.1 เริ่มปลูกผักซีฝรั่งเดือนสิงหาคมและพฤศจิกายน เท่ากัน และร้อยละ 1.6 เริ่มปลูกผักซีฝรั่งเดือนพฤษภาคม
- 4. ช่วงเวลาการปลูกผักซีฝรั่ง** เกษตรกรร้อยละ 54.7 ปลูกผักซีฝรั่งตลอดปี รองลงมาร้อยละ 37.5 ปลูกผักซีฝรั่งหลังนา และร้อยละ 7.8 ปลูกผักซีฝรั่งตลอดปีและหลังนา

ตารางที่ 4.4 พันธุ์ผักซีฝรั่ง แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์

N = 64

ประเด็น	รวม	ร้อยละ
5. พันธุ์ผักซีฝรั่งที่ใช้ปลูก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
พันธุ์ต้นใหญ่	43	67.2
พันธุ์พื้นเมือง	27	42.9
ปลูกผสมทั้งสองพันธุ์	7	10.9
6. แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
เก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เอง	62	96.9
ซื้อจากเพื่อนเกษตรกร	12	18.8
ซื้อจากร้านค้าเมล็ดพันธุ์	1	1.6

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

N = 64

ประเด็น	รวม	ร้อยละ
7. อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ (กิโลกรัมต่อไร่)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 กก./ไร่	20	31.3
2.01 - 2.50 กก./ไร่	34	53.1
มากกว่าหรือเท่ากับ 2.51 กก./ไร่	10	15.6
ค่าต่ำสุด = 1 กก./ไร่	ค่าสูงสุด = 3 กก./ไร่	
ค่าเฉลี่ย = 1.84 กก./ไร่	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.672	

จากตารางที่ 4.4 พันธุ์ฝักซีฝรั่ง แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ ผลการวิจัยพบว่า

5. พันธุ์ฝักซีฝรั่งที่ใช้ปลูก เกษตรกรร้อยละ 67.2 ปลูกพันธุ์ต้นใหญ่ รองลงมาร้อยละ 42.9 ปลูกพันธุ์พื้นเมือง และร้อยละ 10.9 ปลูกผสมทั้งสองพันธุ์

6. แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ เกษตรกรร้อยละ 96.9 เก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เอง รองลงมา ร้อยละ 18.8 ซื้อจากเพื่อนเกษตรกร และร้อยละ 1.6 ซื้อจากร้านค้าเมล็ดพันธุ์

7. อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ เกษตรกรร้อยละ 53.1 ใช้เมล็ดพันธุ์ 2.01 - 2.50 กก./ไร่ รองลงมา ร้อยละ 31.3 ใช้เมล็ดพันธุ์ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 กก./ไร่ และร้อยละ 15.6 ใช้เมล็ดพันธุ์ มากกว่าหรือเท่ากับ 2.51 กก./ไร่ โดยเกษตรกรมีอัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ ต่ำที่สุด 1 กก./ไร่ สูงที่สุด 3 กก./ไร่ ค่าเฉลี่ย 1.84 กก./ไร่ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.672

ตารางที่ 4.5 การเตรียมการก่อนปลูก

N = 64

ประเด็น	รวม	ร้อยละ
8. การจัดการดินก่อนปลูกฝักซีฝรั่ง		
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
เว้นการปลูกซ้ำที่เดิมในรอบการปลูกถัดไป	64	100.0
ไถตากดิน	8	12.5

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

N = 64

ประเด็น	รวม	ร้อยละ
9. การเตรียมแปลงปลูก		
ทำแปลงแบบยกร่อง ขนาด กว้าง 1.50 X ตามความยาวของพื้นที่ (เมตร)	57	89.0
ทำแปลงแบบยกร่อง ขนาด กว้าง 1.20 X ตามความยาวของพื้นที่ (เมตร)	4	6.3
ทำแปลงแบบไม่ยกร่อง	3	4.7
10. การทำโรงเรือน		
เสาไม้ไผ่	64	100.0
11. การใช้หลังคาคลุมด้วยตาข่ายพรางแสง		
ร้อยละ 60	52	81.2
ร้อยละ 70	12	18.8

จากตารางที่ 4.5 การเตรียมการก่อนปลูก ผลการวิจัยพบว่า

8. การจัดการดินก่อนปลูกผักซีฝรั่ง เกษตรกรร้อยละ 100.0 มีการจัดการดินก่อนปลูกผักซีฝรั่ง โดยการเว้นการปลูกซ้ำที่เดิมในรอบการปลูกถัดไป รองลงมาร้อยละ 12.5 มีการจัดการดินก่อนปลูกผักซีฝรั่ง โดยการไถตากดิน

9. การเตรียมแปลงปลูก เกษตรกรร้อยละ 89.0 มีการเตรียมแปลงปลูกโดยทำแปลงแบบยกร่อง ขนาด กว้าง 1.50 X ตามความยาวของพื้นที่ (เมตร) รองลงมาร้อยละ 6.3 มีการเตรียมแปลงปลูกโดยทำแปลงแบบยกร่อง ขนาด กว้าง 1.20 X ตามความยาวของพื้นที่ (เมตร) และร้อยละ 4.7 มีการเตรียมแปลงปลูกโดยทำแปลงแบบไม่ยกร่อง

10. การทำโรงเรือน เกษตรกรร้อยละ 100.0 มีการทำโรงเรือนโดยใช้เสาไม้ไผ่

11. การใช้หลังคาคลุมด้วยตาข่ายพรางแสง เกษตรกรร้อยละ 81.2 มีการใช้หลังคาคลุมด้วยตาข่ายพรางแสง ร้อยละ 60 รองลงมาร้อยละ 18.8 มีการใช้หลังคาคลุมด้วยตาข่ายพรางแสง ร้อยละ 70

ตารางที่ 4.6 การปลูก

N = 64

ประเด็น	รวม	ร้อยละ
12. วิธีการปลูก		
หวานแปลงเปียก	61	95.3
หวานแปลงแห้ง	3	4.7
13. การดูแลแปลงปลูกผักชีฝรั่ง		
แหล่งน้ำที่ใช้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นเอง (บ่อ สระ บาดาล)	50	78.1
แหล่งน้ำธรรมชาติ (แม่น้ำโขง ห้วย หนอง คลอง บึง)	41	64.1
แหล่งน้ำจากชลประทาน	18	28.1
วิธีการให้น้ำ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ระบบสปริงเกอร์	53	82.8
ปล่อยน้ำตามร่องแปลง	32	50.0
ฉีดพ่นด้วยสายยาง	7	10.9
ความถี่ในการให้น้ำ		
1 - 2 ครั้งต่อสัปดาห์	32	50.0
3 - 4 ครั้งต่อสัปดาห์	25	39.1
5 - 6 ครั้งต่อสัปดาห์	7	10.9
ค่าต่ำสุด = 1 ครั้งต่อสัปดาห์	ค่าสูงสุด = 6 ครั้งต่อสัปดาห์	
ค่าเฉลี่ย = 2.67 ครั้งต่อสัปดาห์	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.322	

จากตารางที่ 4.6 การปลูก ผลการวิจัยพบว่า

12. วิธีการปลูก เกษตรกรร้อยละ 95.3 มีวิธีการปลูกแบบหวานแปลงเปียก รองลงมา ร้อยละ 4.7 มีวิธีการปลูกแบบหวานแปลงแห้ง

13. การดูแลแปลงปลูกผักชีฝรั่ง

13.1 แหล่งน้ำที่ใช้ เกษตรกรร้อยละ 78.1 มีแหล่งน้ำที่สร้างขึ้นเอง (บ่อ สระ บาดาล) ในการปลูกผักชีฝรั่ง รองลงมา ร้อยละ 64.1 มีแหล่งน้ำธรรมชาติ (แม่น้ำโขง ห้วย หนอง คลอง บึง) ในการปลูกผักชีฝรั่ง และร้อยละ 28.1 มีแหล่งน้ำจากชลประทานในการปลูกผักชีฝรั่ง

13.2 วิธีการให้น้ำ เกษตรกรร้อยละ 82.8 มีวิธีการให้น้ำแบบระบบสปริงเกอร์ รองลงมา ร้อยละ 50.0 มีวิธีการให้น้ำแบบปล่อยน้ำตามร่องแปลง และร้อยละ 10.9 มีวิธีการให้น้ำแบบฉีดพ่นด้วยสายยาง

13.3 ความถี่ในการให้น้ำ เกษตรกรร้อยละ 50.0 มีการให้น้ำผักชีฝรั่ง 1 - 2 ครั้ง ต่อสัปดาห์ รองลงมา ร้อยละ 39.1 มีการให้น้ำผักชีฝรั่ง 3 - 4 ครั้งต่อสัปดาห์ และร้อยละ 10.9 มีการให้น้ำผักชีฝรั่ง 5 - 6 ครั้งต่อสัปดาห์ โดยเกษตรกรมีการให้น้ำผักชีฝรั่ง ต่ำที่สุด 1 ครั้งต่อสัปดาห์ สูงที่สุด 6 ครั้งต่อสัปดาห์ ค่าเฉลี่ย 2.67 ครั้งต่อสัปดาห์ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.322

14. การดูแลรักษา (ตารางสรุปรวมภาคผนวก ค หน้า 122-125) ตารางสรุปรวมไปได้ ในภาคผนวก แต่เขียนสรุปไว้ส่วนนี้ ดังนี้

14.1 การกำจัดวัชพืช เกษตรกรร้อยละ 45.3 มีการกำจัดวัชพืช 1 - 2 ครั้งต่อสัปดาห์ และมีการกำจัดวัชพืช 3 - 4 ครั้งต่อสัปดาห์ เท่ากัน รองลงมา ร้อยละ 9.4 มีการกำจัดวัชพืช 5 - 6 ครั้งต่อสัปดาห์ เกษตรกรมีการกำจัดวัชพืชในแปลง ต่ำที่สุด 1 ครั้งต่อสัปดาห์ สูงที่สุด 6 ครั้งต่อสัปดาห์ ค่าเฉลี่ย 2.72 ครั้งต่อสัปดาห์ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.228

14.2 การใส่ปุ๋ยอินทรีย์ เกษตรกรร้อยละ 79.7 มีการใส่ปุ๋ยอินทรีย์ ได้แก่

14.2.1 ปุ๋ยหมัก ร้อยละ 28.1 จำนวน 1 - 50 กิโลกรัมต่อไร่ รองลงมา ร้อยละ 3.1 จำนวน 101 - 150 กิโลกรัมต่อไร่ และจำนวน 51 - 100 กิโลกรัมต่อไร่ เท่ากัน เกษตรกร มีการใส่ปุ๋ยหมักในแปลง ต่ำที่สุด 25 กิโลกรัมต่อไร่ สูงที่สุด 150 กิโลกรัมต่อไร่ ค่าเฉลี่ย 62.50 กิโลกรัมต่อไร่ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 32.505

14.2.2 ปุ๋ยคอกสด ร้อยละ 7.8 จำนวน 1 - 50 กิโลกรัมต่อไร่ รองลงมา ร้อยละ 3.1 จำนวน 51 - 100 กิโลกรัมต่อไร่ เกษตรกรมีการใส่ปุ๋ยคอกสดในแปลง ต่ำที่สุด 50 กิโลกรัมต่อไร่ สูงที่สุด 150 กิโลกรัมต่อไร่ ค่าเฉลี่ย 78.57 กิโลกรัมต่อไร่ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 39.340

14.2.3 ปุ๋ยชีวภาพ ร้อยละ 28.1 จำนวน 1 - 50 กิโลกรัมต่อไร่ รองลงมา ร้อยละ 1.6 จำนวน 51 - 100 กิโลกรัมต่อไร่ เกษตรกรมีการใส่ปุ๋ยชีวภาพในแปลง ต่ำที่สุด 50 กิโลกรัมต่อไร่ สูงที่สุด 60 กิโลกรัมต่อไร่ ค่าเฉลี่ย 50.53 กิโลกรัมต่อไร่ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.294

14.2.4 ปุ๋ยหมักชีวภาพ ร้อยละ 6.3 จำนวน 1 - 50 ลิตรต่อไร่ เกษตรกร มีการใส่ปุ๋ยหมักชีวภาพในแปลง ต่ำที่สุด 50 กิโลกรัมต่อไร่ สูงที่สุด 50 กิโลกรัมต่อไร่ ค่าเฉลี่ย 50 กิโลกรัมต่อไร่ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.000

14.3 การใส่ปุ๋ยเคมี เกษตรกรร้อยละ 100.0 มีการใส่ปุ๋ยเคมี ได้แก่

14.3.1 ยูเรีย ร้อยละ 20.3 จำนวน 51 - 100 กิโลกรัมต่อไร่ รองลงมา ร้อยละ 10.9 จำนวน 1 - 50 กิโลกรัมต่อไร่ เกษตรกรมีการใส่ยูเรียในแปลง ต่ำที่สุด 50 กิโลกรัมต่อไร่ สูงที่สุด 100 กิโลกรัมต่อไร่ ค่าเฉลี่ย 82.5 กิโลกรัมต่อไร่ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 24.468

14.3.2 สูตร 15-15-15 ร้อยละ 4.7 จำนวน 51 - 100 กิโลกรัมต่อไร่ เกษตรกรมีการใส่ปุ๋ยสูตร 15-15-15 ในแปลง ต่ำที่สุด 100 กิโลกรัมต่อไร่ สูงที่สุด 100 กิโลกรัมต่อไร่ ค่าเฉลี่ย 100 กิโลกรัมต่อไร่ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.000

14.3.3 สูตร 16-16-8 ร้อยละ 1.6 จำนวน 1 - 50 กิโลกรัมต่อไร่ และจำนวน 101 - 150 กิโลกรัมต่อไร่ เท่ากัน เกษตรกรมีการใส่ปุ๋ยสูตร 16-16-8 ในแปลง ต่ำที่สุด 25 กิโลกรัมต่อไร่ สูงที่สุด 150 กิโลกรัมต่อไร่ ค่าเฉลี่ย 87.5 กิโลกรัมต่อไร่ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 88.988

14.3.4 สูตร 16-20-0 ร้อยละ 1.6 จำนวน 1 - 50 กิโลกรัมต่อไร่ เกษตรกรมีการใส่ปุ๋ย สูตร 16-20-0 ในแปลง ต่ำที่สุด 50 กิโลกรัมต่อไร่ สูงที่สุด 50 กิโลกรัมต่อไร่ ค่าเฉลี่ย 50 กิโลกรัมต่อไร่ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.000

14.3.5 สูตร 25-7-7 ร้อยละ 48.4 จำนวน 0 - 50 กิโลกรัมต่อไร่ รองลงมาร้อยละ 35.9 จำนวน 51 - 100 กิโลกรัมต่อไร่ และร้อยละ 1.6 จำนวน 101 - 150 กิโลกรัมต่อไร่ เกษตรกรมีการใส่ปุ๋ยสูตร 25-7-7 ในแปลง ต่ำที่สุด 25 กิโลกรัมต่อไร่ สูงที่สุด 150 กิโลกรัมต่อไร่ ค่าเฉลี่ย 68.82 กิโลกรัมต่อไร่ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 25.403

14.4 การใช้สารกำจัดวัชพืช เกษตรกรร้อยละ 42.2 มีการใช้สารกำจัดวัชพืช จำนวน 151 - 300 ซีซีต่อไร่ รองลงมาร้อยละ 37.5 มีการใช้สารกำจัดวัชพืช จำนวน 301 - 600 ซีซีต่อไร่ และร้อยละ 20.3 มีการใช้สารกำจัดวัชพืช จำนวน 1 - 150 ซีซีต่อไร่ เกษตรกร มีการใช้สารกำจัดวัชพืช ต่ำที่สุด 100 ซีซีต่อไร่ สูงที่สุด 500 ซีซีต่อไร่ ค่าเฉลี่ย 306.56 ซีซีต่อไร่ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 140.093

14.5 การใช้สารกำจัดศัตรูพืช เกษตรกรร้อยละ 35.9 มีการใช้สารกำจัดศัตรูพืช จำนวน 151 - 300 กรัมต่อไร่ รองลงมาร้อยละ 32.8 มีการใช้สารกำจัดศัตรูพืช จำนวน 301 - 600 กรัมต่อไร่ และร้อยละ 31.3 มีการใช้สารกำจัดศัตรูพืช จำนวน 1 - 150 กรัมต่อไร่ เกษตรกรมีการใช้สารกำจัดศัตรูพืช ต่ำที่สุด 100 กรัมต่อไร่ สูงที่สุด 500 กรัมต่อไร่ ค่าเฉลี่ย 270.31 กรัมต่อไร่ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 141.903

14.6 การใช้สารชีวภัณฑ์ เกษตรกรร้อยละ 51.5 ไม่มีการใช้สารชีวภัณฑ์ รองลงมาร้อยละ 25.0 มีการใช้สารชีวภัณฑ์ จำนวน 301 - 600 กรัมต่อไร่ ร้อยละ 21.9 มีการใช้สารชีวภัณฑ์ จำนวน 151 - 300 กรัมต่อไร่ และร้อยละ 1.6 มีการใช้สารชีวภัณฑ์ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 150 กรัมต่อไร่ เกษตรกรมีการใช้สารชีวภัณฑ์ ต่ำที่สุด 100 กรัมต่อไร่ สูงที่สุด 500 กรัมต่อไร่ ค่าเฉลี่ย 170.31 กรัมต่อไร่ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 199.348

14.7 โรค แมลงศัตรู สัตว์ศัตรู ที่พบในแปลงผักซีฟรัง เกษตรกรร้อยละ 100.0 พบโรคโคนเน่าในแปลงผักซีฟรัง รองลงมาร้อยละ 85.9 พบโรคไหม้ในแปลงผักซีฟรัง ร้อยละ 67.2 พบแมลงหวีขาวยาสูบในแปลงผักซีฟรัง และร้อยละ 37.5 พบหอยทากในแปลงผักซีฟรัง

ตารางที่ 4.7 การเก็บเกี่ยวและการจัดการ

N = 64

การเก็บเกี่ยวผักซีฟรัง และการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว	รวม	ร้อยละ
15. การเก็บเกี่ยวผักซีฟรังและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว		
รวมระยะเวลาเก็บเกี่ยวผลผลิตในรอบปี		
1 - 3 ครั้งต่อปี	14	21.9
4 - 6 ครั้งต่อปี	35	54.7
7 - 9 ครั้งต่อปี	13	20.3
10 - 12 ครั้งต่อปี	2	3.1
ค่าต่ำสุด = 2 ครั้งต่อปี ค่าสูงสุด = 12 ครั้งต่อปี ค่าเฉลี่ย = 5.36 ครั้งต่อปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 2.050		
วิธีสังเกตในการเก็บเกี่ยวผลผลิต (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
นับอายุ	61	95.3
ขนาดของต้น	41	64.1
สีของใบ	38	59.4
ความอ่อน-แก่ของใบ	30	46.9
วิธีเก็บเกี่ยวผลผลิต		
ถอนทั้งต้นติดราก	64	100.0
วิธีการบรรจุหีบห่อผักซีฟรังเพื่อจำหน่าย		
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
มัดเป็นกำ กำละ 0.5 กิโลกรัม บรรจุถุงใส	64	100.0
ถุงละ 5 กิโลกรัม		
ซึ่งรวมเป็นกิโลกรัม	4	6.3
รูปแบบการจำหน่ายผักซีฟรัง (ตอบได้มากกว่า 1		
ขายส่ง	63	98.4
ขายปลีก	3	4.7
วิธีการจำหน่ายผักซีฟรัง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
พ่อค้าคนกลางท้องถิ่นมารับซื้อถึงแปลง	60	93.8
นำส่งขายให้กับพ่อค้าคนกลาง	41	64.1
จำหน่ายเอง	5	7.8

จากตารางที่ 4.7 การเก็บเกี่ยวและการจัดการ ผลการวิจัยพบว่า

15. การเก็บเกี่ยวผักซีฝรั่งและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว

15.1. รวมระยะเวลาเก็บเกี่ยวผลผลิตในรอบปี เกษตรกรร้อยละ 54.7 เก็บเกี่ยวผลผลิตในรอบปี 4 - 6 ครั้งต่อปี รองลงมาร้อยละ 21.9 เก็บเกี่ยวผลผลิตในรอบปี 1 - 3 ครั้งต่อปี ร้อยละ 20.3 เก็บเกี่ยวผลผลิตในรอบปี 7 - 9 ครั้งต่อปี และร้อยละ 3.1 เก็บเกี่ยวผลผลิตในรอบปี 10 - 12 ครั้งต่อปี เกษตรกรเก็บเกี่ยวผลผลิตในรอบปี ต่ำที่สุด 2 ครั้งต่อปี สูงที่สุด 12 ครั้งต่อปี ค่าเฉลี่ย 5.36 ครั้งต่อปี และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.050

15.2 วิธีสังเกตในการเก็บเกี่ยวผลผลิต เกษตรกรร้อยละ 95.3 เก็บเกี่ยวผลผลิตโดยการนับอายุ รองลงมาร้อยละ 59.4 เก็บเกี่ยวผลผลิตโดยการสังเกตสีของใบ ร้อยละ 64.1 เก็บเกี่ยวผลผลิต โดยการสังเกตขนาดของต้น และร้อยละ 46.9 เก็บเกี่ยวผลผลิตโดยการสังเกตความอ่อน-แก่ของใบ

15.3 วิธีเก็บเกี่ยวผลผลิต เกษตรกรร้อยละ 100 มีวิธีเก็บเกี่ยวผลผลิตผักซีฝรั่งโดยการถอน ทั้งต้นติดรากทั้งหมด

15.4 วิธีการบรรจุหีบห่อผักซีฝรั่งเพื่อจำหน่าย เกษตรกรร้อยละ 100.0 มีวิธีการบรรจุหีบห่อผักซีฝรั่งเพื่อจำหน่าย โดยการมัดเป็นกำ กำละ 0.5 กิโลกรัม บรรจุถุง ถุงละ 5 กิโลกรัม รองลงมาร้อยละ 10.0 มีวิธีการบรรจุหีบห่อผักซีฝรั่งเพื่อจำหน่าย โดยการชั่งรวมเป็นกิโลกรัม

15.5 รูปแบบการจำหน่ายผักซีฝรั่ง เกษตรกรร้อยละ 98.4 มีการจำหน่ายผักซีฝรั่งแบบขายส่ง รองลงมาร้อยละ 4.7 มีการจำหน่ายผักซีฝรั่งแบบขายปลีก

15.6 วิธีการจำหน่ายผักซีฝรั่ง เกษตรกรร้อยละ 93.8 จำหน่ายผักซีฝรั่งโดยพ่อค้าคนกลางท้องถิ่นมารับซื้อถึงแปลง รองลงมาร้อยละ 64.1 จำหน่ายผักซีฝรั่งโดยนำส่งขายให้กับพ่อค้าคนกลาง และร้อยละ 7.8 จำหน่ายผักซีฝรั่งเอง

16. ต้นทุนการผลิตผักซีฝรั่งในรอบปี 2566 (บาทต่อไร่) (ตารางสรุปรวมภาคผนวก ค หน้า 126-127) ตารางสรุปรวมไปไว้ในภาคผนวก แต่เขียนสรุปไว้ส่วนนี้ ดังนี้

16.1 ต้นทุนค่าเตรียมดินจากการผลิตผักซีฝรั่งต่อไร่ เกษตรกรร้อยละ 85.9 มีต้นทุนค่าเตรียมดินจากการผลิตต่อไร่ ระหว่าง 1,000 - 2,500 บาท รองลงมาร้อยละ 12.5 มีต้นทุนค่าเตรียมดินจากการผลิตต่อไร่ ระหว่าง 2,501 - 3,500 บาท และร้อยละ 1.6 มีต้นทุนค่าเตรียมดินจากการผลิตต่อไร่ มากกว่าหรือเท่ากับ 3,501 บาท โดยมีต้นทุนค่าเตรียมดินจากการผลิตผักซีฝรั่งต่อไร่ ต่ำที่สุดเท่ากับ 1,000 บาท สูงที่สุดเท่ากับ 5,000 บาท เฉลี่ยเท่ากับ 1,671.56 บาท และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 735.707

16.2 ต้นทุนค่าเสื่อมโรงเรือนจากการผลิตผักซีฟรังต่อไร่ เกษตรกรร้อยละ 37.5 มีต้นทุนค่าเสื่อมโรงเรือนจากการผลิตต่อไร่ มากกว่าหรือเท่ากับ 2,301 บาท รองลงมาร้อยละ 26.6 มีต้นทุนค่าเสื่อมโรงเรือนจากการผลิตต่อไร่ ระหว่าง 1,701 - 2,000 บาท ร้อยละ 23.4 มีต้นทุนค่าเสื่อมโรงเรือนจากการผลิตต่อไร่ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1,700 บาท และร้อยละ 12.5 มีต้นทุนค่าเสื่อมโรงเรือนจากการผลิตต่อไร่ ระหว่าง 2,001 - 2,300 บาท โดยมีต้นทุนค่าเสื่อมโรงเรือนจากการผลิตผักซีฟรังต่อไร่ ต่ำที่สุดเท่ากับ 1,000 บาท สูงที่สุดเท่ากับ 2,900 บาท เฉลี่ยเท่ากับ 2,057.11 บาท และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 459.228

16.3 ต้นทุนค่าเมล็ดพันธุ์จากการผลิตผักซีฟรังต่อไร่ เกษตรกรร้อยละ 51.6 ไม่มีต้นทุนค่าใช้จ่ายเมล็ดพันธุ์ รองลงมาร้อยละ 25.0 มีต้นทุนค่าใช้จ่ายเมล็ดพันธุ์ ระหว่าง 1,501 - 2,000 บาท ร้อยละ 12.5 มีต้นทุนค่าใช้จ่ายเมล็ดพันธุ์ ระหว่าง 1,000 - 1,500 บาท ร้อยละ 7.8 มีต้นทุนค่าใช้จ่ายเมล็ดพันธุ์ ระหว่าง 2,001 - 2,500 บาท และร้อยละ 3.1 มีต้นทุนค่าใช้จ่ายเมล็ดพันธุ์ มากกว่า 2,501 บาท โดยมีต้นทุนค่าเมล็ดพันธุ์จากการผลิตผักซีฟรังต่อไร่ ต่ำที่สุดเท่ากับ 1,000 บาท สูงที่สุดเท่ากับ 3,000 บาท เฉลี่ยเท่ากับ 940.31 บาท และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1,042.619

16.4 ต้นทุนค่าปุ๋ยจากการผลิตผักซีฟรังต่อไร่ เกษตรกรร้อยละ 40.6 มีต้นทุนค่าปุ๋ยจากการผลิตต่อไร่ ระหว่าง 2,501 - 3,500 บาท รองลงมาร้อยละ 35.9 มีต้นทุนค่าปุ๋ยจากการผลิตต่อไร่ ระหว่าง 1,501 - 2,500 บาท ร้อยละ 15.7 มีต้นทุนค่าปุ๋ยจากการผลิตต่อไร่ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1,500 บาท ร้อยละ 4.7 มีต้นทุนค่าปุ๋ยจากการผลิตต่อไร่ จำนวน 3,501 - 4,500 บาท และร้อยละ 3.1 มีต้นทุนค่าปุ๋ยจากการผลิตต่อไร่มากกว่าหรือเท่ากับ 4,501 บาท โดยมีต้นทุนค่าปุ๋ยจากการผลิตผักซีฟรังต่อไร่ ต่ำที่สุดเท่ากับ 300 บาท สูงที่สุดเท่ากับ 5,000 บาท เฉลี่ยเท่ากับ 2,534.84 บาท และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 916.248

16.5 ต้นทุนค่าสารเคมีป้องกันกำจัดแมลงจากการผลิตผักซีฟรังต่อไร่ เกษตรกรร้อยละ 43.8 มีต้นทุนค่าสารเคมีป้องกันกำจัดแมลงจากการผลิตต่อไร่ ระหว่าง 401 - 500 บาท รองลงมา ร้อยละ 29.7 มีต้นทุนค่าสารเคมีป้องกันกำจัดแมลงจากการผลิตต่อไร่ ระหว่าง 301 - 400 บาท ร้อยละ 23.4 มีต้นทุนค่าสารเคมีป้องกันกำจัดแมลงจากการผลิตต่อไร่ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 300 บาท และร้อยละ 3.1 มีต้นทุนค่าสารเคมีป้องกันกำจัดแมลงจากการผลิตต่อไร่มากกว่าหรือเท่ากับ 501 บาท โดยมีต้นทุนค่าสารเคมีป้องกันกำจัดแมลงจากการผลิตผักซีฟรังต่อไร่ ต่ำที่สุดเท่ากับ 140 บาท สูงที่สุดเท่ากับ 600 บาท เฉลี่ยเท่ากับ 410.78 บาท และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 110.228

16.6 ต้นทุนค่าสารเคมีป้องกันกำจัดโรคจากการผลิตผักซีฟรังต่อไร่ เกษตรกรร้อยละ 46.9 มีต้นทุนค่าสารเคมีป้องกันกำจัดโรคจากการผลิตต่อไร่ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 300 บาท รองลงมา ร้อยละ 26.5 มีต้นทุนค่าสารเคมีป้องกันกำจัดโรคจากการผลิตต่อไร่ ระหว่าง 401 - 500 บาท ร้อยละ 25.0 มีต้นทุนค่าสารเคมีป้องกันกำจัดโรคจากการผลิตต่อไร่ ระหว่าง 301 - 400 บาท

และร้อยละ 1.6 มีต้นทุนค่าสารเคมีป้องกันกำจัดโรคจากการผลิตต่อไร่ มากกว่าหรือเท่ากับ 501 บาท โดยมีต้นทุนค่าสารเคมีป้องกันกำจัดโรคจากการผลิตต่อไร่ ต่ำที่สุดเท่ากับ 120 บาท สูงที่สุดเท่ากับ 800 บาท เฉลี่ยเท่ากับ 349.22 บาท และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 136.385

16.7 ต้นทุนค่าจ้างแรงงานในการปลูกและเก็บผักชีฝรั่ง เกษตรกรร้อยละ 45.3 มีต้นทุนค่าจ้างแรงงานในการปลูกและเก็บผักชีฝรั่งต่อไร่ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 4,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 32.8 มีต้นทุนค่าจ้างแรงงานในการปลูกและเก็บผักชีฝรั่งต่อไร่ ระหว่าง 4,001 - 6,000 บาท ร้อยละ 12.5 ไม่มีต้นทุนค่าใช้จ่าย ร้อยละ 7.8 มีต้นทุนค่าจ้างแรงงานในการปลูกและเก็บผักชีฝรั่งต่อไร่ ระหว่าง 6,001 - 8,000 บาท และร้อยละ 1.6 มีต้นทุนค่าจ้างแรงงานในการปลูกและเก็บผักชีฝรั่งต่อไร่ มากกว่าหรือเท่ากับ 8,001 บาท โดยมีต้นทุนค่าจ้างแรงงานในการปลูกและเก็บผักชีฝรั่งต่อไร่ ต่ำที่สุดเท่ากับ 3,800 บาท สูงที่สุดเท่ากับ 10,000 บาท เฉลี่ยเท่ากับ 4,100.94 บาท และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1,894.485

ตารางที่ 4.8 สรุปต้นทุนการผลิตผักชีฝรั่งในรอบปี 2566 (บาทต่อไร่)

N = 64

รายการ	ต่ำสุด	สูงสุด	ค่าเฉลี่ย	SD.
1. ค่าเตรียมดิน	1,000	5,000	1,671.56	735.707
2. ค่าเสื่อมโรงเรือน	1,000	2,900	2,057.11	459.228
3. ค่าเมล็ดพันธุ์	1,000	3,000	940.31	1,042.619
4. ค่าปุ๋ย	300	5,000	2,534.84	916.248
5. ค่าสารเคมีป้องกันกำจัดแมลง	140	600	410.78	110.228
6. ค่าสารเคมีป้องกันกำจัดโรค	120	800	349.22	136.385
7. ค่าจ้างแรงงานในการปลูกและเก็บผักชีฝรั่ง	3,800	10,000	4,100.94	1,894.485
รวมค่าใช้จ่ายเฉลี่ย	1,051.43	3,900.00	1,723.54	756.414

จากตารางที่ 4.8 สรุปต้นทุนการผลิตผักซีฟรังในรอบปี 2566 ดังนี้

ต้นทุนจากการผลิตผักซีฟรังต่อไร่ พบว่า เกษตรกรมีต้นทุนจากการผลิตผักซีฟรังเฉลี่ย 1,723.54 บาทต่อไร่ ต้นทุนเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3,900.00 บาทต่อไร่ ต้นทุนเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 1,051.43 บาทต่อไร่ โดยมีต้นทุนค่าเตรียมดินเฉลี่ยเท่ากับ 1,671.56 บาทต่อไร่ สูงสุด 5,000 บาทต่อไร่ และต่ำสุด 1,000 บาทต่อไร่ มีต้นทุนค่าเสื่อมโรงเรือนเฉลี่ยเท่ากับ 2,057.11 บาทต่อไร่ สูงสุด 2,900 บาทต่อไร่ ต่ำสุด 1,000 บาทต่อไร่ มีต้นทุนค่าเมล็ดพันธุ์เฉลี่ยเท่ากับ 940.31 บาทต่อไร่ สูงสุด 3,000 บาทต่อไร่ ต่ำสุด 1,000 บาทต่อไร่ มีต้นทุนค่าปุ๋ยเฉลี่ยเท่ากับ 2,534.84 บาทต่อไร่ สูงสุด 5,000 บาทต่อไร่ ต่ำสุด 300 บาทต่อไร่ มีต้นทุนค่าสารเคมีป้องกันกำจัดแมลงเฉลี่ยเท่ากับ 410.78 บาทต่อไร่ สูงสุด 600 บาทต่อไร่ ต่ำสุด 140 บาทต่อไร่ มีต้นทุนค่าสารเคมีป้องกันกำจัดโรคเฉลี่ยเท่ากับ 349.22 บาทต่อไร่ สูงสุด 800 บาทต่อไร่ ต่ำสุด 120 บาทต่อไร่ มีต้นทุนค่าจ้างแรงงานในการปลูก และเก็บผักซีฟรังเฉลี่ยเท่ากับ 4,100.94 บาทต่อไร่ สูงสุด 10,000 บาทต่อไร่ ต่ำสุด 3,800 บาทต่อไร่

ตารางที่ 4.9 ผลผลิตในรอบปี 2566

ประเด็น	รวม	ร้อยละ
N = 64		
17. ผลผลิตผักซีฟรังรวมในรอบปี 2566		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 4,000 กก/ไร่	23	35.9
4,001 - 4,500 กก/ไร่	27	42.2
มากกว่าหรือเท่ากับ 4,501 กก/ไร่	14	21.9
ค่าต่ำสุด = 3,500 กก/ไร่	ค่าสูงสุด = 8,000 กก/ไร่	
ค่าเฉลี่ย = 4,546.88 กก/ไร่	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 799.746	
18. ราคาผลผลิตผักซีฟรังที่จำหน่ายได้ในรอบปีการผลิต 2566		
2566		
ราคาต่ำสุด ฤงละ (5 กิโลกรัม)	51	79.7
50 - 60 บาท	13	20.3
61 - 70 บาท		
ค่าต่ำสุด = 50 บาท	ค่าสูงสุด = 70 บาท	
ค่าเฉลี่ย = 60.94 บาท	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 5.185	

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

N = 64

ประเด็น	รวม	ร้อยละ
ราคาสูงสุด ถูกละ (5 กิโลกรัม)		
70 - 90 บาท	10	15.6
91 - 110 บาท	19	29.7
111 - 130 บาท	30	46.9
131 - 150 บาท	5	7.8
ค่าต่ำสุด = 70 บาท	ค่าสูงสุด = 150 บาท	
ค่าเฉลี่ย = 111.09 บาท	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 17.285	
ราคาเฉลี่ย ถูกละ (5 กิโลกรัม)		
65 - 75 บาท	9	14.0
76 - 85 บาท	25	39.1
86 - 95 บาท	25	39.1
96 - 105 บาท	5	7.8
ค่าต่ำสุด = 65 บาท	ค่าสูงสุด = 105 บาท	
ค่าเฉลี่ย = 85.67	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 8.647	
19. รายได้รวมจากการผลิตผักซีฟรุ้งรอบปี 2566 (บาท/ไร่)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 60,000 บาท/ไร่	1	1.6
60,001 - 70,000 บาท/ไร่	18	28.1
70,001 - 80,000 บาท/ไร่	44	68.7
มากกว่าหรือเท่ากับ 80,001 บาท/ไร่	1	1.6
ค่าต่ำสุด = 50,000 บาท/ไร่	ค่าสูงสุด = 100,000 บาท/ไร่	
ค่าเฉลี่ย = 73,585.94 บาท/ไร่	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 5,510.851	

จากตารางที่ 4.9 ผลผลิตในรอบปี 2566 ผลการวิจัยพบว่า

17. ผลผลิตผักซีฟรุ้งรวมในรอบปี 2566 เกษตรกรร้อยละ 42.2 มีผลผลิตรวมระหว่าง 4,001 - 4,500 กก/ไร่ รองลงมาร้อยละ 35.9 มีผลผลิตรวมน้อยกว่าหรือเท่ากับ 4,000 กก/ไร่ และร้อยละ 21.9 มีผลผลิตรวมมากกว่าหรือเท่ากับ 4,501 กก/ไร่ โดยมีผลผลิตผักซีฟรุ้งรวม

ในรอบปี 2566 ต่ำที่สุดเท่ากับ 3,500 กก/ไร่ สูงที่สุดเท่ากับ 8,000 กก/ไร่ เฉลี่ยเท่ากับ 4,546.88 กก/ไร่ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 799.746

18. ราคาผลผลิตผักซีฟรังที่จำหน่ายได้ในรอบปีการผลิต 2566

18.1 ราคาต่ำสุด ถูงละ (5 กิโลกรัม) เกษตรกรร้อยละ 79.7 ขายผลผลิตได้ราคาต่ำสุด ระหว่าง 50 – 60 บาท รองลงมาร้อยละ 20.3 ขายผลผลิตได้ราคาต่ำสุด ระหว่าง 61 - 70 บาท โดยเกษตรกรจำหน่ายผลผลิตในราคาต่ำสุด ถูงละ (5 กิโลกรัม) ต่ำที่สุด 50 บาท สูงที่สุด 70 บาท ค่าเฉลี่ย 60.94 บาท และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.185

18.2 ราคาสูงสุด ถูงละ (5 กิโลกรัม) เกษตรกรร้อยละ 46.9 ขายผลผลิตได้ราคาสูงสุด ระหว่าง 111 - 130 บาท รองลงมาร้อยละ 29.7 ขายผลผลิตได้ราคาสูงสุด ระหว่าง 91 - 110 บาท ร้อยละ 15.6 ขายผลผลิตได้ราคาสูงสุด ระหว่าง 70 – 90 บาท และร้อยละ 7.8 ขายผลผลิตได้ราคาสูงสุด ระหว่าง 131 - 150 บาท โดยเกษตรกรจำหน่ายผลผลิตในราคาสูงสุด ถูงละ (5 กิโลกรัม) ต่ำที่สุด 70 บาท สูงที่สุด 150 บาท ค่าเฉลี่ย 111.09 บาท และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 17.285

18.3 ราคาเฉลี่ย ถูงละ (5 กิโลกรัม) เกษตรกรร้อยละ 39.1 มีราคาผลผลิตเฉลี่ย ระหว่าง 76 - 85 บาท และระหว่าง 86 - 95 บาท เท่ากัน รองลงมาร้อยละ 14.0 มีราคาผลผลิตเฉลี่ย ระหว่าง 65 - 75 บาท และร้อยละ 7.8 มีราคาผลผลิตเฉลี่ย ระหว่าง 96 - 105 บาท โดยเกษตรกรจำหน่ายผลผลิตในราคาเฉลี่ย ถูงละ (5 กิโลกรัม) ต่ำที่สุด 65 บาท สูงที่สุด 105 บาท ค่าเฉลี่ย 85.67 บาท และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8.647

19. รายได้รวมจากการผลิตผักซีฟรังรอบปี 2566 (บาท/ไร่) เกษตรกรร้อยละ 68.7 มีรายได้รวม 70,001 - 80,000 บาท/ไร่ รองลงมาร้อยละ 28.1 มีรายได้รวม 60,001 - 70,000 บาท/ไร่ และร้อยละ 1.6 มีรายได้รวม 50,000 - 60,000 บาท/ไร่ และมากกว่าหรือเท่ากับ 80,001 บาท/ไร่ เท่ากัน โดยมีรายได้รวมจากการผลิตผักซีฟรังรอบปี 2566 ต่ำที่สุดเท่ากับ 50,000 บาท/ไร่ สูงที่สุดเท่ากับ 100,000 บาท/ไร่ เฉลี่ยเท่ากับ 73,585.94 บาท/ไร่ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5,510.851

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร

ผลการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านปัจจัยการผลิต ในการศึกษาพบว่า เกษตรกร มีปัญหา ดังนี้

ตารางที่ 4.10 ระดับของปัญหาในการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

N = 64

ปัญหา	ไม่มีปัญหา (จำนวน)	ร้อยละ
1. ด้านการผลิต		
1.1 สภาพพื้นที่ไม่เหมาะสม	4	6.3
1.2 แหล่งน้ำไม่พอเพียง	7	10.9
1.3 เมล็ดพันธุ์ราคาแพง	3	4.7
1.4 ปุ๋ยเคมีราคาแพง	1	1.6
1.5 ยังไม่มีมาตรฐานการผลิต	2	3.1
1.6 ผลกระทบจากภัยธรรมชาติ (น้ำท่วม พายุ ลูกเห็บตก)	3	4.7
1.7 ขาดทิศทางการพัฒนาการผลิตผักชีฝรั่งแบบยั่งยืน	1	1.6
2. ด้านการตลาด		
2.1 รูปแบบการจำหน่ายเป็นแบบผักสดอย่างเดียว	4	6.3
2.2 ขาดการโฆษณาประชาสัมพันธ์แหล่งผลิต	1	1.6
3. ด้านปัจจัยการผลิต		
3.1 ขาดแคลนเงินทุน	2	3.1
3.2 ขาดแคลนเครื่องมือและอุปกรณ์ใช้ทางการเกษตร	1	1.6
3.3 ค่าเช่าที่ดินมีราคาสูง	6	9.4
3.4 ขาดความรู้ในเรื่องในการจัดการระบบน้ำในแปลง	7	10.9

จากตารางที่ 4.10 เกษตรกรร้อยละ 10.9 ไม่มีปัญหาในการผลิตผักชีฝรั่ง เกี่ยวกับแหล่งน้ำไม่พอเพียงและขาดความรู้ในเรื่องในการจัดการระบบน้ำในแปลงเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาเป็นค่าเช่าที่ดินมีราคาสูง สภาพพื้นที่ไม่เหมาะสม รูปแบบการจำหน่ายเป็นแบบผักสดอย่างเดียว

เมล็ดพันธุ์ราคาแพง ผลกระทบจากภัยธรรมชาติ (น้ำท่วม พายุ ลูกเห็บตก) ยังไม่มีมาตรฐานการผลิต
ขาดแคลนเงินทุน ปุ๋ยเคมีราคาแพง ขาดทิศทางการพัฒนาการผลิตผักซีฟรุ้งแบบยั่งยืน ขาดการ
โฆษณาประชาสัมพันธ์แหล่งผลิต และขาดแคลนเครื่องมือและอุปกรณ์ใช้ทางการเกษตร (ร้อยละ 9.4
6.3 6.3 เท่ากัน 4.7 4.7 เท่ากัน 3.1 3.1 เท่ากัน และ 1.6 1.6 1.6 1.6 เท่ากัน ตามลำดับ)

ตารางที่ 4.11 ระดับของปัญหาในการผลิตผักซีฟรุ้งของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอหล่มสัก
จังหวัดเพชรบูรณ์

ปัญหา	ระดับของปัญหา (จำนวน /ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (SD.)	ความ หมาย
	1	2	3	4	5		
1. ด้านการผลิต						2.52 (0.747)	น้อย
1.1 สภาพพื้นที่ไม่เหมาะสม (N=60)	12 (20.0)	42 (70.0)	6 (10.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1.90 (0.543)	น้อย
1.2 แหล่งน้ำไม่พอเพียง (N=57)	5 (8.8)	37 (64.9)	14 (24.6)	1 (1.8)	0 (0.0)	2.19 (0.611)	น้อย
1.3 เมล็ดพันธุ์ราคาแพง (N=61)	23 (37.7)	21 (34.4)	11 (18.0)	5 (8.2)	1 (1.6)	2.02 (1.025)	น้อย
1.4 ปุ๋ยเคมีราคาแพง (N=63)	0 (0.0)	1 (1.6)	34 (54.0)	14 (22.2)	14 (22.2)	3.65 (0.845)	มาก
1.5 โรคแมลงศัตรูพืชรบกวน (N=64)	0 (0.0)	12 (18.8)	45 (70.3)	7 (10.9)	0 (0.0)	2.92 (0.544)	ปานกลาง
1.6 ยังไม่มีมาตรฐานการผลิต (N=62)	12 (19.4)	34 (54.8)	16 (25.8)	0 (0.0)	0 (0.0)	2.06 (0.674)	น้อย
1.7 ผลกระทบจากภัยธรรมชาติ (น้ำท่วม พายุ ลูกเห็บตก) (N=61)	0 (0.0)	16 (26.2)	28 (45.9)	8 (13.1)	9 (14.8)	3.16 (0.986)	ปานกลาง
1.8 ขาดทิศทางการพัฒนาการ ผลิตผักซีฟรุ้งแบบยั่งยืน (N=63)	6 (9.5)	38 (60.3)	16 (25.4)	2 (3.2)	1 (1.6)	2.27 (0.745)	น้อย

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

ปัญหา	ระดับของปัญหา (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (SD.)	ความ หมาย
	1	2	3	4	5		
2. ด้านการตลาด						2.64	ปานกลาง
						(0.939)	
2.1 รูปแบบการจำหน่ายเป็น แบบฝึกสต่ออย่างเดี่ยว (N=60)	8 (13.3)	28 (46.7)	16 (26.7)	6 (10.0)	2 (3.3)	2.43 (0.963)	น้อย
2.2 ราคาผลผลิตไม่มีเสถียรภาพ ขึ้นอยู่กับพ่อค้าคนกลาง (N=64)	0 (0.0)	11 (17.2)	32 (50.0)	12 (18.8)	9 (14.1)	3.30 (0.920)	ปานกลาง
2.3 ปริมาณผลผลิตไม่สอดคล้อง กับความต้องการของตลาด (N=64)	1 (1.6)	19 (29.7)	39 (60.9)	5 (7.8)	0 (0.0)	2.75 (0.617)	ปานกลาง
2.4 ไม่สะดวกในการจำหน่าย ผลผลิตแก่ผู้บริโภคโดยตรง (N=64)	3 (4.7)	34 (53.1)	18 (28.1)	5 (7.8)	4 (6.3)	2.58 (0.940)	น้อย
2.5 ขาดความหลากหลายใน ช่องทางการจำหน่ายผลผลิต (N=64)	6 (9.4)	32 (50.0)	17 (26.6)	5 (7.8)	4 (6.3)	2.52 (0.992)	น้อย
2.6 ขาดการโฆษณา ประชาสัมพันธ์แหล่งผลิต (N=63)	9 (14.3)	33 (52.4)	9 (14.3)	9 (14.3)	3 (4.8)	2.43 (1.058)	น้อย
2.7 ขาดทิศทางการ พัฒนาการตลาดผักชีฝรั่ง (N=64)	11 (17.2)	28 (43.8)	13 (20.3)	9 (14.1)	3 (4.7)	2.45 (1.083)	น้อย
3. ด้านปัจจัยการผลิต						2.67	ปานกลาง
						(1.203)	
3.1 ขาดแคลนเงินทุน (N=62)	7 (11.3)	12 (19.4)	22 (35.5)	9 (14.5)	12 (19.4)	3.11 (1.256)	ปานกลาง
3.2 ขาดแคลนเครื่องมือและ อุปกรณ์ใช้ทางการเกษตร (N=63)	19 (30.2)	25 (39.7)	4 (6.3)	9 (14.3)	6 (9.5)	2.33 (1.308)	น้อย
3.3 ค่าเช่าที่ดินมีราคาสูง (N=58)	9 (15.5)	20 (34.5)	12 (20.7)	9 (15.5)	8 (13.8)	2.78 (1.285)	ปานกลาง
3.4 ขาดความรู้ในเรื่องในการ จัดการระบบน้ำในแปลง (N=57)	6 (10.5)	29 (50.9)	17 (29.8)	1 (1.8)	4 (7.0)	2.44 (0.964)	น้อย

จากตารางที่ 4.11 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับของปัญหาในการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ปรากฏผลดังนี้

ประเด็นปัญหาที่เกษตรกรผู้ผลิตผักชีฝรั่งให้ระดับของปัญหาระดับมาก ได้แก่ ปุ๋ยเคมีราคาแพง (3.65) ปัญหาระดับปานกลาง ได้แก่ ราคาผลผลิตไม่มีเสถียรภาพขึ้นอยู่กับพ่อค้าคนกลาง (3.30) ผลกระทบจากภัยธรรมชาติ (น้ำท่วม พายุ ลูกเห็บตก) (3.16) ขาดแคลนเงินทุน (3.11) โรคแมลงศัตรูพืชรบกวน (2.92) ค่าเช่าที่ดินมีราคาสูง (2.78) และปริมาณผลผลิตไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด (2.75) ปัญหาระดับน้อย ได้แก่ ไม่สะดวกในการจำหน่ายผลผลิตแก่ผู้บริโภคโดยตรง (2.58) ขาดความหลากหลายในช่องทางการจำหน่ายผลผลิต (2.52) ขาดทิศทางการพัฒนาการตลาดผักชีฝรั่ง (2.45) ขาดความรู้ในเรื่องในการจัดการระบบน้ำในแปลง (2.44) รูปแบบการจำหน่ายเป็นแบบฝักสดอย่างเดียว (2.43) ขาดการโฆษณาประชาสัมพันธ์แหล่งผลิต (2.43) ขาดแคลนเครื่องมือและอุปกรณ์ใช้ทางการเกษตร (2.33) ขาดทิศทางการพัฒนาการผลิตผักชีฝรั่งแบบยั่งยืน (2.27) แหล่งน้ำไม่พอเพียง (2.19) ยังไม่มีมาตรฐานการผลิต (2.06) เมล็ดพันธุ์ราคาแพง (2.02) และสภาพพื้นที่ไม่เหมาะสม (1.90)

ข้อเสนอแนะ

เกษตรกรมีข้อเสนอแนะแนวทางการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ สรุปดังนี้

1. ส่งเสริมสนับสนุนการรวมกลุ่มเพื่อวางแผนการผลิต การเก็บเกี่ยว วางแผนการตลาด สร้างอำนาจในการต่อรองราคาผลผลิต
2. ภาครัฐควรมีนโยบายชดเชยค่าเสียหาย และให้ความช่วยเหลือด้านเงินทุนในการฟื้นฟูอันเนื่องมาจากเหตุภัยธรรมชาติ
3. ภาครัฐควรสนับสนุนหรือช่วยแก้ไขปัญหในเรื่องราคาปุ๋ยแพง
4. ภาครัฐและเอกชนควรมีนโยบาย และสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุนและพิจารณาสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำแก่เกษตรกร

ตอนที่ 4 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร

จากการศึกษาแนวทางส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้แก่ ระดับความรู้ ระดับความต้องการ ช่องทางในการส่งเสริม และวิธีการส่งเสริม การศึกษาระดับความความรู้ที่ได้รับในการผลิตการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ แสดงตามตารางที่ 4.12 ดังนี้

ตารางที่ 4.12 ระดับความรู้ที่ได้รับในการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกรในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

N = 64

ขั้นตอนการผลิต	ระดับการได้รับความรู้					ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
	น้อยที่สุด (ร้อยละ จำนวน)	น้อย (ร้อยละ/ จำนวน)	ปานกลาง (ร้อยละ/ จำนวน)	มาก (ร้อยละ/ จำนวน)	มากที่สุด (ร้อยละ/ จำนวน)		
1. สภาพพื้นที่	0.0 (0)	23.4 (15)	64.1 (41)	12.5 (8)	0.0 (0)	2.89	ปานกลาง
2. การเตรียมดิน	0.0 (0)	18.8 (12)	57.8 (37)	17.2 (11)	6.3 (4)	3.11	ปานกลาง
3. การเตรียมพันธุ์	0.0 (0)	17.2 (11)	59.4 (38)	7.8 (5)	15.6 (10)	3.22	ปานกลาง
4. การสร้างโรงเรือน	0.0 (0)	18.8 (12)	60.9 (39)	15.6 (10)	4.7 (3)	3.06	ปานกลาง
5. การปลูก	0.0 (0)	21.9 (14)	46.9 (30)	17.2 (11)	14.1 (9)	3.23	ปานกลาง
6. การดูแลรักษา	0.0 (0)	26.6 (17)	59.4 (38)	10.9 (7)	3.1 (2)	2.91	ปานกลาง
7. การป้องกันกำจัดโรค และ แมลงศัตรู	0.0 (0)	45.3 (29)	45.3 (29)	9.4 (6)	0.0 (0)	2.64	ปานกลาง
8. การเก็บเกี่ยวผลผลิต	0.0 (0)	31.3 (20)	60.9 (39)	7.8 (5)	0.0 (0)	2.77	ปานกลาง
9. การปฏิบัติหลังการ เก็บเกี่ยว	0.0 (0)	34.4 (22)	54.7 (35)	10.9 (7)	0.0 (0)	2.77	ปานกลาง
10. การปฏิบัติทาง การเกษตรที่ดี (GAP)	6.3 (4)	56.3 (36)	21.9 (14)	3.1 (2)	12.5 (8)	2.59	น้อย
ค่าเฉลี่ย/ความหมาย						2.92	ปานกลาง

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.12 แสดงให้เห็นว่า ระดับความรู้ที่ได้รับในการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นดังนี้

ในภาพรวม เกษตรกรได้รับความรู้ด้านการผลิตผักชีฝรั่งในระดับปานกลาง โดยได้รับความรู้ระดับปานกลาง ได้แก่ การปลูก การเตรียมพันธุ์ การเตรียมดิน การสร้างโรงเรือน การดูแลรักษา สภาพพื้นที่ การเก็บเกี่ยวผลผลิต การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรู โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.23 3.22 3.11 3.06 2.91 2.89 2.77 2.77 และ 2.64 ตามลำดับ และระดับน้อย ได้แก่ การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.59

ตารางที่ 4.13 ระดับความต้องการความรู้ในการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

N = 64

ขั้นตอนการผลิต	ระดับความต้องการความรู้					ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
	น้อยที่สุด (ร้อยละ/จำนวน)	น้อย (ร้อยละ/จำนวน)	ปานกลาง (ร้อยละ/จำนวน)	มาก (ร้อยละ/จำนวน)	มากที่สุด (ร้อยละ/จำนวน)		
1. สภาพพื้นที่	1.6 (1)	43.8 (28)	45.3 (29)	7.8 (5)	1.6 (1)	2.64	ปานกลาง
2. การเตรียมดิน	0.0 (0)	45.3 (29)	42.2 (27)	10.9 (7)	1.6 (1)	2.69	ปานกลาง
3. การเตรียมพันธุ์	0.0 (0)	45.3 (29)	45.3 (29)	7.8 (5)	1.6 (1)	2.66	ปานกลาง
4. การสร้างโรงเรือน	0.0 (0)	40.6 (26)	46.9 (30)	9.4 (6)	3.1 (2)	2.75	ปานกลาง
5. การปลูก	0.0 (0)	34.4 (22)	50.0 (32)	10.9 (7)	4.7 (3)	2.86	ปานกลาง
6. การดูแลรักษา	0.0 (0)	10.9 (7)	28.1 (18)	51.6 (33)	9.4 (6)	3.59	มาก
7. การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรู	6.3 (4)	14.1 (9)	40.6 (26)	32.8 (21)	6.3 (4)	3.19	ปานกลาง
8. การเก็บเกี่ยวผลผลิต	1.6 (1)	3.1 (2)	17.2 (11)	76.6 (49)	1.6 (1)	3.73	มาก
9. การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	0.0 (0)	0.0 (0)	42.2 (27)	48.4 (31)	9.4 (6)	3.67	มาก
10. การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP)	1.6 (1)	1.6 (1)	37.5 (24)	46.9 (30)	12.5 (8)	3.67	มาก
ค่าเฉลี่ย/ความหมาย						3.15	ปานกลาง

ผลการศึกษาจากตารางที่ 4.13 แสดงให้เห็นว่า ระดับความต้องการความรู้การผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นดังนี้

เกษตรกรต้องการความรู้ในระดับมาก ได้แก่ การเก็บเกี่ยวผลผลิต การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การผลิตผักชีฝรั่งในเรื่องของการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) และการดูแลรักษา โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.73 3.67 3.67 และ 3.59 ตามลำดับ

เกษตรกรต้องการความรู้ในระดับปานกลางมากที่สุด ได้แก่ การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรู การสร้างโรงเรือน การเตรียมดิน การเตรียมพันธุ์ และสภาพพื้นที่ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.19 2.84 2.75 2.69 2.66 และ 2.64 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.14 ระดับความต้องการความรู้ผ่านช่องทางการส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร

N=64

ความรู้ ที่ต้องการส่งเสริม	ระดับความต้องการช่องทางในการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย / ความหมาย)				
	สื่อบุคคล		สื่อสิ่งพิมพ์		
	ราชการ	เอกชน	แผ่นพับ	คู่มือ	โปสเตอร์
1. สภาพพื้นที่	2.48	1.38	1.52	1.31	1.63
	น้อย	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด
2. การเตรียมดิน	2.48	1.38	1.52	1.31	1.59
	น้อย	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด
3. การเตรียมพันธุ์	2.48	1.38	1.52	1.31	1.59
	น้อย	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด
4. การสร้างโรงเรือน	2.48	1.38	1.58	1.31	1.53
	น้อย	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด
5. การปลูก	2.48	1.38	1.58	1.31	1.53
	น้อย	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด
6. การดูแลรักษา	2.52	1.41	1.58	1.31	1.59
	น้อย	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด
7. การป้องกันกำจัดโรค และแมลงศัตรู	2.52	1.41	1.66	1.33	1.70
	น้อย	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด
8. การเก็บเกี่ยวผลผลิต	2.52	1.72	1.66	1.33	1.70
	น้อย	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด
9. การปฏิบัติหลัง การเก็บเกี่ยว	2.52	1.41	1.64	1.33	1.70
	น้อย	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด
10. การปฏิบัติทางการเกษตร ที่ดี (GAP)	2.55	1.41	1.77	1.36	1.69
	น้อย	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย	2.50	1.43	1.60	1.32	1.63
	น้อย	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด

ตารางที่ 4.14 ระดับความต้องการความรู้ผ่านช่องทางการส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร (ต่อ)

N=64

ความรู้ ที่ต้องการส่งเสริม	ระดับความต้องการช่องทางในการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย / ความหมาย)			
	สื่ออิเล็กทรอนิกส์			
	วิทยุ	โทรทัศน์	วิดีโอ	อินเทอร์เน็ต
1. สภาพพื้นที่	1.36	1.34	1.05	1.25
	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด
2. การเตรียมดิน	1.25	1.31	1.05	1.25
	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด
3. การเตรียมพันธุ์	1.34	1.25	1.05	1.25
	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด
4. การสร้างโรงเรือน	1.30	1.20	1.05	1.25
	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด
5. การปลูก	1.34	1.19	1.05	1.25
	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด
6. การดูแลรักษา	1.31	1.13	1.05	1.28
	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด
7. การป้องกันกำจัดโรค และแมลงศัตรู	1.30	1.17	1.05	1.28
	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด
8. การเก็บเกี่ยวผลผลิต	1.34	1.20	1.05	1.28
	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด
9. การปฏิบัติหลัง การเก็บเกี่ยว	1.28	1.16	1.05	1.28
	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด
10. การปฏิบัติทาง การเกษตรที่ดี (GAP)	1.31	1.14	1.05	1.28
	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย	1.31	1.21	1.05	1.27
	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.14 พบว่า เกษตรกรมีความต้องการความรู้ผ่านช่องทางการส่งเสริมด้านการผลิตผักชีฝรั่ง ดังนี้

1. **สภาพพื้นที่** เกษตรกรต้องการความรู้ผ่านช่องทางการส่งเสริมในระดับน้อย จากทางราชการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.48 ระดับน้อยที่สุดจากโปสเตอร์ แผ่นพับ ทางเอกชน วิทยุ โทรทัศน์ คู่มือ อินเทอร์เน็ต และวิดีโอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.63 1.52 1.38 1.36 1.34 1.31 1.25 และ 1.05 ตามลำดับ

2. **การเตรียมดิน** เกษตรกรต้องการความรู้ผ่านช่องทางการส่งเสริมในระดับน้อย จากทางราชการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.48 ระดับน้อยที่สุดจากโปสเตอร์ แผ่นพับ ทางเอกชน คู่มือ โทรทัศน์ วิทยุ อินเทอร์เน็ต และวิดีโอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.59 1.52 1.38 1.31 1.31 1.25 1.25 และ 1.05 ตามลำดับ

3. **การเตรียมพันธุ์** เกษตรกรต้องการความรู้ผ่านช่องทางการส่งเสริมในระดับน้อยจาก ทางราชการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.48 ระดับน้อยที่สุดจากโปสเตอร์ แผ่นพับ ทางเอกชน วิทยุ คู่มือ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต และวิดีโอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.59 1.52 1.38 1.34 1.31 1.25 1.25 และ 1.05 ตามลำดับ

4. **การสร้างโรงเรือน** เกษตรกรต้องการความรู้ผ่านช่องทางการส่งเสริมในระดับน้อย จากทางราชการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.48 ระดับน้อยที่สุดจากแผ่นพับ โปสเตอร์ ทางเอกชน คู่มือ วิทยุ อินเทอร์เน็ต โทรทัศน์ และวิดีโอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.58 1.53 1.38 1.31 1.30 1.25 1.20 และ 1.05 ตามลำดับ

5. **การปลูก** เกษตรกรต้องการความรู้ผ่านช่องทางการส่งเสริมในระดับน้อยจากทาง ราชการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.48 ระดับน้อยที่สุดจากแผ่นพับ โปสเตอร์ ทางเอกชน วิทยุ คู่มือ อินเทอร์เน็ต โทรทัศน์ และวิดีโอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.58 1.53 1.38 1.34 1.31 1.25 1.19 และ 1.05 ตามลำดับ

6. **การดูแลรักษา** เกษตรกรต้องการความรู้ผ่านช่องทางการส่งเสริมในระดับน้อย จากทางราชการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.52 ระดับน้อยที่สุดจากโปสเตอร์ แผ่นพับ ทางเอกชน คู่มือ วิทยุ อินเทอร์เน็ต โทรทัศน์ และวิดีโอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.59 1.58 1.41 1.31 1.31 1.28 1.13 และ 1.05 ตามลำดับ

7. **การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรู** เกษตรกรต้องการความรู้ผ่านช่องทางการ ส่งเสริมในระดับน้อยจากทางราชการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.52 ระดับน้อยที่สุดจากโปสเตอร์ แผ่นพับ ทางเอกชน คู่มือ วิทยุ อินเทอร์เน็ต โทรทัศน์ และวิดีโอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.70 1.66 1.41 1.33 1.30 1.28 1.17 และ 1.05 ตามลำดับ

8. **การเก็บเกี่ยวผลผลิต** เกษตรกรต้องการความรู้ผ่านช่องทางการส่งเสริม ในระดับน้อย จากทางราชการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.52 ระดับน้อยที่สุดจากทางเอกชน โปสเตอร์ แผ่นพับ วิทยุ คู่มือ อินเทอร์เน็ต โทรทัศน์ และวิดีโอ มีค่าเฉลี่ย 1.72 1.70 1.66 1.34 1.33 1.28 1.20 และ 1.05 ตามลำดับ

9. **การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว** เกษตรกรต้องการความรู้ผ่านช่องทางการส่งเสริม ในระดับน้อยจากทางราชการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.52 ระดับน้อยที่สุดจากโปสเตอร์ แผ่นพับ ทางเอกชน คู่มือ วิทยุ อินเทอร์เน็ต โทรทัศน์ และวิดีโอ มีค่าเฉลี่ย 1.70 1.64 1.41 1.33 1.28 1.28 1.16 และ 1.05 ตามลำดับ

10. การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) เกษตรกรต้องการความรู้ผ่านช่องทางการส่งเสริมในระดับน้อยจากทางราชการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.55 ระดับน้อยที่สุดจากแผ่นพับ โปสเตอร์ ทางเอกชน คู่มือ วิทยุ อินเทอร์เน็ต โทรทัศน์ และวิดีโอ มีค่าเฉลี่ย 1.77 1.69 1.41 1.36 1.31 1.28 1.14 และ 1.05 ตามลำดับ

ในภาพรวมสรุปได้ว่าเกษตรกรต้องการความรู้ผ่านช่องทางในการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกร ระดับน้อยจากทางราชการ โดยมีค่าเฉลี่ย 2.50 ระดับน้อยที่สุดจากโปสเตอร์ แผ่นพับ ทางเอกชน คู่มือ วิทยุ อินเทอร์เน็ต โทรทัศน์ และวิดีโอ มีค่าเฉลี่ย 1.63 1.60 1.43 1.32 1.31 1.27 1.21 และ 1.05 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.15 ระดับความต้องการวิธีการส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร

N = 64

ความรู้ที่ ต้องการในวิธีการส่งเสริม	ระดับความต้องการวิธีการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย / ความหมาย)			
	การบรรยาย	การสาธิต	การฝึกปฏิบัติ	การศึกษาดูงาน
1. สภาพพื้นที่	1.19 น้อยที่สุด	1.80 น้อยที่สุด	2.09 น้อย	4.44 มากที่สุด
2. การเตรียมดิน	1.20 น้อยที่สุด	1.80 น้อยที่สุด	2.09 น้อย	4.44 มากที่สุด
3. การเตรียมพันธุ์	1.19 น้อยที่สุด	1.80 น้อยที่สุด	2.00 น้อย	4.44 มากที่สุด
4. การสร้างโรงเรือน	1.23 น้อยที่สุด	1.91 น้อย	2.05 น้อย	4.44 มากที่สุด
5. การปลูก	1.20 น้อยที่สุด	1.84 น้อย	2.03 น้อย	4.44 มากที่สุด
6. การดูแลรักษา	1.30 น้อยที่สุด	1.88 น้อย	2.08 น้อย	4.44 มากที่สุด
7. การป้องกันกำจัดโรค และแมลงศัตรู	1.34 น้อยที่สุด	1.98 น้อย	2.27 น้อย	4.47 มากที่สุด
8. การเก็บเกี่ยวผลผลิต	1.33 น้อยที่สุด	2.00 น้อย	2.14 น้อย	4.45 มากที่สุด
9. การปฏิบัติหลัง การเก็บเกี่ยว	1.33 น้อยที่สุด	1.97 น้อย	2.14 น้อย	4.45 มากที่สุด
10. การปฏิบัติทาง การเกษตรที่ดี (GAP)	1.39 น้อยที่สุด	2.06 น้อย	2.19 น้อย	4.45 มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	1.27	1.90	2.11	4.45
ความหมาย	น้อยที่สุด	น้อย	น้อย	มากที่สุด

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.15 พบว่า ความต้องการความรู้ผ่านวิธีการส่งเสริมในการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร เป็นดังนี้

1. **สภาพพื้นที่** เกษตรกรต้องการระดับมากที่สุด โดยวิธีการศึกษาดูงาน เฉลี่ยเท่ากับ 4.44 ระดับน้อย โดยการฝึกปฏิบัติ เฉลี่ยเท่ากับ 2.09 และระดับน้อยที่สุด โดยการสาธิตและการบรรยาย เฉลี่ยเท่ากับ 1.80 และ 1.19 ตามลำดับ
2. **การเตรียมดิน** เกษตรกรต้องการระดับมากที่สุด โดยวิธีการศึกษาดูงาน เฉลี่ยเท่ากับ 4.44 ระดับน้อย โดยการฝึกปฏิบัติ เฉลี่ยเท่ากับ 2.09 และระดับน้อยที่สุด โดยการสาธิตและการบรรยาย เฉลี่ยเท่ากับ 1.80 และ 1.20 ตามลำดับ
3. **การเตรียมพันธุ์** เกษตรกรต้องการระดับมากที่สุด โดยวิธีการศึกษาดูงาน เฉลี่ยเท่ากับ 4.44 ระดับน้อย โดยการฝึกปฏิบัติ เฉลี่ยเท่ากับ 2.00 และระดับน้อยที่สุด โดยการสาธิตและการบรรยาย เฉลี่ยเท่ากับ 1.80 และ 1.19 ตามลำดับ
4. **การสร้างโรงเรือน** เกษตรกรต้องการระดับมากที่สุด โดยวิธีการศึกษาดูงาน เฉลี่ยเท่ากับ 4.44 ระดับน้อย โดยการฝึกปฏิบัติและการสาธิต เฉลี่ยเท่ากับ 2.05 และ 1.91 ตามลำดับ และระดับน้อยที่สุด โดยการบรรยาย เฉลี่ยเท่ากับ 1.23
5. **การปลูก** เกษตรกรต้องการระดับมากที่สุด โดยวิธีการศึกษาดูงาน เฉลี่ยเท่ากับ 4.44 ระดับน้อย โดยการฝึกปฏิบัติและการสาธิต เฉลี่ยเท่ากับ 2.03 และ 1.84 ตามลำดับ และระดับน้อยที่สุด โดยการบรรยาย เฉลี่ยเท่ากับ 1.20
6. **การดูแลรักษา** เกษตรกรต้องการระดับมากที่สุด โดยวิธีการศึกษาดูงาน เฉลี่ยเท่ากับ 4.44 ระดับน้อย โดยการฝึกปฏิบัติและการสาธิต เฉลี่ยเท่ากับ 2.08 และ 1.88 ตามลำดับ และระดับน้อยที่สุด โดยการบรรยาย เฉลี่ยเท่ากับ 1.30
7. **การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรู** เกษตรกรต้องการระดับมากที่สุด โดยวิธีการศึกษาดูงาน เฉลี่ยเท่ากับ 4.47 ระดับน้อย โดยการฝึกปฏิบัติและการสาธิต เฉลี่ยเท่ากับ 2.27 และ 1.98 ตามลำดับ และระดับน้อยที่สุด โดยการบรรยาย เฉลี่ยเท่ากับ 1.34
8. **การเก็บเกี่ยวผลผลิต** เกษตรกรต้องการระดับมากที่สุด โดยวิธีการศึกษาดูงาน เฉลี่ยเท่ากับ 4.45 ระดับน้อย โดยการฝึกปฏิบัติและการสาธิต เฉลี่ยเท่ากับ 2.14 และ 2.00 ตามลำดับ และระดับน้อยที่สุด โดยการบรรยาย เฉลี่ยเท่ากับ 1.33
9. **การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว** เกษตรกรต้องการระดับมากที่สุด โดยวิธีการศึกษาดูงาน เฉลี่ยเท่ากับ 4.45 ระดับน้อย โดยการฝึกปฏิบัติและการสาธิต เฉลี่ยเท่ากับ 2.14 และ 1.97 ตามลำดับ และระดับน้อยที่สุด โดยการบรรยาย เฉลี่ยเท่ากับ 1.33

10. การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) เกษตรกรต้องการระดับมากที่สุด โดยวิธีการศึกษาดูงาน เฉลี่ยเท่ากับ 4.45 ระดับน้อย โดยการฝึกปฏิบัติและการสาธิต เฉลี่ยเท่ากับ 2.19 และ 2.06 ตามลำดับ และระดับน้อยที่สุด โดยการบรรยาย เฉลี่ยเท่ากับ 1.39

ตารางที่ 4.16 ภาพรวมความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร

N = 64

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
1. ระดับความรู้ที่ได้รับ	2.92	ปานกลาง
2. ระดับความต้องการการส่งเสริม	3.15	ปานกลาง
3. ระดับความต้องการช่องทางการส่งเสริม		
3.1 สื่อบุคคล	1.97	น้อย
ราชการ	2.50	น้อย
เอกชน	1.43	น้อยที่สุด
3.2 สื่อสิ่งพิมพ์	1.52	น้อยที่สุด
แผ่นพับ	1.60	น้อยที่สุด
คู่มือ	1.32	น้อยที่สุด
โปสเตอร์	1.63	น้อยที่สุด
3.3 สื่ออิเล็กทรอนิกส์	1.21	น้อยที่สุด
วิทยุ	1.31	น้อยที่สุด
โทรทัศน์	1.21	น้อยที่สุด
วิดีโอ	1.05	น้อยที่สุด
อินเทอร์เน็ต	1.27	น้อยที่สุด
4. ระดับความต้องการวิธีการส่งเสริม	2.43	น้อย
การบรรยาย	1.27	น้อยที่สุด
การสาธิต	1.90	น้อย
การฝึกปฏิบัติ	2.11	น้อย
การศึกษาดูงาน	4.45	มากที่สุด

สรุปได้ว่า เกษตรกรผู้ผลิตผักชีฝรั่งในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ มีความต้องการความรู้ผ่านช่องทาง ดังนี้

1. ระดับความต้องการช่องทางการส่งเสริม

1.1 สื่อบุคคล เกษตรกรมีความต้องการในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 1.97 พบว่าสื่อที่เกษตรกรมีระดับความต้องการน้อย คือ หน่วยงานราชการ ค่าเฉลี่ย 2.50 ระดับน้อยที่สุด คือ หน่วยงานเอกชน ค่าเฉลี่ย 1.43

1.2 สีสี่สิ่งพิมพ์ เกษตรกรมีความต้องการในระดับน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.52 พบว่า สีสี่ที่เกษตรกรมีระดับความต้องการน้อยที่สุด คือ โปสเตอร์ แผ่นพับ และคู่มือ ค่าเฉลี่ย 1.63 1.60 และ 1.32 ตามลำดับ

1.3 สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เกษตรกรมีความต้องการในระดับน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.21 พบว่าสื่อที่เกษตรกรมีระดับความต้องการน้อยที่สุด คือ วิทยุ อินเทอร์เน็ต โทรทัศน์ และวิดีโอ ค่าเฉลี่ย 1.31 1.27 1.21 และ 1.05 ตามลำดับ

2. ระดับความต้องการวิธีการส่งเสริม พบว่า เกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริมในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 2.43 พบว่าวิธีการส่งเสริมที่เกษตรกรมีระดับความต้องการมากที่สุด คือ การศึกษาดูงาน ค่าเฉลี่ย 4.45 ระดับน้อย คือ การฝึกปฏิบัติ และการสาธิต ค่าเฉลี่ย 2.11 และ 1.90 ตามลำดับ และระดับน้อยที่สุด คือ การบรรยายค่าเฉลี่ย 1.27

ตอนที่ 5 แนวทางการส่งเสริมการผลิตผักซีฝรั่งของเกษตรกร

จากผลการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยได้สรุปแนวทางส่งเสริมการผลิตผักซีฝรั่งของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้ดังนี้

ตารางที่ 4.17 สรุปผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล

ประเด็น	แนวทางการส่งเสริม
การจัดการด้านการผลิต	
1. เกษตรกรผู้ปลูกผักซีฝรั่งต้องการความรู้ ดังนี้	- ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความรู้ในการบริหารจัดการการผลิตผักซีฝรั่งตั้งแต่การปลูกและการดูแลรักษาตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งให้ผลผลิต จนถึงช่วงเวลาการเก็บเกี่ยว การเก็บรักษา การปฏิบัติการณ์หลังการเก็บเกี่ยว การบรรจุหีบห่อและการตลาด รวมถึงสนับสนุนความรู้ในเรื่องของการจัดการระบบน้ำในแปลงและการสร้างโรงเรือนอย่างถูกต้องและเหมาะสมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพเกิดความยั่งยืนเป็นประโยชน์ต่อการผลิตผักซีฝรั่งในรอบถัดไป
- ด้านการดูแลรักษา	
- ด้านการเก็บเกี่ยวผลผลิต	
- ด้านการปฏิบัติการณ์หลังการเก็บเกี่ยว	
	- ภาครัฐให้ความรู้และแนะนำให้เกษตรกรมีการวางแผนการผลิตพืช เพื่อเป็นการวางแผนการผลิตของตนเองให้ตรงกับความต้องการของตลาด

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

ประเด็น	แนวทางการส่งเสริม
<p>2. เกษตรกรประสบปัญหา ปุ๋ยเคมีราคาแพง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เกษตรกรส่วนใหญ่เก็บเมล็ดพันธุ์ผักชีฝรั่งไว้ใช้เอง ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนความรู้ในเรื่องของการผลิตเมล็ดพันธุ์ตามหลักวิชาการ เพื่อให้เกษตรกรได้เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพตลอดจนสามารถผลิตและจำหน่ายเป็นการค้าได้ - ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนให้เกษตรกรสร้างเครือข่าย เพื่อเกิดการรวมกลุ่ม สร้างอำนาจในการต่อรอง - ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแนะนำและส่งเสริมให้เกษตรกรทำปุ๋ยชีวภาพให้กับเกษตรกรในการใช้ปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดิน
การจัดการด้านคุณภาพผลผลิต	
<p>1. เกษตรกรผู้ปลูกผักชีฝรั่ง ต้องการความรู้ด้านการปฏิบัติ ทางการเกษตรที่ดี (GAP)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนความรู้ผ่านการจัดการอบรมตามโครงการการพัฒนาและยกระดับสินค้าเกษตร เทคโนโลยีการผลิตพืช และการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร (GAP) สร้างเกษตรกรต้นแบบ แปลงต้นแบบเป็นแหล่งเรียนรู้ให้เป็นพี่เลี้ยงคอยให้คำปรึกษา
<p>2. เกษตรกรประสบปัญหาโรค แมลงศัตรูพืชรบกวน</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนการถ่ายทอดความรู้ ในเรื่องการป้องกันโรคแมลงศัตรูพืชรบกวนในผักชีฝรั่งอย่างถูกวิธี มีการติดป้ายแจ้งเตือนการระบาดในแปลง มีการสร้างศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (เครือข่าย) ในหมู่บ้านเพื่อคอยให้คำแนะนำและคำปรึกษา - ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแนะนำและส่งเสริมให้เกษตรกรนำเทคโนโลยีทางการเกษตรมาใช้ การใช้สารชีวภัณฑ์แทนการใช้สารเคมี
การจัดการด้านการตลาด	
<p>1. ราคาผลผลิตไม่เสถียรภาพ ขึ้นอยู่กับพ่อค้าคนกลาง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนการรวมกลุ่ม หรือสมัครเป็นสมาชิกกับกลุ่มแปลงใหญ่ในพื้นที่ เป็นการเพิ่มอำนาจในการต่อรอง และสร้างโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ในการบริหารจัดการแบบกลุ่ม

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

ประเด็น	แนวทางการส่งเสริม
2. ปริมาณผลผลิตไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด	<p>- ภาครัฐจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้รับซื้อกับเกษตรกร เพื่อเป็นการวิเคราะห์การตลาดและนำแผนการผลิตพืช มาใช้ในการวางแผนการผลิตของตนเอง เพื่อสร้างโอกาสให้เกษตรกรมีการทำสัญญาการซื้อขายกับผู้รับซื้อโดยตรงตามระยะเวลาที่ตลาดมีความต้องการ</p> <p>- ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนเกษตรกรในการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายและเป็นทางเลือกให้แก่เกษตรกรมีช่องทางการขาย เพิ่มมากขึ้น</p>
การจัดการด้านอื่น ๆ	
1. ขาดแคลนเงินทุน	- ภาครัฐแนะนำให้เกษตรกรมีการวางแผนการผลิตพืช
2. ค่าเช่าที่ดินมีราคาสูง	เพื่อเป็นการวางแผนการผลิตของตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงภัยพิบัติ
3. เกษตรกรประสบปัญหา	ในพื้นที่
ผลกระทบจากภัยธรรมชาติ (น้ำท่วม พายุ ลูกเห็บตก)	<p>- ภาครัฐประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรเห็นความสำคัญของการขึ้นทะเบียนเกษตรกร หากประสบปัญหาภัยพิบัติ พืชที่ขึ้นทะเบียนไว้จะได้รับการสนับสนุนค่าชดเชยจากภาครัฐ และแนะนำให้เกษตรกรใช้พันธุ์ที่ทนทานและเหมาะสมกับสภาพพื้นที่</p>

จากผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย พบว่าเกษตรกรเริ่มปลูกผักซีฝรั่งในเดือนมกราคม และราคาสูงสุดเดือนเมษายน และราคาต่ำสุดเดือนธันวาคม (ข้อมูลการตลาดของตลาดไท, 2566) โดยผักซีฝรั่งเริ่มเก็บเกี่ยวผลผลิต เมื่ออายุครบ 120 วัน สามารถนำมาเขียนปฏิทินวางแผนการผลิต ผักซีฝรั่งเพื่อให้ตรงกับราคาตลาดที่สูงสุด ปรากฏดังแผนภาพที่ 4.1

กิจกรรม	เดือน								
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
เตรียมดิน	↔								
สร้างโรงเรือน	↔								
หว่านเมล็ด	↔								
ให้น้ำ		←						→	
ใส่ปุ๋ย		←						→	
ฉีดยากำจัดแมลง			↔						
ฉีดพ่นกำจัดวัชพืช			↔						
เก็บเกี่ยว					←			→	

ภาพที่ 4.1 แสดงปฏิทินการวางแผนการผลิตผักซีฝรั่ง

จากปฏิทินการวางแผนการผลิตผักซีฝรั่ง ได้นำแบบจำลองการสื่อสารของเบอร์ไล ที่เรียกว่า SMCR ซึ่งประกอบด้วย ผู้ส่ง ข่าวสาร ช่องทางในการส่ง และผู้รับรายละเอียดดังนี้

นักส่งเสริม หน่วยงานราชการ และเอกชน ต้องมีบทบาทในการสนับสนุนและการถ่ายทอดความรู้ที่เหมาะสมไปสู่เกษตรกรครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน คือ การจัดการด้านการผลิต การจัดการด้านคุณภาพผลผลิต การจัดการด้านการตลาด และด้านอื่น ๆ ผ่านช่องทางสื่อ ได้แก่ สื่อบุคคล คือ ผ่านหน่วยงานราชการ และสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ ไปสเตอร์และแผ่นพับ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ วิทยุ และอินเทอร์เน็ต และวิธีการส่งเสริม ได้แก่ การศึกษาดูงาน การฝึกปฏิบัติ และการสาธิต สามารถสรุปแนวทางการส่งเสริมการผลิตผักซีฝรั่งของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ปรากฏดังภาพที่ 4.2

ภาพที่ 4.2 แนวทางส่งเสริมการผลิตผักซีฟรุ้งของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

จากภาพที่ 4.2 แนวทางส่งเสริมการผลิตผักซีฟรุ้งของเกษตรกรที่เหมาะสมกับเกษตรกรในพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ตามการสื่อสารของเบอร์โล S M C R เพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ในการส่งเสริม ดังนี้

S (Source) : ผู้ส่งข้อความ

หน่วยงานราชการภาครัฐ เอกชน และนักส่งเสริมบูรณาการทำงานร่วมกัน เพื่อให้เกิดบรรลุเป้าประสงค์ในการส่งเสริมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การจัดการด้านการผลิต การจัดการด้านคุณภาพผลผลิต การจัดการด้านการตลาด และการจัดการด้านอื่น ๆ

M (Message) : แนวทางการส่งเสริมผู้รับ

1. **การจัดการด้านการผลิต** สนับสนุนความรู้ในการวางแผนการผลิตผักซีฟรุ้ง ตั้งแต่การปลูกจนถึงการตลาด สนับสนุนความรู้เรื่องการผลิตเมล็ดพันธุ์ถูกหลักวิชาการ สนับสนุนความรู้ในเรื่องในการจัดการระบบน้ำในแปลงและการสร้างโรงเรือนแบบยั่งยืน
2. **การจัดการด้านคุณภาพผลผลิต** มีการสนับสนุนความรู้เรื่องการจัดการโรคและแมลงที่สำคัญที่มีผลต่อการผลิตผักซีฟรุ้ง สนับสนุนความรู้เรื่องการผลิตผักซีฟรุ้งตามมาตรฐาน GAP หรือมาตรฐานอื่นที่มีการสนับสนุนความรู้ด้านเทคโนโลยีในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทุกระยะของการเจริญเติบโต เพื่อลดปัญหาในการจ้างแรงงานในการปลูกและเก็บเกี่ยว และให้ความรู้ในเรื่องของการบริหารจัดการการใช้ปัจจัยการผลิตเพื่อลดต้นทุนในการผลิต และสร้างเกษตรกรต้นแบบแปลงเรียนรู้ในพื้นที่เพื่อเป็นพี่เลี้ยงคอยให้ความรู้ คำแนะนำในการส่งเสริมการผลิตผักซีฟรุ้ง

3. การจัดการด้านการตลาด ส่งเสริมการรวมกลุ่มและพัฒนายกระดับให้เป็นกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ หรือสมัครเป็นสมาชิกร่วมกับกลุ่มแปลงใหญ่ มีการเชื่อมโยงเครือข่าย มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทุกระดับ ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด เพื่อให้เกษตรกรวิเคราะห์สถานการณ์การผลิต การตลาด และเป็นข้อมูลเพื่อการส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่ง เพื่อให้มีผลผลิตตรงตามความต้องการของตลาด การทำประชาสัมพันธ์ให้กับเกษตรกร เป็นการเพิ่มช่องทางตลาดอีกช่องทางหนึ่ง และสร้างกิจกรรมเชื่อมโยงให้ผู้รับซื้อและผู้ผลิตให้สามารถทำการค้าโดยตรงที่ไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง

4. การจัดการด้านอื่น ๆ ในเรื่องประสบภัยทางธรรมชาติ และขาดแคลนแหล่งเงินทุน สนับสนุนค่าชดเชยความเสียหายอันเกิดจากภัยธรรมชาติ การสร้างระบบเตือนภัยล่วงหน้า และการใช้พันธุ์ต้านทานที่ทนต่อภัยธรรมชาติเพื่อลดความเสียหายจากภัยธรรมชาติ

C (Channel) : ช่องทางการส่งเสริม

วิธีการส่งเสริม โดยการศึกษาดูงาน การฝึกปฏิบัติ และการสาธิต ผ่านช่องทางการส่งเสริมทางสื่อบุคคล ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของรัฐ สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ โปสเตอร์ และแผ่นพับ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ อินเทอร์เน็ต ให้กับเกษตรกรเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตผักชีฝรั่ง ตั้งแต่การเตรียมดิน การปลูก การสร้างโรงเรือน การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว และการดูแลหลังการเก็บเกี่ยว รวมถึงความรู้เรื่องการผลิตผักชีฝรั่งตามมาตรฐาน GAP

R (Receiver) : ผู้รับการส่งเสริม

เกษตรกรสนใจผลิตผักชีฝรั่งเป็นการค้า มีการวางแผนการผลิตผักชีฝรั่ง และมีศักยภาพในการผลิตเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เองและจำหน่ายได้ สามารถบริหารจัดการระบบน้ำในแปลงได้อย่างถูกวิธี และเหมาะสม มีการสร้างโรงเรือนที่ได้มาตรฐานและยั่งยืน สามารถบริหารจัดการโรคและแมลงศัตรูพืชของผักชีฝรั่ง ได้อย่างถูกวิธี มีการผลิตเพื่อพัฒนาคุณภาพผลผลิตในการขอรับรองมาตรฐาน GAP หรือ มาตรฐานอื่น การใช้เทคโนโลยีในการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตโดยมีการใช้สารชีวภัณฑ์ทดแทนสารเคมีเพื่อลดต้นทุนในการผลิต เกษตรกรมีการรวมกลุ่มและพัฒนายกระดับให้เป็นกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ หรือสมัครเป็นสมาชิกร่วมกับกลุ่มแปลงใหญ่ มีการสร้างเครือข่ายลูกหลานเกษตรกร มีแผนการผลิตสอดคล้องกับความต้องการของตลาด เชื่อมโยงให้ผู้รับซื้อและผู้ผลิตให้สามารถทำการค้าโดยตรงที่ไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง และสามารถเพิ่มช่องทางการตลาด

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1. สรุปการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ มีวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการวิจัย และผลการวิจัย ดังนี้

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร 2) สภาพการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร 3) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร และ 4) ความต้องการและแนวทางส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรที่ศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เกษตรกรผู้ปลูกผักชีฝรั่ง ที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานเกษตรอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ปี 2566 จำนวน 64 ราย ศึกษาจากประชากรทั้งหมดไม่มีการสุ่มตัวอย่าง

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสัมภาษณ์มีลักษณะคำถามปลายปิด และปลายเปิด แบ่งเป็น 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของเกษตรกรทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตผักชีฝรั่ง ตอนที่ 2 สภาพการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตผักชีฝรั่ง ของเกษตรกร และตอนที่ 4 ความต้องการและแนวทางส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร โดยข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ตอนที่ 1- 4 จากแบบสัมภาษณ์เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งที่เหมาะสมกับเกษตรกรในพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์สอบถามความตรง (Validity) ของแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องสมบูรณ์ โดยนำแบบสัมภาษณ์แนวทางส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบและพิจารณาความเหมาะสม และให้คำแนะนำแก้ไข และการทดสอบความเที่ยง (reliability) ของแบบสัมภาษณ์ โดยนำแบบสัมภาษณ์ไปทดสอบกับเกษตรกรผู้ปลูกผักชีฝรั่งที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนเกษตรกรในพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งไม่ใช่เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ราย และนำมาหาค่าความน่าเชื่อถือโดยใช้วิธีการหาค่า Cronbach's alpha ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการคำนวณ ตอนที่ 3 มีค่าเท่ากับ 0.825 และตอนที่ 4 มีค่าเท่ากับ 0.941 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (frequencies) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (arithmetic mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) และการจัดอันดับ (ranking)

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 สภาพทั่วไปของเกษตรกรทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

1) *สภาพทางด้านสังคมของเกษตรกร* พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 54.61 ปี ระดับการศึกษาประถมศึกษา ประสบการณ์การปลูกผักชีฝรั่งเฉลี่ย 9.92 ปี ส่วนใหญ่เคยได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) เป็นกลุ่มสมาชิก ธ.ก.ส. ส่วนใหญ่เกษตรกรร้อยละ 9.4 มีตำแหน่งทางสังคมเป็นกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

2) *สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร* พบว่า เกษตรกรประกอบอาชีพในครัวเรือนเป็นอาชีพทำนาทั้งหมด ขนาดพื้นที่ปลูกผักชีฝรั่งเฉลี่ย 4.58 ไร่ มีการถือครองที่ดินเป็นของตนเองมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.33 คน มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนที่ใช้ในการผลิตผักชีฝรั่ง (รวมตนเอง) เฉลี่ย 2.00 คน มีการจ้างแรงงานนอกครัวเรือนเป็นการจ้างแบบชั่วคราว มีแหล่งเงินทุนจาก ธ.ก.ส.

1.3.2 สภาพการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร

1) *ลักษณะพื้นที่ปลูก ลักษณะดินที่ปลูก และเดือนที่เริ่มปลูก* พบว่า เกษตรกรร้อยละ 84.4 ปลูกผักชีฝรั่งในพื้นที่นา ลักษณะดินที่ปลูกผักชีฝรั่ง ร้อยละ 82.8 เป็นดินร่วนเหนียว และเริ่มปลูกผักชีฝรั่งเดือนมกราคม และเกษตรกรร้อยละ 54.7 ปลูกผักชีฝรั่งตลอดปี

2) *พันธุ์ผักชีฝรั่ง แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์* พบว่า เกษตรกรร้อยละ 67.2 ปลูกพันธุ์ต้นใหญ่ ร้อยละ 96.9 เก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เอง และมีอัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ เฉลี่ย 1.84 กก./ไร่

3) การเตรียมการก่อนปลูก พบว่า เกษตรกรมีการจัดการดินก่อนปลูก ผักซีฟรุ้ง โดยการเว้นการปลูกซ้ำที่เดิมในรอบการปลูกถัดไป ร้อยละ 89.0 มีการเตรียมแปลงปลูก โดยทำแปลงแบบยกร่อง ขนาด กว้าง 1.50 x ตามความยาวของพื้นที่ (เมตร) มีการทำโรงเรือน โดยใช้เสาไม้ไผ่ ร้อยละ 81.2 มีการใช้หลังคาคลุมด้วยตาข่ายพรางแสง ร้อยละ 60

4) การปลูก พบว่า เกษตรกรปลูกผักซีฟรุ้งแบบหว่านแปลงเปียก มีแหล่งน้ำ ที่ใช้ในการปลูกผักซีฟรุ้ง ร้อยละ 78.1 คือ สร้างขึ้นเอง (บ่อ สระ บาดาล) ร้อยละ 82.8 มีวิธีการให้น้ำ แบบระบบสปริงเกอร์ มีการให้น้ำผักซีฟรุ้ง เฉลี่ย 2.67 ครั้งต่อสัปดาห์

5) การดูแลรักษา พบว่า เกษตรกรมีการกำจัดวัชพืช เฉลี่ย 2.72 ครั้งต่อสัปดาห์ เกษตรกร ร้อยละ 79.7 มีการใส่ปุ๋ยอินทรีย์ ได้แก่ ปุ๋ยหมัก ร้อยละ 28.1 เฉลี่ย 62.50 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยคอกสด ร้อยละ 7.8 เฉลี่ย 78.57 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยชีวภาพ ร้อยละ 28.1 เฉลี่ย 50.53 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยหมักชีวภาพ ร้อยละ 6.3 เฉลี่ย 50.0 กิโลกรัมต่อไร่ และเกษตรกรมีการใส่ปุ๋ยเคมี ได้แก่ ยูเรีย ร้อยละ 20.3 เฉลี่ย 82.5 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยสูตร 15-15-15 ร้อยละ 4.7 เฉลี่ย 100 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยสูตร 16-16-8 ร้อยละ 1.6 เฉลี่ย 87.5 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยสูตร 16-20-0 ร้อยละ 1.6 เฉลี่ย 50 กิโลกรัมต่อไร่ และปุ๋ยสูตร 25-7-7 ร้อยละ 48.4 เฉลี่ย 68.82 กิโลกรัมต่อไร่ เกษตรกร ร้อยละ 42.2 มีการใช้สารกำจัดวัชพืช เฉลี่ย 306.56 ซีซีต่อไร่ เกษตรกร ร้อยละ 35.9 มีการใช้สารกำจัดศัตรูพืช เฉลี่ย 270.31 กรัมต่อไร่ และเกษตรกร ร้อยละ 25.0 มีการใช้สารชีวภัณฑ์ เฉลี่ย 170.31 กรัมต่อไร่ โรค แมลงศัตรู สัตว์ศัตรู ที่พบในแปลงผักซีฟรุ้ง คือ โรคโคนเน่าในแปลง ผักซีฟรุ้ง โรคไหม้ แมลงหี้ยาขาวยาสูบ และหอยทาก

6) การเก็บเกี่ยวและการจัดการ พบว่า เกษตรกรเก็บเกี่ยวผลผลิตในรอบปี เฉลี่ย 5.36 ครั้งต่อปี วิธีการสังเกตการเก็บเกี่ยวผลผลิต จากการนับอายุ สีของใบ ขนาดของต้น และความอ่อน-แก่ของใบ เก็บเกี่ยวผลผลิตโดยการถอนทั้งต้นติดราก มีวิธีการบรรจุหีบห่อผักซีฟรุ้ง เพื่อจำหน่าย โดยการมัดเป็นกำ กำละ 0.5 กิโลกรัม บรรจุถุงใส ถุงละ 5 กิโลกรัม ร้อยละ 98.4 จำหน่ายผักซีฟรุ้งแบบขายส่ง ร้อยละ 93.8 จำหน่ายผักซีฟรุ้งโดยพ่อค้าคนกลางท้องถิ่นมารับซื้อถึงแปลง

7) ต้นทุนการผลิตผักซีฟรุ้งในรอบปี 2566 (บาทต่อไร่) พบว่า เกษตรกรมี ต้นทุนจากการผลิตผักซีฟรุ้งเฉลี่ย 1,723.54 บาทต่อไร่ มีต้นทุนค่าเตรียมดิน เฉลี่ย 1,671.56 บาท ค่าเสื่อมโรงเรือน เฉลี่ย 2,057.11 บาท ค่าเมล็ดพันธุ์ เฉลี่ย 940.31 บาท ค่าปุ๋ย เฉลี่ย 2,534.84 บาท ค่าสารเคมีป้องกันกำจัดแมลง เฉลี่ย 410.78 บาท ค่าสารเคมีป้องกันกำจัดโรค เฉลี่ย 349.22 บาท และต้นทุนค่าจ้างแรงงานในการปลูกและเก็บผักซีฟรุ้ง เฉลี่ย 4,100.94 บาท

8) ผลผลิตในรอบปี 2566 พบว่า เกษตรกรมีผลผลิตผักชีฝรั่งรวมในรอบปี 2566 เฉลี่ย 4,546.88 กก/ไร่ มีราคาต่ำสุด ถุงละ (5 กิโลกรัม) เฉลี่ย 60.94 บาท ราคาสูงสุด ถุงละ (5 กิโลกรัม) เฉลี่ย 111.09 บาท และมีราคาเฉลี่ย ถุงละ (5 กิโลกรัม) เฉลี่ย 85.67 บาท เกษตรกรมีรายได้รวมจากการผลิตผักชีฝรั่งรอบปี 2566 เฉลี่ย 73,585.94 บาท

1.3.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร

1) **ด้านการผลิต** เกษตรกรมีปัญหาในด้านการผลิตภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดยประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหาในระดับมาก ได้แก่ ปุ๋ยเคมีราคาแพง ปัญหาในระดับปานกลาง ได้แก่ โรคแมลงศัตรูพืชรบกวน ผลกระทบจากภัยธรรมชาติ (น้ำท่วม พายุ ลูกเห็บตก) ปัญหาในระดับน้อย ได้แก่ สภาพพื้นที่ไม่เหมาะสม แหล่งน้ำไม่พอเพียง เมล็ดพันธุ์ราคาแพง ยังไม่มีมาตรฐานการผลิต และขาดทิศทางการพัฒนาการผลิตผักชีฝรั่งแบบยั่งยืน

2) **ด้านการตลาด** เกษตรกรมีปัญหาในด้านการตลาดภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหาในระดับปานกลาง ได้แก่ ราคาผลผลิตไม่มีเสถียรภาพ ขึ้นอยู่กับพ่อค้าคนกลาง และปริมาณผลผลิตไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ปัญหาในระดับน้อย ได้แก่ รูปแบบการจำหน่ายเป็นแบบผักสดอย่างเดียว ไม่สะดวกในการจำหน่ายผลผลิตแก่ผู้บริโภคโดยตรง ขาดความหลากหลายในช่องทางการจำหน่ายผลผลิต ขาดการโฆษณาประชาสัมพันธ์ แหล่งผลิต และขาดทิศทางการพัฒนาการตลาดผักชีฝรั่ง

3) **ด้านปัจจัยการผลิต** เกษตรกรมีปัญหาในด้านปัจจัยการผลิตภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหาในระดับปานกลาง ได้แก่ ขาดแคลนเงินทุน และค่าเช่าที่ดินมีราคาสูง ปัญหาในระดับน้อย ได้แก่ ขาดแคลนเครื่องมือและอุปกรณ์ใช้ทางการเกษตร และขาดความรู้ในเรื่องในการจัดการระบบน้ำในแปลง

4) **ข้อเสนอแนะ** เกษตรกรมีข้อเสนอแนะแนวทางเกี่ยวกับการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ สรุปดังนี้

(1) ส่งเสริมสนับสนุนการรวมกลุ่มเพื่อวางแผนการผลิต การเก็บเกี่ยว วางแผนการตลาด สร้างอำนาจในการต่อรองราคาผลผลิต

(2) ภาครัฐควรมีนโยบายชดเชยค่าเสียหาย และให้ความช่วยเหลือด้านเงินทุนในการฟื้นฟู อันเนื่องจากเหตุภัยธรรมชาติ

(3) ภาครัฐควรสนับสนุนหรือช่วยแก้ไขปัญหาในเรื่องราคาปุ๋ยแพง

(4) ภาครัฐและเอกชนควรมีนโยบาย และสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุน และพิจารณาสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำแก่เกษตรกร

1.3.4 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักซีฟรังของเกษตรกร

1) ระดับความรู้ที่ได้รับในการผลิตผักซีฟรังของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ระดับความรู้ที่ได้รับในระดับปานกลาง 9 ประเด็น ได้แก่ สภาพพื้นที่ การเตรียมดิน การเตรียมพันธุ์ การสร้างโรงเรือน การปลูก การดูแลรักษา การป้องกันกำจัดโรค และแมลงศัตรู การเก็บเกี่ยวผลผลิต และการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ระดับความรู้ที่ได้รับในระดับน้อย 1 ประเด็น ได้แก่ การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP)

2) ระดับความต้องการความรู้การผลิตผักซีฟรังของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ระดับความต้องการความรู้ในระดับมาก 4 ประเด็น ได้แก่ การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวผลผลิต การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว และการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ในระดับปานกลาง 6 ประเด็น ได้แก่ สภาพพื้นที่ การเตรียมดิน การเตรียมพันธุ์ การสร้างโรงเรือน การปลูก และการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรู

3) ความต้องการความรู้ผ่านช่องทางการส่งเสริมการผลิตผักซีฟรังของเกษตรกรผ่านช่องทางและวิธีการส่งเสริม พบว่า เกษตรกรต้องการความรู้ในระดับ ดังนี้

- (1) ต้องการความรู้ระดับมากที่สุด ผ่านวิธีการส่งเสริม ได้แก่ การศึกษาดูงาน
- (2) ต้องการความรู้ระดับน้อย ผ่านสื่อบุคคล ได้แก่ ทางราชการ ผ่านวิธีการส่งเสริม ได้แก่ การฝึกปฏิบัติ และการสาธิต
- (3) ต้องการความรู้ระดับน้อยที่สุด ได้แก่ ผ่านสื่อบุคคล ได้แก่ ทางเอกชน ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ โปสเตอร์ แผ่นพับ และคู่มือ ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ วิทยุ อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ และวิดีโอ และผ่านวิธีการส่งเสริม ได้แก่ การบรรยาย

1.3.5 แนวทางการส่งเสริมการผลิตผักซีฟรังของเกษตรกร

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ สรุปเป็นแนวทางการส่งเสริมการผลิตผักซีฟรังของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่เหมาะสมเกิดจากการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานราชการภาครัฐ ภาคเอกชน และนักส่งเสริม เพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ในการส่งเสริม 4 ด้าน ได้แก่

1) การจัดการด้านการผลิต สนับสนุนความรู้ในการวางแผนการผลิตผักซีฟรัง ตั้งแต่การปลูกจนถึงการตลาด สนับสนุนความรู้เรื่องการผลิตเมล็ดพันธุ์จากหลักวิชาการ สนับสนุนความรู้ในเรื่องในการจัดการระบบน้ำในแปลงและการสร้างโรงเรือนแบบยั่งยืน

2) การจัดการด้านคุณภาพผลผลิต มีการสนับสนุนความรู้เรื่องการจัดการโรคและแมลงที่สำคัญที่มีผลต่อการผลิตผักซีฟรัง สนับสนุนความรู้เรื่องการผลิตผักซีฟรังตามมาตรฐาน GAP หรือมาตรฐานอื่น มีการสนับสนุนความรู้ด้านเทคโนโลยีในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทุกระยะของการเจริญเติบโตเพื่อลดปัญหาในการจ้างแรงงานในการปลูกและเก็บเกี่ยว และให้ความรู้ในเรื่องของการ

บริหารจัดการการใช้ปัจจัยการผลิตเพื่อลดต้นทุนในการผลิต และสร้างเกษตรกรต้นแบบ แปลงเรียนรู้ในพื้นที่เพื่อเป็นพี่เลี้ยง คอยให้ความรู้ คำแนะนำในการส่งเสริมการผลิตผักซีฟรัง

3) *การจัดการด้านการตลาด* ส่งเสริมการรวมกลุ่มและพัฒนาเกษตรกรระดับให้เป็นกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ หรือสมัครเป็นสมาชิกร่วมกับกลุ่มแปลงใหญ่ มีการเชื่อมโยงเครือข่าย มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทุกระดับ ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด เพื่อให้เกษตรกรวิเคราะห์สถานการณ์การผลิต การตลาด และเป็นข้อมูลเพื่อการส่งเสริมการผลิตผักซีฟรัง เพื่อให้มีผลผลิตตรงตามความต้องการของตลาด การทำประชาสัมพันธ์ให้กับเกษตรกร เป็นการเพิ่มช่องทางตลาดอีกช่องทางหนึ่ง และสร้างกิจกรรมเชื่อมโยงให้ผู้รับซื้อและผู้ผลิตให้สามารถทำการค้าโดยตรงที่ไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง

4) *การจัดการด้านอื่น ๆ* ในเรื่องประสพภัยทางธรรมชาติ และขาดแคลนแหล่งเงินทุน สนับสนุนค่าชดเชยความเสียหายอันเกิดจากภัยธรรมชาติ การสร้างระบบเตือนภัยล่วงหน้า และการใช้พันธุ์ต้านทานที่ทนต่อภัยธรรมชาติเพื่อลดความเสียหายจากภัยธรรมชาติ

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่องแนวทางส่งเสริมการผลิตผักซีฟรังของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ปรากฏผลดังนี้

2.1 สภาพทั่วไปของเกษตรกรทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

2.1.1 *สภาพทางด้านสังคมของเกษตรกร* พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นหญิง เนื่องจากการปลูกผักซีฟรังต้องอาศัยความประณีต และใช้ประสบการณ์และเวลาในการดูแลรักษา แปลงปลูกพอสมควร จึงมักพบเกษตรกรเป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 54.61 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นลักษณะของเกษตรกรทั่วไปของวัยอายุดังกล่าวที่ต้องจบการศึกษาภาคบังคับในระดับประถมศึกษา เกษตรกรมีประสบการณ์การปลูกผักซีฟรังเฉลี่ย 9.92 ปี เมื่อเปรียบเทียบกับอายุเฉลี่ยของเกษตรกรแล้ว แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรปลูกผักซีฟรังมาเป็นเวลานาน และยังคงยึดอาชีพปลูกผักซีฟรังต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วราภรณ์ โฉมงาม และคณะ (2561) เรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ของเกษตรกรผู้ปลูกผักซีฟรังในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 54.89 ปี สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา มีประสบการณ์การปลูกผักซีฟรังเฉลี่ย 12.72 ปี ส่วนใหญ่เคยได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) เนื่องจากเกษตรกรเป็นกลุ่มบุคคลที่ปลูกผักซีฟรัง ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายของโครงการฝึกอบรม เกษตรกรเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร โดยเป็นกลุ่มสมาชิก ธ.ก.ส. พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการกู้เงินทุนมาใช้ในการผลิตผักซีฟรัง

เกินครึ่งหนึ่ง จาก ธกส. ซึ่งสะดวกกว่ากลุ่มหรือกองทุนอื่น ๆ และเกษตรกรบางส่วนมีตำแหน่งทางสังคม เป็นกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นบุคคลที่ขับเคลื่อนการรวมกลุ่มเกษตรกรได้เป็นอย่างดี

2.1.2 สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร พบว่า คราวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพทำนา มีขนาดพื้นที่ปลูกผักซีฝรั่งเฉลี่ย 4.58 ไร่ และเป็นของตนเอง เกษตรกรมีจำนวน สมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.33 คน มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนที่ใช้ในการผลิตผักซีฝรั่ง (รวมตนเอง) เฉลี่ย 2.00 คน มีการจ้างแรงงานนอกครัวเรือนเป็นการจ้างแบบชั่วคราว แสดงให้เห็นว่าขนาดพื้นที่ การผลิตผักซีฝรั่งของเกษตรกรขึ้นอยู่กับกำลังแรงงานในและนอกครัวเรือน ซึ่งต้องใช้แรงงานในการ ปลูกและเก็บเกี่ยวผลผลิตในรอบการผลิต ซึ่งต้องอาศัยการดูแลเอาใจใส่ที่ประณีต ซึ่งการผลิตผักซีฝรั่ง จึงเป็นการสร้างรายได้จากการใช้แรงงานในและนอกครัวเรือน เป็นการลดปัญหาจากการว่างงาน ในชนบทได้ และมีแหล่งเงินทุนที่สำคัญ คือ ธ.ก.ส. เนื่องจาก ธ.ก.ส. มีนโยบายสนับสนุนเกษตรกร อย่างหลากหลาย เช่น การให้สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำการพัฒนาเทคโนโลยี และนวัตกรรมทางการเกษตร และการสร้างเครือข่ายเกษตรกร สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถเข้าถึง แหล่งเงินทุนได้

2.2 สภาพการผลิตผักซีฝรั่งของเกษตรกร

เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกผักซีฝรั่งในพื้นที่นา ลักษณะดินที่ปลูกเป็นดินร่วนเหนียว เริ่มปลูกผักซีฝรั่งเดือนมกราคม ซึ่งสอดคล้องกับ กวิตา ศรีวรมย์ และคณะ (2556) ศึกษา สภาพการผลิต และความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักซีฝรั่งของเกษตรกรในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีสภาพการผลิตผักซีฝรั่ง ปลูกในพื้นที่นา สภาพดินร่วนเหนียว เว้นการปลูกซ้ำที่เดิม เริ่มในเดือนมกราคม และเกษตรกรปลูกผักซีฝรั่งตลอดปี เนื่องจากผักซีฝรั่งเป็น พืชที่ปลูกง่าย โตไวและการดูแลรักษาไม่ยากจนเกินไป

เกษตรกรนิยมปลูกพันธุ์ต้นใหญ่ เพราะว่า ต้นยิ่งโต จะได้น้ำหนักดี อีกอย่างผักซีฝรั่ง ไม่ว่าจะเป็ต้นเล็กหรือต้นใหญ่สามารถขายได้หมด ตลาดแต่ละที่ที่ต้องการไม่เหมือนกัน เกษตรกร เกือบทั้งหมด เก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เอง และมีอัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ เฉลี่ย 1.84 กก./ไร่ ซึ่งขัดแย้งกับ ผลการวิจัยของกวิตา ศรีวรมย์ และคณะ (2556) ศึกษา สภาพการผลิตและความต้องการการส่งเสริม การผลิตผักซีฝรั่งของเกษตรกรในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรใช้ พันธุ์พื้นเมืองปนกับพันธุ์ต้นใหญ่ ในอัตราเฉลี่ยไร่ละ 9.86 กิโลกรัม แสดงให้เห็นว่า ในการเลือกใช้พันธุ์ อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ ในด้านการผลิตผักซีฝรั่งยังคงแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ไม่มีอัตราที่แน่นอน และการพบข้อดีของศักยภาพผักซีฝรั่งของการใช้พันธุ์ผักซีฝรั่ง ซึ่งเกษตรกรสามารถเลือกใช้เมล็ดพันธุ์ ในการปลูกได้ง่าย และสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เอง

เกษตรกรมีการจัดการดินก่อนปลูกผักซีฝรั่ง โดยการเว้นการปลูกซ้ำที่เดิมในรอบ การปลูกถัดไป ทั้งนี้ เนื่องจากพบโรคโคนเน่า โรคไหม้ แมลงหริ้วขาวยาสูบ และหอยทาก ในแปลงปลูก เกษตรกรเตรียมแปลงปลูกโดยทำแปลงแบบยกร่องขนาด กว้าง 1.50 x ตามความยาวของพื้นที่ (เมตร) ใช้เสาไม้ไผ่ในการทำโรงเรือน หลังคาโรงเรือนปิดด้วยตาข่ายพรางแสงชนิด ร้อยละ 60 ปลูกผักซีฝรั่ง แบบหว่านแปลงเปียก โดยใช้แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นเอง (บ่อ สระ บาดาล) จัดทำระบบสปริงเกอร์ ความถี่ 2.67 ครั้งต่อสัปดาห์ มีการกำจัดวัชพืช ต่อบรรเทาการผลิต เฉลี่ย 2.72 ครั้งต่อสัปดาห์ ส่วนใหญ่ ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ มีเพียงบางส่วนใส่ปุ๋ยหมัก ร้อยละ 28.1 ในอัตราเฉลี่ย 62.50 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยคอกสด ร้อยละ 7.8 อัตราเฉลี่ย 78.57 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยชีวภาพ ร้อยละ 28.1 อัตราเฉลี่ย 50.53 กิโลกรัมต่อไร่ และปุ๋ยหมักชีวภาพ ร้อยละ 6.3 อัตราเฉลี่ย 50.0 กิโลกรัมต่อไร่ และเกษตรกรทั้งหมดมีการใส่ปุ๋ยเคมี ส่วนใหญ่ปุ๋ยสูตร 25-7-7 เฉลี่ย 68.82 กิโลกรัมต่อไร่ และยูเรีย เฉลี่ย 82.5 กิโลกรัมต่อไร่ เกษตรกร ร้อยละ 42.2 มีการใช้สารกำจัดวัชพืช เฉลี่ย 306.56 ซีซีต่อไร่ ร้อยละ 35.9 มีการใช้สารกำจัดศัตรูพืช เฉลี่ย 270.31 กรัมต่อไร่ และร้อยละ 25.0 มีการใช้สารชีวภัณฑ์ เฉลี่ย 170.31 กรัมต่อไร่ จากการสอบถาม เกษตรกรเพิ่มเติมทราบว่า เกษตรกรจะฉีดไตรโคโรเดอร์มาหรือยากำจัดเชื้อรา ป้องกันโรคโคนเน่า สาเหตุเพราะผักซีฝรั่งปลูกในโรงเรือนที่มีความชื้นสูงและพื้นที่บางส่วนพบเจอปัญหาภัยพิบัติ (น้ำท่วม) เป็นประจำทุก ๆ ปี จะผสมน้ำราดทั่วทั้งแปลงก่อนหว่านเมล็ด และหลังจากถอนต้นครั้งแรก เกษตรกร จะหว่านปุ๋ยอินทรีย์บำรุงต้นเล็กที่ยังไม่ได้ขนาดเก็บให้เจริญเติบโต รดน้ำเช้า - เย็น และหลังจากถอนต้น ขยายหมดแปลงแล้ว เกษตรกรจะนำหลังคาโรงเรือนออกหมด และตากดินใหม่ พอจะเริ่มปลูกผักซีฝรั่ง ชุดใหม่จะดำเนินการตีดินยกแปลง บำรุงดิน ใส่ปุ๋ยขี้วัว ขี้เป็ดคลุกให้ทั่ว หว่านปูนขาว และหว่าน เมล็ดพันธุ์ลงปลูกรุ่นต่อไป ซึ่งหากไม่ปฏิบัติจะทำให้ผลผลิตผักซีฝรั่งลดลง อันส่งผลต่อกำไรที่ควร จะได้รับเกษตรกรจึงพยายามหาวิธีการจัดการดินก่อนปลูกและการปฏิบัติดังกล่าวข้างต้น

เกษตรกรส่วนมากมีระยะเวลาเก็บเกี่ยวผลผลิตต่อบรรเทาการผลิตเฉลี่ย 5.36 ครั้งต่อปี โดยความเหมาะสมที่จะเก็บเกี่ยวได้นั้น เกษตรกรใช้วิธีการนับอายุ สังเกตสีของใบ ขนาดของต้น และความอ่อน-แก่ของใบ ใช้วิธีถอนทั้งต้นติดราก ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าเกษตรกร มีระยะเวลาในการเก็บเกี่ยวผลผลิตแตกต่างกัน การมีระยะเวลาในการเก็บเกี่ยวผลผลิตที่ยาวนานกว่าเป็นผลดีต่อเกษตรกร ในด้านการลงทุนที่ใช้ทุนปลูกครั้งเดียวในรอบการผลิต และสามารถทยอยเก็บผลผลิตขายได้ตลอด ฤดูกาลผลิต เกษตรกรจะเก็บเกี่ยวผลผลิตผักซีฝรั่งโดยถอนต้นโตไปจำหน่าย เหลือต้นเล็กไว้รอเก็บเกี่ยวครั้งต่อไป ตัดแต่งล้างรากให้สะอาดแล้ว บรรจุหีบห่อผักซีฝรั่งเพื่อจำหน่ายนำมามัดเป็นกำ กาละ 0.5 กิโลกรัม บรรจุถุงละ 5 กิโลกรัม จำหน่ายในรูปแบบขายส่งให้แก่พ่อค้าคนกลางท้องถิ่น มารับซื้อถึงแปลงตลอดจนไม่มีการแปรรูปผลผลิตผักซีฝรั่ง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยสภาพปัญหา ด้านตลาดผักซีฝรั่ง พบว่า เกษตรกรมีปัญหาระดับปานกลาง คือ ราคาผลผลิตไม่มีเสถียรภาพขึ้นอยู่กับ พ่อค้าคนกลาง และปริมาณผลผลิตไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และสอดคล้องกับ

ผลการวิจัยความต้องการส่งเสริมของเกษตรกร พบว่า ด้านการผลิตมีความต้องการระดับมาก ในเรื่อง การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวผลผลิต การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว รวมถึงการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ภาครัฐควรมีการส่งเสริมให้เกษตรกรเข้าใจในระบบการผลิตและการตลาด ควรรู้จักในการวางแผน การผลิต มีการรวมกลุ่มสร้างเครือข่ายด้านการตลาดและเชื่อมโยงวิสาหกิจชุมชน กลุ่มเกษตรกร แปลงใหญ่ ให้มีการพัฒนาต่อยอดตามสรรพคุณของผักซีฟรังให้เป็นผลิตภัณฑ์ เช่น ชา ยาหม่องสกัด และน้ำมันหอมระเหยจากผักซีฟรัง เพื่อเพิ่มช่องทางตลาด และกระตุ้นให้เกษตรกรศึกษาถึงปัญหาที่แท้จริง โดยใช้หลักการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในภายนอก เพื่อนำไปสู่ความต้องการแนวทางพัฒนาที่ครบถ้วนต่อไป

เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตผักซีฟรังในรอบปีการผลิต 2566 ต่อไร่ เฉลี่ย 1,723.54 บาท มีผลผลิตต่อไร่ เฉลี่ย 4,546.88 กิโลกรัมต่อไร่ จำหน่ายผลผลิตผักซีฟรังต่อถุง จำนวน 5 กิโลกรัม ได้ในราคาเฉลี่ย 85.67 บาท คิดเป็นกิโลกรัม 17.13 บาทต่อกิโลกรัม สร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรเฉลี่ย 73,585.94 บาทต่อไร่ ดังนั้น หากเปรียบเทียบผลตอบแทนโดยนำรายได้เฉลี่ยต่อไร่เทียบกับต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อไร่ พบว่า ผลตอบแทนเฉลี่ย 42.69 บาทต่อกิโลกรัม และเปรียบเทียบรายได้เฉลี่ยต่อไร่ กับผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ พบว่า รายได้จากผลผลิตผักซีฟรังเฉลี่ยกิโลกรัมละ 16.18 บาท แสดงให้เห็นว่า ผลกำไรจากการผลิตผักซีฟรังเฉลี่ย 26.51 บาทต่อกิโลกรัม ทั้งนี้ ในส่วนของต้นทุนการผลิตในเรื่องของการสร้างโรงเรือนในปีแรกไม่ได้นำมาคิด นำมาคิดแค่ค่าเสื่อมในการสร้างโรงเรือน ทำให้ต้นทุนในการผลิตผักซีฟรังค่อนข้างถูก จะเห็นได้ว่า การผลิตผักซีฟรังได้ผลตอบแทนที่ดี ผักซีฟรังจึงเป็นพืชชนิดหนึ่งที่ให้ผลตอบแทนคุ้มค่าที่จะลงทุน ถ้าหากเกษตรกรดูแลแปลงที่ดี การปลูกครั้งเดียวสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ ระยะเวลายาวตลอดทั้งปี ผักซีฟรังจึงสามารถเป็นพืชเศรษฐกิจชุมชน พืชทางเลือกในการส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกผักซีฟรังเพื่อเป็นการสร้างอาชีพเกษตรกร เสริมรายได้ เพื่อลดปัญหาความยากจนของเกษตรกรได้

2.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักซีฟรังของเกษตรกร

2.3.1 ด้านการผลิต เกษตรกรประสบปัญหาปุ๋ยเคมีราคาแพง ซึ่ง ปุ๋ยเคมีเป็นปัจจัยสำคัญในทุกๆระยะการเจริญเติบโตของการผลิตผักซีฟรัง ซึ่งสอดคล้องกับมุกดาร์ศมี สุวรรณพันธ์ และคณะ (2561) ศึกษา แนวทางส่งเสริมการผลิตพืชผักของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลปะหลาน อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า ประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหาในระดับมาก ได้แก่ ปุ๋ยเคมี สารเคมี เมล็ดพันธุ์มีราคาแพง รัฐบาลและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้เกษตรกรปรับตัวให้อยู่ได้ในภาวะที่ปุ๋ยเคมีราคาแพง โดยการให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการใช้ปุ๋ยเคมีอย่างมีประสิทธิภาพและไม่สิ้นเปลืองโดยเปล่าประโยชน์ รวมถึงมาตรการแก้ไขปัญหาปุ๋ยเคมีราคาแพงระยะกลางและระยะยาวของรัฐบาล ที่จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องต่อไปเพื่อการแก้ไขปัญหาปุ๋ยเคมีราคาแพงได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืนตลอดไป และยังประสบปัญหาเรื่องโรคแมลงศัตรูพืชที่รบกวน

เนื่องจากผักซีฝรั่งเป็นพืชที่มีโรคแมลงศัตรูพืชค่อนข้างมาก ซึ่งเกษตรกรบางส่วนจำเป็นต้องใช้สารเคมี เพื่อควบคุมการระบาดของโรค แมลงศัตรูพืช รวมถึงปัญหาผลกระทบจากภัยธรรมชาติ (น้ำท่วม พายุ ลูกเห็บตก) ซึ่งในช่วงภัยพิบัติ (น้ำท่วม) จะมาแบบไม่ทันตั้งตัว ซึ่งเป็นช่วงที่ราคาผลผลิตผักซีฝรั่ง มีราคาที่สูง ทำให้เกษตรกรเสียโอกาสในการได้รายได้ ควรส่งเสริมให้เกษตรกรมีการใช้พันธุ์ต้านทานต่อโรค ทนทานต่อภัยธรรมชาติ เช่น ทนทานต่อโรคพืช ศัตรูพืช และสภาพอากาศแปรปรวน จะช่วยให้เกษตรกร ลดความเสียหายจากภัยธรรมชาติ และการปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตผักซีฝรั่งให้เหมาะสมกับ สภาพพื้นที่และสภาพอากาศ จะช่วยให้เกษตรกรลดความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติ เช่น การปลูกผักซีฝรั่ง บนพื้นที่ที่มีความเสี่ยงน้อยต่อน้ำท่วม การช่วยเหลือเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากภัยธรรมชาติ เช่น การชดเชยค่าเสียหาย การให้ความช่วยเหลือด้านเงินทุน จะช่วยให้เกษตรกรสามารถฟื้นฟู ความเสียหายจากภัยธรรมชาติได้ นอกจากนี้ ภาครัฐควรมีนโยบายและมาตรการในการแก้ไขปัญหา ภัยธรรมชาติอย่างยั่งยืน

2.3.2 ด้านการตลาด เกษตรกรมีปัญหาด้านการตลาดในประเด็นเรื่องราคา ผลผลิตไม่มีเสถียรภาพขึ้นอยู่กับพ่อค้าคนกลาง และปริมาณผลผลิตไม่สอดคล้องกับความต้องการ ของตลาด เนื่องจากการปลูกผักซีฝรั่งต้องอาศัยความประณีต ใช้เวลาในการดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว ผลผลิต และการขายส่ง จนทำให้เกษตรกรไม่มีเวลาในการนำไปจำหน่ายปลีก เพราะยังต้องปฏิบัติ ภารกิจอื่น ถึงแม้ว่าเกษตรกรจะมีจุดซื้อขายผักซีฝรั่งทั้งปลีกและส่งในอำเภอก็ตามแต่พ่อค้าคนกลาง มารับถึงแปลงจะสะดวกต่อเกษตรกรมากกว่า ดังนั้น จึงควรมีการส่งเสริมให้มีการจัดตั้งเป็นกลุ่ม หรือจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน หรือเข้าร่วมเป็นสมาชิกกับกลุ่มแปลงใหญ่เพื่อเป็นการพัฒนาผักซีฝรั่ง ให้ครบวงจร ทั้งด้านการผลิต การตลาด การแปรรูปผลผลิตให้มีผลิตภัณฑ์จากผักซีฝรั่ง สร้างชื่อเสียง เป็นที่รู้จักของประชาชนทั่วไป

2.3.3 ด้านปัจจัยการผลิต เกษตรกรมีปัญหาด้านการขาดแคลนเงินทุน และค่าเช่าที่ดินมีราคาสูง ทำให้จำกัดความสามารถในการลงทุน เกษตรกรไม่สามารถลงทุนในปัจจัย การผลิตที่จำเป็น เช่น ที่ดิน แรงงาน การสร้างโรงเรือน เครื่องจักรกล ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง ส่งผลให้การผลิต ผักซีฝรั่งมีปริมาณลดลง การลงทุนปลูกผักซีฝรั่งทั้งระบบ หากต้องลงทุนใหม่ทุกอย่างในพื้นที่ 1 ไร่ ลงทุนประมาณ 2-3 หมื่น แต่ในรุ่นต่อไปจะถูกลง ซึ่งสอดคล้องกับสรธน ธิติสุทธิ และพุมิสรณ์ ศรีศรี (2564) ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการรับการส่งเสริมการปลูกผักอินทรีย์ของเกษตรกร ในตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัญหา อุปสรรค ของเกษตรกร เกี่ยวกับการส่งเสริมการปลูกผักอินทรีย์ ได้แก่ มีพื้นที่ทำการเกษตรน้อยส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เช่า การใช้สารเคมีสะดวกรวดเร็วกว่า ขาดแหล่งทุนและปัจจัยในการทำการเกษตรอินทรีย์ ขาดความรู้ ในการทำเกษตรอินทรีย์และหน่วยงานที่เข้าไปส่งเสริมขาดการติดตามให้คำแนะนำอย่างต่อเนื่อง และเกษตรกรเสนอแนะว่าโครงการส่งเสริมที่จัดขึ้นควรมีการประชาสัมพันธ์และชี้ให้เห็นประโยชน์ ที่เกษตรกรจะได้รับควรสนับสนุนปัจจัยการผลิตแก่เกษตรกร และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรมีการติดตาม งานอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง

2.4 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักซีฝรั่งของเกษตรกร

2.4.1 ระดับความรู้ที่ได้รับในการผลิตผ่านช่องทางและวิธีการส่งเสริม

เกษตรกรระดับความรู้ที่ได้รับในการผลิตผักซีฝรั่ง พบว่า ระดับความรู้ที่ได้รับในระดับปานกลาง ในประเด็น สภาพพื้นที่ การเตรียมดิน การเตรียมพันธุ์การสร้างโรงเรือน การปลูก การดูแลรักษา การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรู การเก็บเกี่ยวผลผลิต และการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ระดับความรู้ที่ได้รับในระดับน้อย ในประเด็น การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP)

2.4.2 ระดับความต้องการความรู้ในการผลิตผ่านช่องทางและวิธีการส่งเสริม

เกษตรกรระดับความต้องการความรู้ในการผลิตผักซีฝรั่งพบว่า ระดับความต้องการความรู้ในระดับมาก ในประเด็น การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวผลผลิต การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ในระดับปานกลาง ในประเด็น สภาพพื้นที่ การเตรียมดิน การเตรียมพันธุ์ การสร้างโรงเรือน การปลูก และการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรู

2.4.3 ความต้องการความรู้ในการผลิต ผ่านช่องทางและวิธีการส่งเสริม

เกษตรกรต้องการความรู้ในการผลิตผักซีฝรั่งในระดับมากในประเด็น การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวผลผลิต การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว และการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ซึ่งสอดคล้องกับ สุภาวดี ขำอิม และคณะ (2562) ศึกษา การส่งเสริมการปลูกผักในโรงเรือนของเกษตรกรในจังหวัด นครปฐม ผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรมีปัญหาในระดับปานกลาง 5 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาด้านการบำรุงรักษา เกษตรกรยังขาดความรู้ ในการวางระบบน้ำในโรงเรือน ความรู้เรื่องการจัดการศัตรูพืช ต้นทุนในการวางระบบน้ำสูง การใช้ปุ๋ยการปรับปรุงดิน และความรู้เรื่องแมลงศัตรูพืชและศัตรูธรรมชาติการเก็บเกี่ยวผลผลิต/การดูแลหลังการเก็บเกี่ยวเกษตรกรยังขาดความรู้เรื่องการคัดแยกเกรดผลผลิต ด้านการจำหน่าย มีปัญหาเกี่ยวกับการขอรับรองมาตรฐานสินค้า (GAP, เกษตรอินทรีย์) และช่องทางการจำหน่าย/ตลาด ด้านความรู้ความเข้าใจการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) เกษตรกรมีปัญหา ในการบันทึกข้อมูลและตามสอบความไม่สม่ำเสมอในการจดบันทึกของข้อมูลการปฏิบัติงานในฟาร์ม

สื่อบุคคล เกษตรกรต้องการสื่อบุคคลในระดับน้อยในทุกประเด็น ได้แก่ หน่วยงานราชการมากที่สุด เนื่องจากหน่วยงานราชการเข้าถึงเกษตรกรได้โดยตรง และให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่เกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นผู้ประสานงานระหว่างเกษตรกรกับหน่วยงานราชการและภาคเอกชน ยังช่วยให้สามารถเข้าถึงการช่วยเหลือจากภาครัฐได้รวดเร็วเกษตรกรให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า เนื่องจากเจ้าหน้าที่เข้ามาสนับสนุนในบางพื้นที่ เช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มวิสาหกิจชุมชน และกลุ่มแปลงใหญ่ ทำให้เกษตรกรบางส่วนยังขาดโอกาสในการเข้าถึงสื่อบุคคลจากหน่วยงานราชการ ในการเสริมสร้างโอกาส เพื่อให้เกษตรกรเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ต่อไป

สื่อสิ่งพิมพ์ เกษตรกรต้องการในระดับน้อยที่สุดทุกประเด็น ได้แก่ โปสเตอร์ แผ่นพับ และคู่มือ ตามลำดับ โดยเกษตรกรส่วนใหญ่อ่านหนังสือไม่ถนัดประกอบกับเป็นกลุ่มเกษตรกรที่มีอายุ เข้าสู่วัยสูงวัยจึงไม่สะดวกต่อการอ่านสื่อสิ่งพิมพ์ แต่ก็มีบางกลุ่มที่เป็นส่วนน้อยยังคงให้ความสนใจกับสื่อสิ่งพิมพ์ เพราะสื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อที่เข้าถึงง่ายและสะดวก สามารถพกพาได้ นอกจากนี้ สื่อสิ่งพิมพ์ใช้ภาษาที่กระชับ ไม่ซับซ้อน เข้าใจได้ง่าย ทำให้เกษตรกรอ่านและเข้าใจสารได้อย่างรวดเร็ว

สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ภาพรวมเกษตรกรต้องการในระดับน้อยที่สุดทุกประเด็น ได้แก่ วิทยุ อินเทอร์เน็ต โทรทัศน์ และวิดีโอ ตามลำดับ โดยสื่อวิทยุต้องการมากที่สุด เนื่องจากวิทยุเป็นสื่อที่เข้าถึงง่ายและสะดวก สื่อเหล่านี้ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของเกษตรกร เกษตรกรสามารถรับฟังวิทยุได้ทุกที่ทุกเวลา ยิ่งในช่วงเวลาเช้าตรู่จะมีรายการเกี่ยวกับการเกษตรที่ให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ในด้านการเกษตรอย่างครบถ้วน ในส่วนอินเทอร์เน็ต โทรทัศน์ และวิดีโอ เป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงเกษตรกรได้เป็นจำนวนมากได้อย่างรวดเร็วและทันท่วงที ซึ่งไม่สอดคล้องกับเชติพงษ์ ชีระจิตต์ และรพี ดอกไม้เทศ (2561) ศึกษา รูปแบบการส่งเสริมการเกษตรและความต้องการในการพัฒนาการผลิตหน่อไม้ฝรั่งของเกษตรกร อำเภอคำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับการส่งเสริมการปลูกหน่อไม้ฝรั่งจากผู้นำ หรือเกษตรกรผู้นำในชุมชน โดยมีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนได้เข้าไปให้ความรู้บ้าง แต่ไม่มากนัก ซึ่งเมื่อพิจารณาในประเด็นของการใช้สื่อในการส่งเสริม พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับสื่อผ่านทางโทรทัศน์ และสื่อสิ่งพิมพ์มากที่สุด

วิธีการส่งเสริม เกษตรกรต้องการการศึกษาดูงานในระดับมากที่สุดทุกประเด็น สืบเนื่องจากการปลูกผักซีฝรั่งต้องอาศัยความประณีต ใช้ประสบการณ์และเวลาในการดูแลรักษา แปลงปลูก การศึกษาดูงานการปลูกผักซีฝรั่ง ในพื้นที่จริง เพื่อนำมาปฏิบัติจริงในพื้นที่การผลิตผักซีฝรั่งของตนเองให้เป็นการค้าหรือเป็นพืชรายได้เสริมในช่วงหลังนาได้ หรือช่วงที่เว้นว่างจากการทำการเกษตรในรอบปี และเกษตรกรต้องการวิธีการส่งเสริมการฝึกปฏิบัติ และการสาธิตตามลำดับ ในระดับน้อย และการบรรยาย ในระดับน้อยที่สุด เป็นการผลักดันการผลิตผักซีฝรั่งพืชที่สร้างรายได้แก่ครัวเรือนเกษตรกรได้ดี เป็นพืชที่ตลาดมีความต้องการอย่างสม่ำเสมอ มีตลาดรองรับในอำเภอ

2.5 แนวทางการส่งเสริมการผลิตผักซีฝรั่งของเกษตรกร

จากการศึกษาวิเคราะห์เนื้อหา สรุปแนวทางการส่งเสริมการผลิตผักซีฝรั่งของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอห้วยสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมบูรณาการร่วมกับภาครัฐและเอกชน ดำเนินการในประเด็นต่างๆ ดังนี้

2.5.1 การจัดการด้านการผลิต

1) ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนความรู้การผลิตผักซีฝรั่ง สนับสนุนความรู้การวางแผนการผลิตพืชเพื่อจัดทำปฏิทินการผลิตผักซีฝรั่ง สนับสนุนความรู้การผลิต

เมล็ดพันธุ์ตามหลักวิชาการเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เองและจำหน่ายได้ สนับสนุนเกษตรกรเข้าร่วมโครงการพัฒนาศักยภาพกระบวนการผลิต กิจกรรมส่งเสริมการปลูกพืชหลากหลาย ของกรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อเป็นพืชทางเลือกเศรษฐกิจชุมชนในการสร้างอาชีพเกษตรกรได้

2) *ปัจจัยในการผลิตราคาสูง* เช่น ปุ๋ยเคมี ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แนะนำให้เกษตรกรเข้าร่วมโครงการปุ๋ยเคมีที่รัฐให้การสนับสนุน ส่งเสริมให้เกษตรกรสร้างเครือข่ายให้เกิดการรวมกลุ่มจะช่วยให้เกษตรกรสามารถต่อรองราคาปัจจัยการผลิตได้ดีขึ้น

3) *ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง* สนับสนุนความรู้ในเรื่องในการจัดการระบบน้ำในแปลงอย่างถูกต้องและเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ให้มีน้ำที่มีประสิทธิภาพสูงสุด และสนับสนุนความรู้ในการสร้างโรงเรือน เช่น หลังคาโรงเรือน ตาข่ายพรางแสงแบบยั่งยืนเพื่อประโยชน์ต่อการผลิตผักสีฝรั่งในโรงปิดไป

2.5.2 การจัดการด้านคุณภาพผลผลิต

1) *ภาครัฐและเอกชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง* สนับสนุนในการถ่ายทอดความรู้ในเรื่องการป้องกันโรคแมลงศัตรูพืชบริเวณผักสีฝรั่ง รวมถึงการป้องกันและกำจัดอย่างถูกวิธี และเหมาะสม มีการติดป้ายแจ้งเตือนการระบาดในแปลง ป้องกันการแพร่กระจายไปสู่แปลงอื่น เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการผลิตและเพิ่มผลผลิตให้กับเกษตรกรการสร้างศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (เครือข่าย) ในหมู่บ้านคอยให้คำแนะนำปรึกษาแก่เกษตรกรได้อย่างถูกวิธีในเบื้องต้น

2) *ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง* ให้ความรู้และจัดอบรม หลักสูตรการอบรมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร (GAP) เพื่อพัฒนาความรู้ในด้านการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และการสร้างผลผลิตที่มีคุณภาพแก่เกษตรกรผู้ผลิตผักสีฝรั่ง มีการสนับสนุนความรู้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทุกระยะของการเจริญเติบโต เพื่อลดปัญหาในการจ้างแรงงานในการปลูกและเก็บเกี่ยว รวมถึงการใช้ปัจจัยการผลิตเพื่อลดต้นทุนในการผลิตและสร้างเกษตรกรต้นแบบแปลงเรียนรู้ในพื้นที่ เพื่อเป็นพี่เลี้ยงคอยให้ความรู้ คำแนะนำ ตลอดจนการส่งเสริมการผลิตผักสีฝรั่งเพื่อการค้า

3) *ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง* ส่งเสริมให้เกษตรกรสร้างเครือข่ายให้เกิดการรวมกลุ่มจะช่วยให้เกษตรกรสามารถต่อรองราคาปัจจัยการผลิตได้ดีขึ้น การใช้สารชีวภัณฑ์แทนสารเคมี การจัดการดิน และน้ำอย่างเหมาะสม และส่งเสริมทำปุ๋ยชีวภาพให้กับเกษตรกรในพื้นที่ในการใช้ปุ๋ยเคมีตามค่าการวิเคราะห์ดิน

2.5.3 การจัดการด้านการตลาด

1) *ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรเกิดการรวมกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่* หรือสมัครเป็นสมาชิกร่วมกับกลุ่มแปลงใหญ่ผักสีฝรั่ง เพื่อให้เกษตรกรสามารถแข่งขันในตลาดได้ดี เพิ่มอำนาจต่อรอง เพิ่มโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุน การรวมกลุ่มเกษตรกรจะช่วยให้เกษตรกรสามารถ

เข้าถึงตลาดได้ง่ายขึ้น เช่น การตกลงซื้อขายภายในกลุ่มแปลงใหญ่ ผ่านตัวแทนจำหน่าย และการจัดทำสัญญาซื้อขาย สอดคล้องกับเป้าประสงค์กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ คือ เกษตรกรมีความเข้มแข็ง มีรายได้ และอาชีพที่มั่นคง สามารถพึ่งพาตนเองได้

2) สนับสนุนให้เกษตรกรและผู้รับซื้อมีโอกาสได้พบกันโดยตรง ผ่าน การจัดเวที แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างเกษตรกรและผู้รับซื้อ เพื่อวิเคราะห์การตลาดและการผลิตทำให้ทราบถึงสถานการณ์ด้านการตลาดและการผลิต เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการผลิต ตรงกับความ ต้องการของตลาดทั้งในและนอกพื้นที่ ตอบสนองความต้องการการบริการและสนับสนุนในเรื่องข้อมูล เกี่ยวกับผู้รับซื้อผักซีฟรัง สอดคล้องกับยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี (2560 - 2579) ยุทธศาสตร์ที่ 3 เพิ่มความสามารถในการแข่งขันภาคการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม

3) ภาครัฐและเอกชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมและสนับสนุน การเพิ่มมูลค่าสินค้า เช่น พัฒนาผลิตภัณฑ์ สร้างแบรนด์ และประชาสัมพันธ์ การตลาดออนไลน์ เช่น ผ่านแพลตฟอร์มของหลายหน่วยงานที่สนับสนุนสินค้าเกษตร เพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายอีกช่องทางหนึ่ง

2.5.4 ด้านการจัดการอื่น ๆ

1) ประชาสัมพันธ์การขึ้นทะเบียนเกษตรกร ถึงแม้ว่าผักซีฟรังจะไม่ได้เป็นพืชเศรษฐกิจที่ได้รับการชดเชยค่าประกันรายได้ แต่หากเกิดภัยพิบัติเกษตรกรจะได้รับการสนับสนุน ค่าชดเชยความเสียหายอันเกิดจากภัยธรรมชาติหากได้มีการขึ้นทะเบียนเกษตรกรไว้ แนะนำให้เกษตรกรใช้พันธุ์ที่ทนต่อทุกสภาพแวดล้อม

2) วิธีการส่งเสริม โดยการการศึกษาดูงาน การฝึกปฏิบัติ และการสาธิต ผ่านช่องทางการส่งเสริมทางสื่อบุคคล ได้แก่ หน่วยงานราชการ เพื่อเป็นแนวทางให้เกษตรกรนำไปปฏิบัติ ในการปลูกผักซีเป็นการค้า สร้างอาชีพอีกช่องทางหนึ่ง เพิ่มขีดความสามารถในการผลิตเมล็ดพันธุ์ผักซีฟรัง ใช้เองและเพื่อจำหน่ายเป็นการค้า สำหรับเกษตรกรสนใจปลูกผักซีฟรังเป็นอาชีพหลักเพื่อการพัฒนา ศักยภาพสามารถขอการรับรองมาตรฐาน GAP พืช จากกรมวิชาการเกษตรได้ โดยหน่วยงานราชการ ให้การสนับสนุนความรู้ในการการผลิต การวางแผนการผลิต และการผลิตเมล็ดพันธุ์ตามหลักวิชาการ จัดโครงการศึกษาดูงานแปลงตัวอย่างในพื้นที่จากแปลงที่ปฏิบัติจริงในทุกขั้นตอนทุกระบวนการ และทุกระยะการเจริญเติบโต เกษตรกรสามารถวางแผนการผลิต บริหารจัดการโรคและแมลงศัตรูพืช ได้อย่างถูกต้อง มีการบริหารจัดการปัจจัยการผลิต มีการปรับปรุงบำรุงดินที่เหมาะสม มีการผลิต และใช้สารชีวภัณฑ์เพื่อจัดการและควบคุมโรคและแมลง การใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน เพื่อลดต้นทุน การผลิต เกิดการวางแผนการผลิตผักซีฟรังเพิ่มมากขึ้น และเกิดรวมกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่พัฒนาสู่การเป็นกลุ่มเกษตรแบบแปลงใหญ่หรือร่วมเป็นสมาชิกแปลงใหญ่ เชื่อมโยงเครือข่าย มีแผนการผลิต สอดคล้องกับความต้องการของตลาด เชื่อมโยงให้ผู้ผลิตกับผู้ซื้อให้สามารถทำการค้าโดยตรงที่ไม่ผ่าน

พ่อค้าคนกลาง และมีรายได้เพิ่มจากการผลิตเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพจำหน่าย เกิดแรงจูงใจในการส่งเสริมการผลิตผักซีฟรังเป็นอาชีพในครัวเรือนให้แก่เกษตรกรต่อไป

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาแนวทางส่งเสริมการผลิตผักซีฟรังของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อให้เกษตรกรผลิตผักซีฟรังเป็นอาชีพหลักได้ มีแผนการผลิตที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ตลอดจนเกษตรกรสามารถพัฒนาตนเองเพิ่มมูลค่า และสร้างความยั่งยืนในอาชีพเกษตรกรได้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

3.1.1 ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร

1) เกษตรกรควรวางแผนการผลิตผักซีฟรังให้รอบคอบเพื่อลดความเสี่ยงในเรื่องการตลาด การปลูกต้องอาศัยความประณีต ประสิทธิภาพ และเวลาในการดูแลรักษาแปลงปลูกพอสมควร เนื่องจากการลงทุนผลิตผักซีฟรังในครั้งแรกทั้งระบบจะค่อนข้างสูง แต่ในรุ่นต่อไปจะถูกลงหากมีฝีมือปลูกในรุ่นแรกสามารถคืนทุนได้ และอีกอย่างสามารถเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ปลูกเองและผลิตขายได้อีกช่องทางหนึ่ง หากเกษตรกรวางแผนปลูกหลาย ๆ รุ่น ก็จะมีผลผลิตเก็บเกี่ยวได้ตลอดทั้งปี

2) เกษตรกรควรใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินตามความต้องการของพืช เป็นการประหยัดปุ๋ยและสามารถลดต้นทุนการผลิตได้

3) ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีปัญหาราคาผลผลิตไม่มีเสถียรภาพขึ้นอยู่กับพ่อค้าคนกลาง เนื่องจากเกษตรกรมีวิธีการขายผ่านพ่อค้าคนกลางโดยส่งชื่อล่วงหน้าวันต่อวันกับเกษตรกรผู้ผลิตโดยตรงตามราคาและปริมาณผลผลิตที่ตกลงกันไว้ เพื่อเป็นการป้องกันผลผลิตตกค้างในแปลง ควรส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มหรือเข้าร่วมเป็นสมาชิกกับกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ผักในพื้นที่เกษตรกรมีตลาดเพิ่มมากขึ้น เกิดการพัฒนาศักยภาพและสามารถต่อรองราคาได้ ส่งผลให้เกษตรกรได้รับราคาผลผลิตที่สูงขึ้น

4) ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรประสบปัญหาภัยทางธรรมชาติ ส่งผลให้ผลผลิตเสียหายในช่วงที่ผลผลิตมีราคาแพงกระทบต่อรายได้ ดังนั้น เกษตรกรต้องใช้พันธุ์ที่ทนต่อน้ำท่วมที่สามารถปรับตัวต่อสภาพอากาศที่แปรปรวนได้ หรือวางแผนการผลิตหลีกเลี่ยงพื้นที่น้ำท่วมฉับพลัน จะช่วยให้เกษตรกรลดความเสียหายจากภัยธรรมชาติได้ ส่งเสริมให้เกษตรกรให้ความสำคัญกับการขึ้นทะเบียนเกษตรกรทุกรอบการปลูก ในกรณีเกิดความเสียหาย จะได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐ เพื่อเป็นการเยียวยาให้เกษตรกรฟื้นฟูความเสียหายจากภัยธรรมชาติได้

3.1.2 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่พบโรคโคนเน่าทั้งหมด เกิดจากเชื้อราในดิน หากพบการระบาดในแปลงสร้างความเสียหายต่อผลผลิตเป็นอย่างมาก หน่วยงานราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เพื่อถ่ายทอดความรู้การใช้สารชีวภัณฑ์ ให้เกษตรกรสามารถผลิตเชื้อราไตรโครเดอมาไว้ใช้เองได้ คำนึงถึงความปลอดภัยมากกว่าการใช้สารเคมี แนะนำการป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่ถูกต้องเหมาะสม จะช่วยให้เกษตรกรลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต และปลอดภัยต่อผู้บริโภคเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

2) ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรประสบปัญหาภัยทางธรรมชาติ หน่วยงานราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมให้เกษตรกรวางแผนการผลิต เพื่อหลีกเลี่ยงผลผลิตออกสู่ตลาดในช่วงเสี่ยงต่อการเกิดภัยพิบัติ และประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรเห็นถึงความสำคัญของการขึ้นทะเบียนเกษตรกรเพื่อให้ได้รับการช่วยเหลือจากภาครัฐ

3) ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรต้องการการส่งเสริมความรู้ในด้านการดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวผลผลิต การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว และการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) หน่วยงานราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนองค์ความรู้และฝึกอบรมเกษตรกร เข้าสู่การเตรียมความพร้อมสู่การขอรับรองมาตรฐาน GAP พืช

4) ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรต้องการส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งผ่านหน่วยงานราชการ โดยการทำศนศึกษาดูงาน ดังนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่ม เช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ เพื่อจัดกิจกรรมศึกษาดูงานการปลูกผักชีฝรั่งเป็นการค้า ให้เกษตรกรได้เห็นตัวอย่างการปฏิบัติจริงจากพื้นที่จริง เกษตรกรได้รับความรู้ พัฒนาศักยภาพผลผลิต นำไปปฏิบัติในพื้นที่ของตนเองและเกิดความยั่งยืนในอาชีพต่อไป

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) การวิจัยครั้งนี้ยังขาดการสอบถามในเรื่องต้นทุนการสร้างโรงเรือนและระบบน้ำ หากมีการวิจัยในครั้งต่อไป ควรเพิ่มในประเด็นเหล่านี้ จะทำให้การวิจัยสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

2) ควรมีการวิจัยการส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผักชีฝรั่งทางการค้าต่อไป

3) ควรมีการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการแปรรูปผักชีฝรั่ง พัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อใช้ในการส่งเสริมเกษตรกรต่อไป

4) ควรมีการวิจัยและศึกษาตลาดผักชีฝรั่ง เช่น การศึกษาความต้องการของตลาด เพื่อวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับตลาด

5) ควรมีการวิจัยและศึกษาเรื่องการผลิตเมล็ดพันธุ์ผักชีฝรั่งไว้ใช้เอง เพื่อใช้ในการส่งเสริมเกษตรกรต่อไป

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยศรี

ศรีนครินทรวิโรฒราชภัฏวชิราวุธวิทยาลัย

บรรณานุกรม

- กวิตา ศรีธรรมย์. (2556). สภาพการผลิตและความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร
ในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม [วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช]. Sukhothai Thammathirat Open University
Intellectual Repository. <https://ir.stou.ac.th/handle/123456789/1902>
- กรมวิชาการเกษตร. (2565, 25 ธันวาคม). ข้อมูลการส่งออกสินค้าเกษตร ปี 2564.
https://www.doa.go.th/ard/?page_id=7381
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2566, 21 ธันวาคม). การขึ้นทะเบียนและปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร
ประจำปี 2566. https://farmer.doae.go.th/plants_detail/plants_report_64/report_area_type64_select
- จินดา ขลิบทอง. (2563). แนวคิดสร้างสรรค์ในการบริหารและการสื่อสารเพื่อการส่งเสริม
และพัฒนาการเกษตร. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการบริหารและการสื่อสารเพื่อการ
ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร* (หน่วยที่ 8, น. 50-60). สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ. (2564). เทคนิค วิธีการ การสื่อสารในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร.
ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการบริหารและการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร*
(หน่วยที่ 5, น. 4-14). สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ชุตติกาญจน์ คำนา. (2557). การดำเนินงานตามระบบส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ของนักวิชาการส่งเสริม
การเกษตรเขตที่ 6 กรมส่งเสริมการเกษตร [วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- เชิดพงษ์ ชีระจิตต์ และรพี ดอกไม้เทศ. (2561). รูปแบบการส่งเสริมการเกษตรและความต้องการ
ในการพัฒนาการผลิตหน่อไม้ฝรั่งของเกษตรกร อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม.
วารสารเกษตรและการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 1(2), 116-120.
<https://li02.tci-thaijo.org/index.php/JASM/article/view/21/22>
- ชรัญญา สุวรรณเสวีรักษ์ และเก็จวลี ศรีจันทร์. (2564). รูปแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทาน
และรูปแบบการตลาด พืชผักปลอดภัยที่เหมาะสมสำหรับเกษตรกร อำเภอแม่แจ่ม
จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้*, 4(1), 83-98
<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/SASAJ/article/view/243111>

ตลาดไท (2566, 22 ธันวาคม). ราคาขายส่งผักชีฝรั่ง ปี 2566.

<https://talaadthai.com/products/culantro-9674-2386>.

ธีระพงศ์ ฤทธิโชค. (2547). *สภาพการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร :กรณีศึกษาอำเภอปรือ*

จังหวัดมหาสารคาม [วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต]. ไม่ระบุสถานศึกษา เผยแพร่

โดยกรมส่งเสริมการเกษตร. https://tar.arda.or.th/preview/item/W7XFxt_WhOGQToVZOGper

พัฒนา สุขประเสริฐ. (2557). *ศาสตร์เพื่อการส่งเสริมการเกษตร เล่ม 1 (หลักการ รูปแบบ กลยุทธ์)*.

(น. 35). ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์บางเขน.

เพทาย กาญจนเกษร, อุดลย์รัตน์ แคล้วตลาด, สุภัก แสงทวี และศิริจันทร์ อินทร์น้อย. (2557).

โครงการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตพืชผักเพื่อการส่งออก: รายงานผลงาน

เรื่องเต็มการทดลองที่สิ้นสุด. ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนครปฐม.

พุดิสรรค์ เครือคำ, พหล ศักดิ์คะทัศน์, สายสกุล พองมูล และกังสดาล กนกหงส์. (2561).

ความต้องการในการส่งเสริมปลูกพืชสวนครัวพื้นบ้านแบบล้านนา ของเกษตรกร

ในพื้นที่อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร*

มหาวิทยาลัยแม่โจ้, 37(1), 64-72. [https://li01.tci-thaijo.org/index.php/](https://li01.tci-thaijo.org/index.php/MJUN/article/view/242058)

[MJUN/article/view/242058](https://li01.tci-thaijo.org/index.php/MJUN/article/view/242058)

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์. (2563). *แนวคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร.*

ใน ประมวลสาระชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา. (หน่วยที่ 4, น. 4-17).

สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

_____. (2564). *แนวคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร. ใน ประมวลสาระ*

ชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา. (หน่วยที่ 4, น. 4-19).

สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

มุกดาร์ศม์ สุวรรณพันธ์. (2561). *แนวทางส่งเสริมการผลิตพืชผักของเกษตรกรในพื้นที่*

ตำบลปะหลาน อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม. [วิทยานิพนธ์

ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช].

Sukhothai Thammathirat Open University Intellectual Repository.

[https://www.stou.ac.th/thai/grad_stdy/Masters/%E0%B8%9D%E0%B8%AA%](https://www.stou.ac.th/thai/grad_stdy/Masters/%E0%B8%9D%E0%B8%AA%E0%B8%AA/research/9th/FullPaper/ST/Poster/P-)

[E0%B8%AA/research/9th/FullPaper/ST/Poster/P-](https://www.stou.ac.th/thai/grad_stdy/Masters/%E0%B8%9D%E0%B8%AA%E0%B8%AA/research/9th/FullPaper/ST/Poster/P-)

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. (พิมพ์ครั้งที่ 2).*

นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

- วราภรณ์ โฉมงาม, พัฒนา สุขประเสริฐ, ศิรส ทองเชื้อ และณัฐพล เดชภูมิ. (2561). ปัจจัยที่มี
ความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP)
ของเกษตรกรผู้ปลูกผักชีฝรั่งในจังหวัดนครสวรรค์. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัย
นราธิวาสราชนครินทร์* 13(2), 354-371. [https://li01.tci-thaijo.org/
index.php/pnujr/article/view/245032/171535](https://li01.tci-thaijo.org/index.php/pnujr/article/view/245032/171535)
- ศุภางค์ ทิพย์พิทักษ์. (2544). การจำแนกลักษณะทางพฤกษศาสตร์ผักชีฝรั่ง. ใน *เอกสารประกอบการ
สอนวิชา ชว 210 พฤกษศาสตร์* (หน้า 35). มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ศิริพร คล้ายเจริญ. (2560, 23 พฤศจิกายน). การปลูกผักชีฝรั่ง. *มติชน*.
https://www.matichon.co.th/news-monitor/news_742211.
- สิริรัตน์ แสนรงค์, กวี สุจิตฺติ, วิชาญ อมรากุล และพีระศักดิ์ ฉายประสาท. (2556). โรคผักชีฝรั่ง
และการแพร่กระจายในพื้นที่ปลูกตำบลตะเคียนเลื่อน อำเภอเมืองนครสวรรค์
จังหวัดนครสวรรค์. *วารสารวิทยาศาสตร์เกษตร มหาวิทยาลัยนเรศวร* 49(3), 160-166.
https://www.agi.nu.ac.th/?page_id=4759
- สุขาระ (2560, 16 พฤษภาคม). *สรรพคุณผักชีฝรั่ง เพื่อปรับปรุงกลิ่นรสอาหาร*.
<https://muslim4health.or.th/blog-detail.php?id=38#:~:text=>
- สุภาวดี ขำอิม. (2562). *การส่งเสริมการปลูกผักในโรงเรียนของเกษตรกรในจังหวัดนครปฐม*
[วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช].
Sukhothai Thammathirat Open University Intellectual Repository.
<https://ir.stou.ac.th/handle/123456789/10144>
- สรณ ธิติสุทธิ และพุดิสสรร์ เครือคำ. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการรับการส่งเสริม
การปลูกผักอินทรีย์ของเกษตรกร ในตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่.
วารสารวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้, 36(3), 86-95.
<https://li01.tci-thaijo.org/index.php/MJUN/article/view/232968/159616>
- สำนักงานเกษตรอำเภอหล่มสัก. (2566). *แผนพัฒนาการเกษตรอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์
ปี 2566-2570 ฉบับทบทวน ปี 2566*. หน้า 1-14.
- อนุวัฒน์ อยู่สงค์. (2562). *การส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยของเกษตรกร ในอำเภอนครชัยศรี
จังหวัดนครปฐม*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช].
Sukhothai Thammathirat Open University Intellectual Repository.
<https://ir.stou.ac.th/handle/123456789/10127>

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัย

สุโขทัยธรรมมาธิราช

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง แนวทางส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร

ในพื้นที่อำเภอห้วยสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

แบบสัมภาษณ์เลขที่

--	--	--

วันที่สัมภาษณ์...../...../.....

แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย

ชื่อเรื่อง แนวทางส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอหล่มสัก

จังหวัดเพชรบูรณ์

*****

คำชี้แจง :

1. แบบสัมภาษณ์ชุดนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะทราบข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้
  - 1.1 เพื่อศึกษาสภาพทางสังคม เศรษฐกิจ ของเกษตรกร
  - 1.2 เพื่อศึกษาสภาพการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร
  - 1.3 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร
  - 1.4 เพื่อศึกษาความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร
2. เลขที่แบบสัมภาษณ์ มีไว้เพื่อติดตามแบบสัมภาษณ์เท่านั้น
3. แบบสัมภาษณ์นี้มีทั้งหมด...4... ตอน จำนวน...9... หน้า ดังนี้
  - ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของเกษตรกรทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตผักชีฝรั่ง
  - ตอนที่ 2 สภาพการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร
  - ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร
  - ตอนที่ 4 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร
4. คำตอบที่ได้รับจากแบบสัมภาษณ์ชุดนี้จะประโยชน์อย่างยิ่งในการทราบถึงความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ จึงขอขอบคุณท่านเป็นอย่างสูงที่ท่านให้ความร่วมมือ
5. การประมวลผลข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจะเป็นข้อมูลในภาพรวม มิได้บ่งบอกถึงระดับบุคคล เพื่อให้ท่านให้ข้อมูลโดยอิสระ หากมีข้อคำถามใดที่ทำให้ท่านไม่สะดวกในการให้ข้อมูลท่านมีสิทธิที่จะไม่ตอบข้อคำถามหรือให้ข้อมูลในข้อดังกล่าวได้

นางสาวพันธ์ทิพย์ คำศรีสุข

นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

หลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของเกษตรกรทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกผักชีฝรั่ง

ตอนที่ 1.1 สภาพส่วนบุคคล

1. เพศ (.....) 1. ชาย (.....) 2. หญิง
2. อายุ.....ปี (มากกว่า 6 เดือน นับเป็น 1 ปี)
3. ระดับการศึกษา

(.....) 3.1 ไม่ได้ศึกษา	(.....) 3.2 ประถมศึกษา
(.....) 3.3 มัธยมศึกษาตอนต้น	(.....) 3.4 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.
(.....) 3.5 อนุปริญญาตรี/ปวส.	(.....) 3.6 ปริญญาตรี
(.....) 3.7 ปริญญาตรีขึ้นไป	(.....) 3.8 อื่นๆ (ระบุ).....
4. ประสบการณ์การปลูกผักชีฝรั่ง.....ปี (นับถึงปี 2566)
5. การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับมาตรฐานการผลิตเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (GAP)

(.....) 1.เคย	(.....) 2. ไม่เคย
---------------	-------------------

ตอนที่ 1.2 สภาพทางสังคม

6. การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร

(.....) 6.1 ไม่เป็น	(.....) 6.2 เป็น สังกัด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
(.....) 6.2.1 กลุ่มเกษตรกร/กลุ่มส่งเสริมอาชีพเกษตรกร	(.....) 6.2.2 กลุ่มสหกรณ์การเกษตร
(.....) 6.2.3 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	(.....) 6.2.4 กลุ่มสมาชิก ธ.ก.ส.
(.....) 6.2.5 กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	(.....) 6.2.6 กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่
(.....) 6.2.7 อื่นๆ (ระบุ).....	
7. ตำแหน่งทางสังคม

(.....) 7.1 ไม่มี	(.....) 7.2 มี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
(.....) 7.2.1 กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	(.....) 7.2.2 สมาชิก อบต./เทศบาล
(.....) 7.2.3 คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน	(.....) 7.2.4 อื่น ๆ ระบุ.....

ตอนที่ 1.3 สภาพทางเศรษฐกิจ

8. การประกอบอาชีพในครัวเรือน

(.....) 8.1 ทำนา	(.....) 8.2 เลี้ยงสัตว์/ประมง	(.....) 8.3 ค้าขาย
(.....) 8.4 รับจ้าง	(.....) 8.5 รับราชการ	(.....) 8.6 อื่น ๆ (ระบุ).....
9. ขนาดพื้นที่การปลูกผักชีฝรั่งทั้งหมด.....ไร่.....งาน

10. ลักษณะการถือครองพื้นที่ปลูกผักซีฝรั่ง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- (.....) 10.1 ของตนเอง จำนวน.....ไร่.....งาน
- (.....) 10.2 เช่า จำนวน.....ไร่.....งาน
- (.....) 10.3 อื่น ๆ ระบุ.....
11. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวน.....คน
12. จำนวนแรงงานในครัวเรือนที่ใช้ในการผลิตผักซีฝรั่ง (รวมตนเอง) จำนวน.....คน
13. การจ้างแรงงานนอกครัวเรือน
- (.....) 13.1 ไม่จ้าง
- (.....) 13.2 จ้าง ลักษณะ
- (.....) 13.2.1 จ้างประจำ
- (.....) 13.2.2 จ้างชั่วคราว
14. แหล่งเงินทุน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- (.....) 14.1 ทุนของตนเอง (.....) 14.2 ญาติพี่น้อง
- (.....) 14.3 ธกส. (.....) 14.4 ธนาคารพาณิชย์
- (.....) 14.5 เพื่อนบ้าน (.....) 14.6 สหกรณ์การเกษตร
- (.....) 14.7 กลุ่มออมทรัพย์ (.....) 14.8 อื่นๆ(ระบุ).....

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตผักซีฝรั่งของเกษตรกร

1. ลักษณะพื้นที่ปลูก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- (.....) 1.1 ที่ดอน (.....) 1.2 ที่ลุ่ม (.....) 1.3 ที่น้ำ
2. ลักษณะดินที่ปลูก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- (.....) 2.1 ดินร่วน (.....) 2.2 ดินทราย
- (.....) 2.3 ดินร่วนเหนียว (.....) 2.4 ดินร่วนปนทราย
3. เดือนที่เริ่มปลูกผักซีฝรั่ง.....
4. ช่วงเวลาการปลูกผักซีฝรั่ง
- (.....) 4.1 ปลูกตลอดปี
- (.....) 4.2 ปลูกหลังนา
- (.....) 4.3 ปลูกตลอดปีและหลังนา
5. พันธุ์ผักซีฝรั่งที่ใช้ปลูก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- (.....) 5.1 พันธุ์พื้นเมือง (.....) 5.2 พันธุ์ต้นใหญ่
- (.....) 5.3 ปลูกผสมทั้งสองพันธุ์ (.....) 5.4 อื่น ๆ (ระบุ).....

6. แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- (.....) 6.1 เก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เอง (.....) 6.2 ซื้อจากเพื่อนเกษตรกร
- (.....) 6.3 ซื้อจากร้านค้าเมล็ดพันธุ์
7. อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ .....กิโลกรัมต่อไร่
8. การจัดการดินก่อนปลูกผักซีฝรั่ง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- (.....) 8.1 เว้นการปลูกซ้ำที่เดิมในรอบการปลูกถัดไป
- (.....) 8.2 ไถตากดิน จำนวน.....ครั้ง ตากดินนาน.....วัน
- (.....) 8.3 ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยขาว อัตรา ..... กิโลกรัมต่อไร่
9. การเตรียมแปลงปลูก
- (.....) 9.1 ทำแปลงแบบไม่ยกร่อง
- (.....) 9.2 ทำแปลงแบบยกร่อง ขนาด กว้าง 1.20 x ตามความยาวของพื้นที่ (เมตร)
- (.....) 9.3 ทำแปลงแบบยกร่อง ขนาด กว้าง 1.50 x ตามความยาวของพื้นที่ (เมตร)
10. การทำโรงเรือน
- (.....) 10.1 เสापูน (.....) 10.2 เสาไม้ไผ่
11. การใช้หลังคาคลุมด้วยตาข่ายพรางแสง
- (.....) 11.1 ไม่ใช้
- (.....) 11.2 ใช้ (ร้อยละของการพรางแสง)
- (.....) 11.2.1 ร้อยละ 60 (.....) 11.2.2 ร้อยละ 70 (.....) 11.2.3 ร้อยละ 80
12. วิธีการปลูก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- (.....) 1. แยกปักชำ
- (.....) 2. หว่าน โดย
- (.....) 2.1 หว่านแปลงแห้ง (.....) 2.2 หว่านแปลงเปียก
13. การดูแลรักษาแปลงปลูกผักซีฝรั่ง
- 13.1 แหล่งน้ำที่ใช้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- (.....) 13.1.1 แหล่งน้ำธรรมชาติ (แม่น้ำโขง ห้วย หนอง คลอง บึง)
- (.....) 13.1.2 แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นเอง (บ่อ สระ บาดาล)
- (.....) 13.1.3 แหล่งน้ำจากชลประทาน
- 13.2 วิธีการให้น้ำ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- (.....) 13.2.1 ปล่อน้ำตามร่องแปลง
- (.....) 13.2.2 ฉีดพ่นด้วยสายยาง
- (.....) 13.2.3 ระบบสปริงเกอร์

- 13.3 ความถี่ในการให้น้ำ จำนวน.....ครั้งต่อสัปดาห์
- 13.4 การกำจัดวัชพืช จำนวน.....ครั้งต่อรอบการผลิต
- 13.5 การใส่ปุ๋ยอินทรีย์
- (.....) 13.5.1 ไม่ใส่
- (.....) 13.5.2 ใส่ (ชนิดและอัตราต่อไร่)
- (.....) 1. ปุ๋ยหมัก อัตรา .....กิโลกรัมต่อไร่
- (.....) 2. ปุ๋ยคอกสด อัตรา .....กิโลกรัมต่อไร่
- (.....) 3. ปุ๋ยชีวภาพ อัตรา .....กิโลกรัมต่อไร่
- (.....) 4. น้ำหมักชีวภาพ อัตรา .....ลิตรต่อไร่
- 13.6 การใส่ปุ๋ยเคมี
- (.....) 13.6.1 ไม่ใส่
- (.....) 13.6.2 ใส่ (ชนิดและอัตราต่อไร่)
- (.....) 1. ยูเรีย อัตรา .....กิโลกรัมต่อไร่
- (.....) 2. สูตร 15-15-15 อัตรา .....กิโลกรัมต่อไร่
- (.....) 3. สูตร 16-16-8 อัตรา .....กิโลกรัมต่อไร่
- (.....) 4. สูตร 16-20-0 อัตรา .....กิโลกรัมต่อไร่
- (.....) 5. สูตร 25-7-7 อัตรา .....กิโลกรัมต่อไร่
- 13.7 การใช้สารกำจัดวัชพืช
- (.....) 13.7.1 ไม่ใช้ (.....) 13.7.2 ใช้ อัตรา..... ซีซีต่อไร่
- 13.8 การใช้สารกำจัดศัตรูพืช
- (.....) 13.8.1 ไม่ใช้ (.....) 13.8.2 ใช้ อัตรา..... กรัมต่อไร่
- 13.9 การใช้สารชีวภัณฑ์
- (.....) 13.9.1 ไม่ใช้ (.....) 13.9.2 ใช้ อัตรา..... ซีซีต่อไร่
14. โรค แมลงศัตรู สัตว์ศัตรู ที่พบในแปลงผักซีฝรั่ง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- (.....) 14.1 โรคโคนเน่า (.....) 14.2 โรคไหม้
- (.....) 14.3 แมลงหิวขาอายุสุบ (.....) 14.4 หอยทาก
15. การเก็บเกี่ยวผักซีฝรั่งและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว
- 15.1 รวบรวมระยะเวลาเก็บเกี่ยวผลผลิตในรอบปี.....เดือน
- 15.2 วิธีสังเกตในการเก็บเกี่ยวผลผลิต (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- (.....) 15.2.1 น้บอายุ (.....) 15.2.2 ความอ่อน-แก่ของใบ
- (.....) 15.2.3 สีของใบ (.....) 15.2.4 ขนาดของต้น

15.3 วิธีเก็บเกี่ยวผลผลิต

(.....) 15.3.1 ตัดทีละต้นไว้ต่อ (.....) 15.3.2 ถอนทั้งต้นติดราก

15.4 วิธีการบรรจุหีบห่อผักชีฝรั่งเพื่อจำหน่าย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

(.....) 15.4.1 มัดเป็นกำ กำละ 0.5 กิโลกรัม บรรจุถุงใส ถุงละ 5 กิโลกรัม

(.....) 15.4.2 มัดรวมกับผักชนิดอื่น

(.....) 15.4.3 ชั่งรวมเป็นกิโลกรัม

15.5 รูปแบบการจำหน่ายผักชีฝรั่ง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

(.....) 15.5.1 ขายส่ง

(.....) 15.5.2 ขายปลีก

15.6 วิธีการจำหน่ายผักชีฝรั่ง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

(.....) 15.6.1 พ่อค้าคนกลางท้องถิ่นมารับซื้อถึงแปลง

(.....) 15.6.2 นำส่งขายให้กับพ่อค้าคนกลาง

(.....) 15.6.3 จำหน่ายเอง

16. ต้นทุนการผลิตผักชีฝรั่งในรอบปี 2566 (บาทต่อไร่)

ที่	รายการ	จำนวน (บาท/ปี)
1	ค่าเตรียมดิน	
2	ค่าเสื่อมโรงเรือน	
3	ค่าเมล็ดพันธุ์	
4	ค่าปุ๋ย	
5	ค่าสารเคมีป้องกันกำจัดแมลง	
6	ค่าสารเคมีป้องกันกำจัดโรค	
7	ค่าจ้างแรงงานในการปลูกผักชีฝรั่ง	
8	อื่น (ระบุ).....	
รวม		

17. ผลผลิตผักชีฝรั่งรวมในรอบปี 2566 จำนวน..... กก/ไร่

18. ราคาผลผลิตผักชีฝรั่งที่จำหน่ายได้ในรอบปีการผลิต 2566

18.1 ราคาต่ำสุด ถุงละ (5 กิโลกรัม).....บาท

18.2 ราคาสูงสุด ถุงละ (5 กิโลกรัม).....บาท

18.3 ราคาเฉลี่ย ถุงละ (5 กิโลกรัม)..... บาท

19. รายได้รวมจากการผลิตผักชีฝรั่งรอบปี 2566 จำนวน.....บาท/ไร่

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร

คำชี้แจง : ในการส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่ง ท่านประสบกับปัญหาอะไรบ้าง ระดับใด

0 = ไม่มีปัญหา 1 = น้อยที่สุด 2 = น้อย 3 = ปานกลาง 4 = มาก 5 = มากที่สุด และท่านมี

ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านั้น ๆ อย่างไร

ประเด็นปัญหา	ระดับความรุนแรง ของปัญหา (0-5)	ข้อเสนอแนะ/ การแก้ไขปัญหา
3.1 ด้านการผลิต		
1. สภาพพื้นที่ไม่เหมาะสม		
2. แหล่งน้ำไม่พอเพียง		
3. เมล็ดพันธุ์ราคาแพง		
4. ปุ๋ยเคมีราคาแพง		
5. โรคแมลงศัตรูพืชรบกวน		
6. ยังไม่มีมาตรฐานการผลิต		
7. ผลกระทบจากภัยธรรมชาติ (น้ำท่วม พายุ ลูกเห็บตก)		
8. ขาดทิศทางการพัฒนาการผลิตผักชีฝรั่งแบบยั่งยืน		
9. อื่น ๆ ระบุ.....		
3.2 ด้านการตลาด		
1. รูปแบบการจำหน่ายเป็นแบบผักสดอย่างเดียว		
2. ราคาผลผลิตไม่มีเสถียรภาพขึ้นอยู่กับพ่อค้าคนกลาง		
3. ปริมาณผลผลิตไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด		
4. ไม่สะดวกในการจำหน่ายผลผลิตแก่ผู้บริโภคโดยตรง		
5. ขาดความหลากหลายในช่องทางการจำหน่ายผลผลิต		
6. ขาดการโฆษณาประชาสัมพันธ์แหล่งผลิต		
7. ขาดทิศทางการพัฒนาการตลาดผักชีฝรั่ง		
8. อื่น ๆ ระบุ.....		
3.3 ด้านปัจจัยการผลิต		
1. ขาดแคลนเงินทุน		
2. ขาดแคลนเครื่องมือและอุปกรณ์ใช้ทางการเกษตร		
3. ค่าเช่าที่ดินมีราคาสูง		
4. ขาดความรู้ในเรื่องในการจัดการระบบน้ำในแปลง		
5. อื่น ๆ ระบุ.....		

ปัญหาและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 4 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักซีฝรั่งของเกษตรกร

คำชี้แจง : โปรดระบุ ระดับความต้องการในประเด็นที่ตรงกับความต้องการของท่าน

ได้แก่ 5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย 1 = น้อยที่สุด

การส่งเสริมการผลิตผักซีฝรั่ง	1. ระดับความรู้ที่ได้รับ (1-5)	2. ระดับความรู้ที่ต้องการ (1-5)	3.ระดับความต้องการช่องทางในการส่งเสริมการเรียนรู้ (1-5)									4. ระดับความต้องการวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ (1-5)					
			3.1 สื่อบุคคล		3.2 สื่อสิ่งพิมพ์			3.3 สื่ออิเล็กทรอนิกส์				บรรยาย	สาธิต	ฝึกปฏิบัติ	ศึกษาดูงาน		
			ราชการ	เอกชน	แผ่นพับ	คู่มือ	โปสเตอร์	วิทยุ	TV	วิดีโอ	อินเทอร์เน็ต						
1. สภาพพื้นที่																	
2. การเตรียมดิน																	
3. การเตรียมพันธุ์																	
4. การสร้างโรงเรือน																	
5. การปลูก																	
6. การดูแลรักษา																	
7. การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรู																	
8. การเก็บเกี่ยวผลผลิต																	
9. การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว																	
10. การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP)																	
11. อื่น ๆ																	

ภาคผนวก ข

คำศัพท์ประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแบบสัมภาษณ์

ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (reliability)
หาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีทดสอบของ Cronbach's Alpha
(Try-out) จำนวน 30 ตัวอย่าง โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

ตารางภาคผนวก ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร

Reliability Statistics		
Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
.802	.825	150

ตารางภาคผนวก ตอนที่ 4 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร

Reliability Statistics		
Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
.850	.941	150

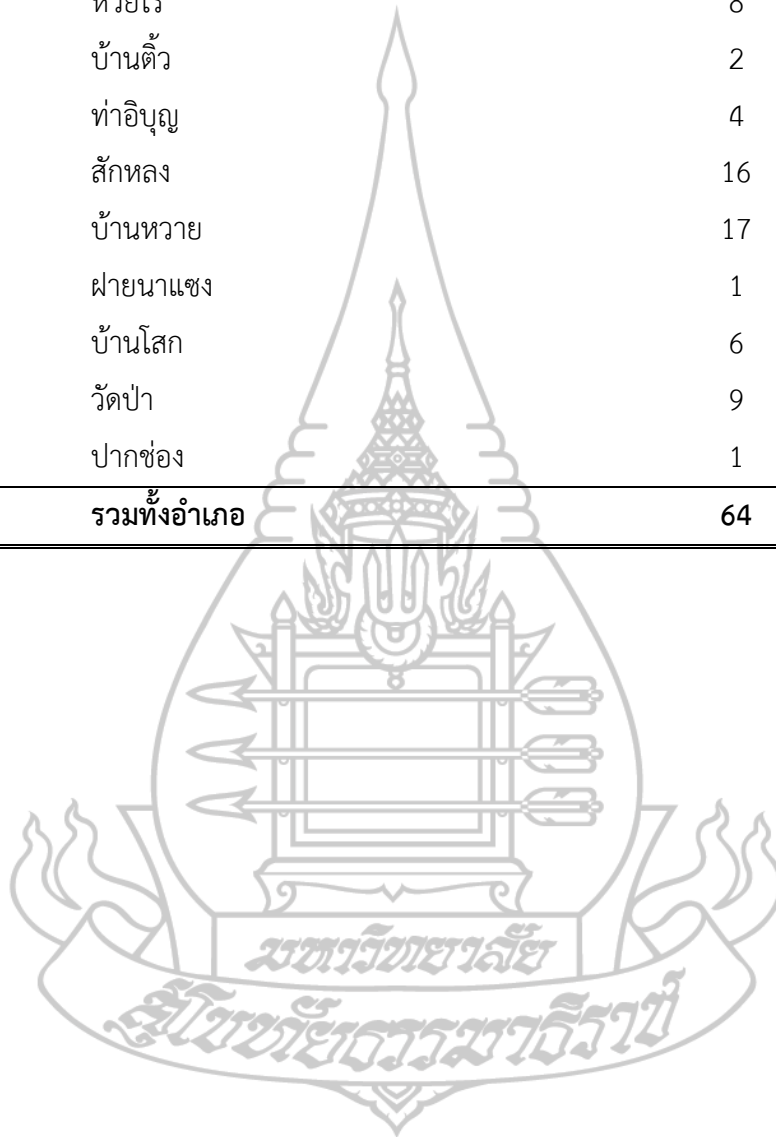

ภาคผนวก ค

1. ประชากรผู้ปลูกผักซีฝรั่งในอำเภอหล่มสัก
2. การดูแลรักษา และต้นทุนการผลิตผักซีฝรั่งในรอบปี 2566 (บาทต่อไร่)

ตารางภาคผนวก ประชากรผู้ปลูกผักซีฝรั่งในอำเภอหล่มสัก

ลำดับ	ตำบล	จำนวนเกษตรกร (ราย)
1	ห้วยไร่	8
2	บ้านตัว	2
3	ท่าอิบุญ	4
4	สักหลง	16
5	บ้านหวาย	17
6	ฝายนาแซง	1
7	บ้านโสก	6
8	วัดป่า	9
9	ปากช่อง	1
รวมทั้งอำเภอ		64

ตารางภาคผนวก การดูแลรักษา

N = 64

ประเด็น	รวม	ร้อยละ
14. การดูแลรักษา		
การกำจัดวัชพืช		
1 - 2 ครั้งต่อสัปดาห์	29	45.3
3 - 4 ครั้งต่อสัปดาห์	29	45.3
5 - 6 ครั้งต่อสัปดาห์	6	9.4
ค่าต่ำสุด = 1 ครั้งต่อสัปดาห์	ค่าสูงสุด = 6 ครั้งต่อสัปดาห์	
ค่าเฉลี่ย = 2.72 ครั้งต่อสัปดาห์	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.228	
การใส่ปุ๋ยอินทรีย์		
ใส่ (ชนิดและอัตราต่อไร่)	51	79.7
ปุ๋ยหมัก		
1 - 50 กิโลกรัมต่อไร่	18	28.1
51 - 100 กิโลกรัมต่อไร่	2	3.1
101 - 150 กิโลกรัมต่อไร่	2	3.1
ค่าต่ำสุด = 25 กิโลกรัมต่อไร่	ค่าสูงสุด = 150 กิโลกรัมต่อไร่	
ค่าเฉลี่ย = 62.50 กิโลกรัมต่อไร่	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 32.505	
ปุ๋ยคอกสด		
1 - 50 กิโลกรัมต่อไร่	5	7.8
51 - 100 กิโลกรัมต่อไร่	2	3.1
ค่าต่ำสุด = 50 กิโลกรัมต่อไร่	ค่าสูงสุด = 150 กิโลกรัมต่อไร่	
ค่าเฉลี่ย = 78.57 กิโลกรัมต่อไร่	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 39.340	
ปุ๋ยชีวภาพ		
1 - 50 กิโลกรัมต่อไร่	18	28.1
51 - 100 กิโลกรัมต่อไร่	1	1.6
ค่าต่ำสุด = 50 กิโลกรัมต่อไร่	ค่าสูงสุด = 60 กิโลกรัมต่อไร่	
ค่าเฉลี่ย = 50.53 กิโลกรัมต่อไร่	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 2.294	

ตารางภาคผนวก (ต่อ)

N = 64

ประเด็น	รวม	ร้อยละ
น้ำหนักชีวภาพ		
1 - 50 ลิตรต่อไร่	4	6.3
ค่าต่ำสุด = 50 ลิตรต่อไร่	ค่าสูงสุด = 50 ลิตรต่อไร่	
ค่าเฉลี่ย = 50 ลิตรต่อไร่	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.000	
การใส่ปุ๋ยเคมี		
ใส่ (ชนิดและอัตราต่อไร่)	64	100.0
ยูเรีย		
1 - 50 กิโลกรัมต่อไร่	7	10.9
51 - 100 กิโลกรัมต่อไร่	13	20.3
ค่าต่ำสุด = 50 กิโลกรัมต่อไร่	ค่าสูงสุด = 100 กิโลกรัมต่อไร่	
ค่าเฉลี่ย = 82.50 กิโลกรัมต่อไร่	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 24.468	
สูตร 15-15-15		
51 - 100 กิโลกรัมต่อไร่	3	4.7
ค่าต่ำสุด = 100 กิโลกรัมต่อไร่	ค่าสูงสุด = 100 กิโลกรัมต่อไร่	
ค่าเฉลี่ย = 100 กิโลกรัมต่อไร่	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.000	
สูตร 16-16-8		
1 - 50 กิโลกรัมต่อไร่	1	1.6
101 - 150 กิโลกรัมต่อไร่	1	1.6
ค่าต่ำสุด = 25 กิโลกรัมต่อไร่	ค่าสูงสุด = 150 กิโลกรัมต่อไร่	
ค่าเฉลี่ย = 87.5 กิโลกรัมต่อไร่	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 88.988	
สูตร 16-20-0		
1 - 50 กิโลกรัมต่อไร่	1	1.6
ค่าต่ำสุด = 50 กิโลกรัมต่อไร่	ค่าสูงสุด = 50 กิโลกรัมต่อไร่	
ค่าเฉลี่ย = 50 กิโลกรัมต่อไร่	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.000	

ตารางภาคผนวก (ต่อ)

N = 64

ประเด็น	รวม	ร้อยละ
สูตร 25-7-7		
1 - 50 กิโลกรัมต่อไร่	31	48.4
51 - 100 กิโลกรัมต่อไร่	23	35.9
101 - 150 กิโลกรัมต่อไร่	1	1.6
ค่าต่ำสุด = 25 กิโลกรัมต่อไร่	ค่าสูงสุด = 150 กิโลกรัมต่อไร่	
ค่าเฉลี่ย = 68.82 กิโลกรัมต่อไร่	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 25.403	
การใช้สารกำจัดวัชพืช		
1 - 150 ซีซีต่อไร่	13	20.3
151 - 300 ซีซีต่อไร่	27	42.2
301 - 600 ซีซีต่อไร่	24	37.5
ค่าต่ำสุด = 100 ซีซีต่อไร่	ค่าสูงสุด = 500 ซีซีต่อไร่	
ค่าเฉลี่ย = 306.56 ซีซีต่อไร่	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 140.093	
การใช้สารกำจัดศัตรูพืช		
1 - 150 กรัมต่อไร่	20	31.3
151 - 300 กรัมต่อไร่	23	35.9
301 - 600 กรัมต่อไร่	21	32.8
ค่าต่ำสุด = 100 กรัมต่อไร่	ค่าสูงสุด = 500 กรัมต่อไร่	
ค่าเฉลี่ย = 270.31 กรัมต่อไร่	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 141.903	
การใช้สารชีวภัณฑ์		
ไม่ใช้สารชีวภัณฑ์	33	51.5
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 150 กรัมต่อไร่	1	1.6
151 - 300 กรัมต่อไร่	14	21.9
301 - 600 กรัมต่อไร่	16	25.0
ค่าต่ำสุด = 100 กรัมต่อไร่	ค่าสูงสุด = 500 กรัมต่อไร่	
ค่าเฉลี่ย = 170.31 กรัมต่อไร่	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 199.348	

ตารางภาคผนวก (ต่อ)

N = 64

ประเด็น	รวม	ร้อยละ
โรค แมลงศัตรู สัตว์ศัตรู ที่พบในแปลงผักชีฝรั่ง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
โรคโคนเน่า	64	100.0
โรคไหม้	55	85.9
แมลงห้ำหิวอายุสุบ	43	67.2
หอยทาก	24	37.5

ตารางภาคผนวก ต้นทุนการผลิตผักซีฟรุ้งในรอบปี 2566 (บาทต่อไร่)

N = 64

ประเด็น	รวม	ร้อยละ
16. ต้นทุนการผลิตผักซีฟรุ้งในรอบปี 2566		
ค่าเตรียมดิน		
1,000 - 2,500 บาท	55	85.9
2,501 - 3,500 บาท	8	12.5
มากกว่าหรือเท่ากับ 3,501 บาท	1	1.6
ค่าต่ำสุด = 1,000 บาท ค่าสูงสุด = 5,000 บาท ค่าเฉลี่ย = 1,671.56 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 735.707		
ค่าเสื่อมโรงเรือน		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1,700 บาท	15	23.4
1,701 - 2,000 บาท	17	26.6
2,001 - 2,300 บาท	8	12.5
มากกว่าหรือเท่ากับ 2,301 บาท	24	37.5
ค่าต่ำสุด = 1,000 บาท ค่าสูงสุด = 2,900 บาท ค่าเฉลี่ย = 2,057.11 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 459.228		
ค่าเมล็ดพันธุ์		
ไม่มีค่าใช้จ่าย	33	51.6
1,000 - 1,500 บาท	8	12.5
1,501 - 2,000 บาท	16	25.0
2,001 - 2,500 บาท	5	7.8
มากกว่า 2,501 บาท	2	3.1
ค่าต่ำสุด = 1,000 บาท ค่าสูงสุด = 3,000 บาท ค่าเฉลี่ย = 940.31 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1,042.619		
ค่าปุ๋ย (บาท/ไร่)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1,500 บาท	10	15.7
1501 - 2,500 บาท	23	35.9
2,501 - 3,500 บาท	26	40.6
3,501 - 4,500 บาท	3	4.7
มากกว่าหรือเท่ากับ 4,501 บาท	2	3.1
ค่าต่ำสุด = 300 บาท ค่าสูงสุด = 5,000 บาท ค่าเฉลี่ย = 2,534.84 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 916.248		

ตารางภาคผนวก (ต่อ)

N = 64

ประเด็น	รวม	ร้อยละ
ค่าสารเคมีป้องกันกำจัดแมลงต่อไร่		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 300 บาท	15	23.4
301 – 400 บาท	19	29.7
401 – 500 บาท	28	43.8
มากกว่าหรือเท่ากับ 501 บาท	2	3.1
ค่าต่ำสุด = 140 บาท	ค่าสูงสุด = 600 บาท	
ค่าเฉลี่ย = 410.78 บาท	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 110.228	
ค่าสารเคมีป้องกันกำจัดโรค		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 300 บาท	30	46.9
301 – 400 บาท	16	25.0
401 – 500 บาท	17	26.5
มากกว่าหรือเท่ากับ 501 บาท	1	1.6
ค่าต่ำสุด = 120 บาท	ค่าสูงสุด = 800 บาท	
ค่าเฉลี่ย = 349.22 บาท	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 136.385	
ค่าจ้างแรงงานในการปลูกและเก็บผักชีฝรั่ง		
ไม่มีค่าใช้จ่าย	8	12.5
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 4,000 บาท	29	45.3
4,001 - 6,000 บาท	21	32.8
6,001 - 8,000 บาท	5	7.8
มากกว่าหรือเท่ากับ 8,001 บาท	1	1.6
ค่าต่ำสุด = 3,800 บาท	ค่าสูงสุด = 10,000 บาท	
ค่าเฉลี่ย = 4,100.94 บาท	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1,894.485	

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวพันธ์ทิพย์ คำศรีสุข
วัน เดือน ปี เกิด	19 สิงหาคม 2534
สถานที่เกิด	จังหวัดนครศรีธรรมราช
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรี วิทยาศาสตร์บัณฑิต (เกษตรศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. 2556
สถานที่ทำงาน	กองพัฒนาเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

